

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

6. listopadu 2006

**ŘEDITELSTVÍ PRO FINANČNÍ A PODNIKATELSKÉ ZÁLEŽITOSTI
INVESTIČNÍ VÝBOR**

Pracovní skupina o podplácení v mezinárodních podnikatelských transakcích

ČESKÁ REPUBLIKA: FÁZE 2

**ZPRÁVA O UPLATŇOVÁNÍ ÚMLUVY A DOPORUČENÍ Z ROKU 1997 O BOJI PROTI
PODPLÁCENÍ ZAHRANIČNÍCH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ V MEZINÁRODNÍCH
PODNIKATELSKÝCH TRANSAKČÍCH**

Tento dokument byl projednáván Pracovní skupinou na zasedání ve dnech 25.-27. října 2006 jako bod programu 5.a).

S požadavkem na další informace se prosím obraťte na p. Silvio Bonfigliho, hlavního administrátora, úsek boje proti korupci (E-mail: silvio.bonfigli@oecd.org; tel.: +33 1 45 24 94 43; fax: +33 1 44 30 63 07).

JT03214818

Kompletní dokument je k dispozici na OLIS v původním formátu.

OBSAH

SHRNUTÍ.....	5
A. ÚVOD.....	6
1. Návštěva v ČR.....	6
(a) Návštěva v ČR v květnu roku 2006.....	6
(b) Odložení návštěvy plánované na říjen roku 2005.....	6
2. Obecná zjištění.....	7
(a) Hospodářský systém.....	7
(b) Politický a právní systém.....	8
(c) Provádění Úmluvy a revidovaného Doporučení.....	8
(d) Případy, ve kterých došlo k podplácení zahraničních veřejných činitelů.....	9
3. Členění zprávy.....	9
B. PREVENCE, ODHALOVÁNÍ A INFORMOVANOST O PODPLÁCENÍ ZAHRAČNÍČNÍCH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ.....	9
1. Snaha o všeobecné zvýšení informovanosti.....	9
(a) Akce vlády pro zvyšování informovanosti.....	9
(i) Aktualizovaný vládní program boje proti korupci.....	9
(ii) CzechTrade.....	10
(iii) Další vládní akce.....	10
(b) Akce soukromého sektoru na zvýšení informovanosti.....	11
i) Profesní organizace.....	11
(ii) Velké podniky.....	11
(iii) Malé a střední podniky.....	12
(iv) Občanská společnost a odbory.....	12
(c) Závěry týkající se informovanosti a zvyšování informovanosti.....	12
2. Oznamování trestných činů, informátoři a ochrana svědků.....	13
(a) Povinnost oznámit trestný čin.....	13
(b) Informátoři a jejich ochrana.....	13
(c) Ochrana svědků.....	14
3. Exportní úvěry se státní podporou.....	15
(a) Snahy o zvyšování informovanosti.....	15
(b) Odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů.....	16
(c) Povinnost oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů.....	16
4. Oficiální rozvojová pomoc.....	16
5. Zahraniční diplomatická zastoupení.....	18
(a) Snahy o zvyšování informovanosti.....	18
(b) Povinnost oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů.....	18
6. Správci daně.....	19
(a) Nezapočitatelnost úplatků.....	19
(b) Informovanost, školení a odhalování korupce.....	19
(i) Zvyšování informovanosti a školení.....	19
(ii) Odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů.....	20
(iii) Závěry týkající se informovanosti, školení a odhalování.....	20

(c)	Výměna informací a povinnost oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů	21
7.	Účetní a auditoři	22
(a)	Účetnictví a audity v soukromém sektoru	22
(ii)	Účetní a auditorské standardy	22
(iii)	Externí audity	23
(iv)	Povinnost auditorů oznamovat trestné činy	23
(v)	Povinnost poskytovat na požádání informace orgánům činným v trestním řízení	24
(b)	Účetnictví a audity ve veřejném sektoru	24
8.	Oznamování legalizace výnosů z trestné činnosti	25
(a)	Oznamování podezřelých transakcí	26
(b)	Typologie, směrnice a zpětná vazba	26
(c)	Sankce za nesplnění oznamovací povinnosti	27
C.	VYŠETŘOVÁNÍ, TRESTNÍ STÍHÁNÍ A TRESTY ZA PODPLÁCENÍ ZAHRAČNICH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ A SOUVISEJÍCÍ TRESTNÉ ČINY	28
1.	Vyšetřování a trestní stíhání za podplácení zahraničních veřejných činitelů	28
(a)	Zahájení řízení	28
(b)	Orgány činné v trestním řízení	29
(i)	Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK)	29
(ii)	Útvar pro odhalování nezákonných výnosů a daňové kriminality (ÚONVDK)	29
(iii)	Personální obsazení, informovanost, vzdělávání a školení	30
(iv)	Rozdělení pravomocí a koordinace v rámci orgánů činných v trestním řízení	30
(c)	Státní zastupitelství a soudnictví	32
(i)	Organizační uspořádání státních zastupitelství a soudnictví	32
(ii)	Zajištění zdrojů, informovanost a vzdělávání státních zástupců a soudců	32
(iii)	Rozdělení pravomocí a koordinace u státních zástupců	33
(iv)	Výkon dohledu nadřízenými státními zástupci	33
(d)	Vyšetřovací metody a bankovní tajemství	34
(e)	Vzájemná právní pomoc a vydávání	35
(i)	Vzájemná právní pomoc	35
(ii)	Vydávání	36
(iii)	Odmítnutí spolupráce v důsledku „významného chráněného zájmu“	36
2.	Trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele	37
(a)	Znaky trestného činu	37
(i)	Podplácení přes prostředníky	37
(ii)	Podplácení veřejného činitele, aby jednal nebo se zdržel jednání v souvislosti s výkonem své funkce	37
(b)	Příslušnost	39
(i)	Teritoriální příslušnost k posuzování trestnosti	39
(ii)	Státní občanství a extrateritoriální příslušnost k posuzování trestnosti	39
(c)	Obhajoba a beztrestnost	40
(i)	Obhajoba u úplatků „zanedbatelné hodnoty“	40
(ii)	Obhajoba na základě „účinné lítosti“	40
(d)	Promlčecí doba a průtahy v řízení	42
3.	Odpovědnost právnických osob	43
(a)	Trestní odpovědnost právnických osob	43
(b)	Občanskoprávní odpovědnost	44
(i)	Občanskoprávní odpovědnost podle občanského zákoníku	44
(ii)	Občanskoprávní odpovědnost podle obchodního zákoníku	45
(c)	Správní odpovědnost právnických osob	45
(i)	Správní odpovědnost podle správního řádu	45

(ii) Správní odpovědnost při zadávání veřejných zakázek	46
(d) Vývoj v budoucnu	46
(e) Závěry týkající se trestní odpovědnosti právnických osob	47
4. Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti	47
(a) Rozsah trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti	48
(b) Výkon práva u trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti	49
(c) Sankce za legalizaci výnosů z trestné činnosti	49
5. Trestný čin zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění	50
(a) Rozsah trestného činu zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění	50
(b) Výkon práva u trestných činů vedení nepravdivého účetnictví	50
(c) Sankce za zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění	51
(i) Trestní sankce	51
(ii) Správní sankce	52
(iii) Závěry týkající se sankcí za zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění	52
6. Sankce za podplácení zahraničních veřejných činitelů	53
(a) Trestní sankce	53
(b) Zabrání a propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	53
(c) Správní sankce	54
(i) Exportní úvěry se státní podporou	54
(ii) Veřejné zakázky	55
(iii) Oficiální rozvojová pomoc	55
(iv) Privatizace	55
(d) Závěry týkající se sankcí za podplácení zahraničních veřejných činitelů	56
D. DOPORUČENÍ PRACOVNÍ SKUPINY A DALŠÍ POSTUP	56
I. Doporučení	57
II. Další postup Pracovní skupiny	60
Příloha č. 1 Seznam účastníků návštěvy v ČR	61
Příloha č. 2 Seznam angl. zkratk	62
Příloha č. 3 Výňatky z příslušné legislativy	63
1. Trestní zákon	63
2. Trestní řád	67
3. Zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, č. 61/1996 Sb.	69
4. Zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb.	70
5. Kodex etického chování zaměstnanců veřejné správy	71
Příloha č. 4 Hospodářské statistické údaje	72
1. Obchodní statistické údaje	72
2. Statistické údaje o přímých zahraničních investicích	72
Příloha č. 5 Statistické údaje o korupci a souvisejících trestných činech	73
1. Trestní postih za trestné činy korupce	73
2. Trestné činy zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění	74
3. Trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti	75
4. Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti	76
Příloha č. 6 Dohody o vydávání a vzájemné právní pomoci v trestních věcech, jejichž signatářem je Česká republika	77
1. Mnohostranné úmluvy	77
2. Dvoustranné dohody	77
Příloha č. 7 Organizační schéma	79
1. Organizační schéma České policie	79
2. Organizace českého soudnictví	82
Příloha č. 8 Délka funkčního období nejvyšších státních zástupců	83

SHRNUTÍ

Zpráva o druhé fázi hodnocení České republiky předložená Pracovní skupinou o podplácení hodnotí provádění Úmluvy OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích v České republice. Pracovní skupina došla k obecnému závěru, že Česká republika usiluje o provádění této Úmluvy. Na druhé straně však Pracovní skupina znovu vyjadřuje své hluboké znepokojení na tím, že v České republice i nadále neexistuje institut odpovědnosti právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů. A navíc by ještě mohlo dojít ke zlepšení v některých oblastech, tak jak to Skupina doporučila, jako je například informovanost veřejnosti o této Úmluvě.

Ve zprávě se připomíná, že návštěva skupiny odborníků v Praze byla naplánovaná na říjen roku 2005, že však Česká republika tuto návštěvu na poslední chvíli odložila. Nový termín návštěvy byl posléze stanoven na květen 2006, avšak její odložení vzbudilo v té době pochybnosti o tom, zda je Česká republika vskutku odhodlaná tuto Úmluvu provádět. A v důsledku toho musela být odložena i další hodnocení v rámci Fáze 2, což ovlivnilo možnosti Pracovní skupiny sledovat provádění Úmluvy v dalších zemích.

Ve zprávě se uvádí, že Česká republika nezavedla institut trestní odpovědnosti právnických osob za trestné činy, včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů, jak to požaduje Úmluva. V důsledku toho Pracovní skupina důrazně doporučuje, aby Česká republika neprodleně zavedla tento institut trestní odpovědnosti za podplácení zahraničních veřejných činitelů a stanovila v tomto ohledu efektivní, přiměřené a odrazující sankce. Skupina rovněž očekává, že během 12 měsíců předloží Česká republika konkrétní písemnou zprávu o tom, jak pokračuje řešení této problematiky. A nakonec byly také vyjádřeny obavy, že trestní stíhání za podplácení zahraničních veřejných činitelů může být ovlivněno faktory, jako jsou například národní ekonomické zájmy, potencionální dopady na vztahy s jinými státy a identita zúčastněných osob. Skupina bude tudíž i nadále sledovat vývoj v této oblasti.

Ve zprávě se dále uvádí, že Česká republika se angažuje při zvyšování obecné informovanosti veřejnosti o korupci, že se však při této činnosti málokdy konkrétně zmiňuje o podplácení zahraničních veřejných činitelů nebo o Úmluvě. V důsledku toho je povědomí o podplácení zahraničních veřejných činitelů nízké a zdá se, že se české firmy těmito záležitostmi neznepokojují. Pracovní skupina tudíž doporučuje, aby Česká republika poskytovala více informací o problematice podplácení zahraničních veřejných činitelů ve své činnosti v oblasti boje proti korupci. Tato činnost by se měla konkrétně zaměřovat na české fyzické osoby i společnosti s mezinárodní působností, a také na subjekty působící v oblasti oficiální rozvojové pomoci, v daňové, účetní a auditorské oblasti.

Zpráva také zdůrazňuje celou řadu pozitivních aspektů boje České republiky proti podplácení zahraničních veřejných činitelů. Exportní garanční a pojišťovací společnost věnuje velkou pozornost zvyšování povědomí svých klientů o podplácení zahraničních veřejných činitelů a o Úmluvě. Česká republika schválila zákony, které výslovně nedovolují vykazovat úplatky poskytnuté zahraničním veřejným činitelům jako nákladovou položku. Nedávné změny v trestním zákoně rozšiřují pravomoci soudů při propadnutí nebo zabavení majetku vlastníka, na kterého byl převeden, i propadnutí nebo zabavení věci s ekvivalentní hodnotou, pokud je propadnutí nebo zabavení původní věci zmařeno.

Zpráva, která uvádí zjištění odborníků z Islandu a Slovinska, byla schválena Pracovní skupinou OECD zároveň s doporučeními. Do jednoho roku od schválení zprávy o fázi 2 touto Skupinou předloží Česká republika Pracovní skupině zprávu o opatřeních, která byla přijata nebo o plánovaných opatřeních pro realizaci doporučení Pracovní skupiny a během dvou let předloží další písemnou zprávu. Zde předkládaná zpráva čerpala ze zákonů, právních předpisů a dalších materiálů poskytnutých Českou republikou a z informací získaných hodnotícím týmem během jeho návštěvy v Praze v České republice. Během pětidenní

návštěvy v květnu roku 2006 se hodnotící tým sešel s představiteli několika státních orgánů, se zástupci soukromého sektoru a občanské společnosti. Jejich seznam je uveden v příloze 1 této zprávy.

A. ÚVOD

1. Návštěva v ČR

(a) Návštěva v ČR v květnu roku 2006

1. Ve dnech 22. až 26. května 2006 proběhla návštěva týmu z Pracovní skupiny OECD o podplácení v mezinárodních podnikatelských transakcích (angl. zkratka WGB), která se konala v Praze v České republice v rámci druhé fáze vlastního a vzájemného hodnocení provádění Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (dále jen Úmluva) a realizace revidovaného Doporučení z roku 1997 (dále jen revidované Doporučení). Účelem návštěvy bylo prozkoumat mechanismy zavedené v České republice pro výkon práva a předpisy pro realizaci těchto instrumentů OECD a vyhodnotit jejich uplatňování v praxi.

2. České orgány během hodnocení spolupracovaly s týmem hodnotitelů. Před touto návštěvou odpověděla Česká republika na dotazník pro druhou fázi a také na doplňující dotazník. Poskytla také jako podklady příslušnou legislativu a judikaturu. Hodnotitelský tým analyzoval tyto materiály a provedl nezávislý průzkum, aby došel k dalším závěrům. Během návštěvy se hodnotitelský tým setkal s představiteli veřejného i soukromého sektoru a se zástupci občanské společnosti.¹ Česká média i poslanci bohužel odmítli pozvání k účasti. Po návštěvě poskytovaly české orgány i nadále další informace.

3. Hodnotitelský tým vyjadřuje své uznání českým orgánům za jejich pomoc během hodnocení.

(b) Odložení návštěvy plánované na říjen roku 2005

4. Původně měla návštěva v Praze proběhnout ve dnech 10. - 14. října 2005. Její datum bylo určeno v únoru roku 2005 se souhlasem České republiky a zemí provádějících hodnocení (Island a Slovinsko). Přípravy na tuto návštěvu však bohužel neproběhly podle plánu. V období před návštěvou se Sekretariát OECD setkával s velkými potížemi při kontaktování českých orgánů, které rovněž kompletně nevyplnily dotazníky týkající se Fáze 2. Dne 5. října 2005 informovaly české orgány Sekretariát, že brzy potvrdí návrh programu i způsob organizování této návštěvy. Avšak dne 7. října 2005 - poslední pracovní den před plánovanou návštěvou - české orgány informovaly Sekretariát, že nemohou zaručit zdárný průběh návštěvy v ČR. Podle jejich vyjádření právě obdržely informace, že některé důležité úřady a organizace se patrně nebudou moci těchto jednání zúčastnit. Návštěva byla na žádost českých orgánů odložena.

5. Pracovní skupina projednala tento problematický vývoj událostí na svém zasedání ve dnech 18.-20. října 2005. Její členové vyjádřili vážné znepokojení ohledně odložení návštěvy na poslední chvíli, ke kterému předtím nikdy nedošlo. Předseda Pracovní skupiny zaslal sdělení českému ministrovi spravedlnosti na konci října a vyjádřil v něm toto znepokojení. Dne 24. ledna 2006 odpověděl ministr spravedlnosti, že k odložení návštěvy došlo v důsledku vážných a nepředvídaných problémů při zajišťování účasti důležitých institucí, jež se zabývají realizací Úmluvy OECD. Zavázal se, že další termín návštěvy naplánuje na květen 2006 a nabídl úhradu nákladů vzniklých v důsledku jejího odložení.

6. Pracovní skupina poděkovala ministru spravedlnosti za jeho vysvětlení. Vyjádřila také uznání českým orgánům, že poměrně rychle zorganizovaly náhradní termín návštěvy. Nicméně však neschopnost

¹ Seznam účastníků je uveden v příloze č. 1.

České republiky zorganizovat návštěvu podle původního plánu vzbudila v té době obavy, zda se Česká republika opravdu zasazuje o provádění Úmluvy. Odložení a zajišťování náhradního termínu návštěvy rovněž vedlo ke zpoždění jiných hodnocení v rámci Fáze 2 a způsobilo nepříjemnosti příslušným hodnoceným i hodnotitelským zemím. A nejzávažnějším problémem bylo, že tato následná odložení měla dopad na možnosti Pracovní skupiny sledovat realizaci Úmluvy v jiných zemích. Odložení návštěvy ze strany českých orgánů mělo tudíž vážné a politováníhodné důsledky.

2. Obecná zjištění

(a) Hospodářský systém

7. K 31. prosinci roku 2005 měla Česká republika přibližně 10,25 milionů obyvatel. Praha je zdaleka největší město a žije v ní více než 11% obyvatel země. Česká republika sousedí s Rakouskem, Německem, Polskem a Slovenskem.² Ve srovnání s dalšími zeměmi OECD je česká ekonomika relativně malá. Na konci roku 2004 se Česká republika řadila svým celkovým hrubým domácím produktem (HDP) i HDP na hlavu na 21. až 25. místo mezi 30 zeměmi OECD.³ Od ekonomické transformace na počátku 90. let minulého století výrazně poklesl podíl průmyslové a zemědělské výroby na hrubém domácím produktu, zatímco podíl sektoru služeb se stále zvyšuje.⁴

8. Objem zahraničního obchodu České republiky v roce 2005 byl v dolní třetině všech zemí OECD. Německo je zdaleka největším obchodním partnerem a objem obchodování představuje zhruba jednu třetinu dovozu i vývozu. Kromě Číny a Ruska pocházejí ostatní hlavní obchodní partneři ze zemí západní a střední Evropy.⁵

9. Ve srovnání s ostatními zeměmi OECD vynakládá Česká republika jen velmi málo přímých zahraničních investic. Hlavní tři cílové země (Slovensko, Polsko a Maďarsko) představují více než 30% všech investic. Na druhé straně však příliv přímých zahraničních investic do České republiky (vyjádřeno v procentech z HDP) byl v letech 1999-2001 jedním z nejvyšších na světě. Příliv investic do republiky se stále zvyšuje a pochází především ze západní Evropy a Spojených států amerických a investice se realizují ve výrobní, obchodní, opravárenské a finanční sféře.⁶

10. Malé a střední podniky hrají v české ekonomice dosti významnou roli. V roce 2001 zaměstnávaly tyto podniky 60% pracujícího obyvatelstva v České republice a vytvořily 52% HDP, 37% objemu vývozu a 47% dovozu.⁷ Mnoho malých a středních podniků působí v českém zbrojním průmyslu, většinou se zaměřením na malé a lehké zbraně. Svou ročně produkovanou hodnotou 90 milionů USD (přibl. 70 milionů EUR) není český obchod se zbraněmi zanedbatelný, je však mnohem menší než objem hlavních světových vývozců zbraní.⁸

² Český statistický úřad www.czso.cz.

³ Uvedeno v současných tržních cenách s použitím parity kupní síly (OECD (červenec 2005), *OECD in Figures (OECD v číslech)*, OECD, Paříž, str. 12-13).

⁴ Economist Intelligence Unit (2006), *Profil země – Česká republika*, The Economist Intelligence Unit, Londýn, str. 31 a 40.

⁵ Podrobné statistické údaje o obchodě jsou uvedeny v příloze č. 4.

⁶ Podrobné statistické údaje o přímých zahraničních investicích jsou uvedeny v příloze č. 4.

⁷ Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR), www.amspace.cz.

⁸ Kole, W.J. (30. listopad 2003), "End Users Worry Arms Critics" (Koneční uživatelé dělají starosti kritikům obchodu se zbraněmi), Washington Times; Horakova, P. (26. červenec 2004), "Transparency International Report Warns of Corruption Risks in Czech Arms Trade" (Zpráva Transparency International varuje před riziky korupce v českém obchodu se zbraněmi), Rádio Praha, www.radio.cz.

(b) Politický a právní systém

11. Česká republika je republikou s parlamentní demokracií. Zákony schvaluje parlament skládající se z Poslanecké sněmovny (200 poslanců) a ze Senátu (81 senátorů). Poslanci jsou voleni poměrným zastoupením na čtyřleté funkční období a senátoři jsou voleni většinovým hlasováním na šestileté období. Parlament je výlučně příslušný pro schvalování trestních zákonů. Hlavou státu je prezident, který je volen parlamentem na pětileté funkční období. Prezident jmenuje ministerského předsedu, který vede vládu s výkonnou mocí. Prezident rovněž jmenuje na doporučení premiéra ministry vlády, toto jmenování však musí schválit Poslanecká sněmovna vyslovením důvěry vládě do 30 dnů po jmenování.⁹

12. Obecné soudy v České republice jsou příslušné k rozhodování ve věcech trestních i občanských a jsou členěny do čtyři stupňů: Nejvyšší soud a vrchní, krajské a okresní soudy. Ústavní soud rozhoduje výlučně o ústavních věcech. Soudci jsou jmenováni prezidentem.¹⁰ V přesném slova smyslu se v českém právním řádu neuplatňuje doktrína precedentů. Kromě rozhodnutí Ústavního soudu je rozhodnutí soudu vyššího stupně závazné pro soud nižšího stupně pouze ve věci, ke které se vztahuje toto rozhodnutí. Rozhodnutí soudů vyššího stupně mají však vysvětlovací hodnotu, a stejně takovou hodnotu mají i komerčně zveřejňované komentáře k legislativě a články v odborných právních časopisech.¹¹

13. České orgány uvádějí, že vláda běžně nevydává směrnice týkající se konkrétních trestných činů. V některých případech se vydávají směrnice a pokyny pro přípravu a regulaci složitých procesních věcí, jako je například vydávání a vzájemná právní pomoc (protože v tomto ohledu platí mnoho různých dohod a uspořádání) a telefonní odposlechy. Nejvyšší státní zastupitelství může také vydávat stanoviska pro ostatní zástupce ohledně výkladu zákonů a právních předpisů.¹²

(c) Provádění Úmluvy a revidovaného Doporučení

14. Česká republika realizovala Úmluvu novelizací §§ 161 a 162a trestního zákona v roce 1999.¹³ Těmito změnami se trestné činy aktivního podplácení místních činitelů rozšířily o kategorii zahraničních veřejných činitelů. Jednou z výhod této koncepce je, že většina již dříve existující judikatury vztahující se k podplácení domácích činitelů se může uplatňovat i u trestných činů podplácení zahraničních veřejných činitelů.¹⁴

15. Od vyhodnocení první fáze v roce 2000 zavedla Česká republika některé zákony, které jsou pro provádění Úmluvy relevantní. Začlenila do zákona, že úplatky poskytnuté zahraničním veřejným činitelům nesmí být uplatňovány jako náklad. V roce 2002 byl do trestního zákona začleněn trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti, avšak v březnu roku 2006 odmítl parlament snahy o rozsáhlejší revizi trestního zákona. V nedávné době byly provedeny změny v trestním řádu, avšak na podplácení zahraničních činitelů a s ním spojené trestné činy se vztahují pouze změny v oblasti propadnutí a zabavení majetku. Nedošlo k žádnému legislativnímu vývoji ve dvou oblastech, které jsou hlavním předmětem zájmu Pracovní skupiny, tj. trestní odpovědnost právnických osob a uplatnění účinné lítosti při obhajobě.

⁹ Ústava České republiky, kapitola 2 a 3.

¹⁰ Ústava České republiky, článek 4; zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, 6/2002 Sb. organizační schéma českého soudnictví je uvedeno v příloze 7.

¹¹ Odpověď na dotazník, str. 7.

¹² Odpověď na dotazník, str. 7; zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb., §. 12(2).

¹³ Citace z příslušných zákonů jsou uvedeny v příloze 3.

¹⁴ To byl záměr zákonodárců, podle *travaux préparatoires* (přípravných prací) na změnách v §§ 161 a 162a (odpověď na dotazník, str. 7).

(d) *Případy, ve kterých došlo k podplácení zahraničních veřejných činitelů*

16. V době návštěvy v ČR zahájila Česká republika své první vyšetřování podplácení zahraničního veřejného činitele. Věc se týká českého občana, který údajně podplatil zahraničního veřejného činitele, aby získal státní majetek v zahraničí, který procházel privatizací. Tato tvrzení se objevila v tisku v týdnu před návštěvou. České orgány potvrdily, že se tato věc vyšetřuje, že však ještě nedošlo k obvinění.¹⁵

17. Bez ohledu na tento případ, celková neexistence vyšetřování v oblasti podplácení zahraničních veřejných činitelů silně kontrastuje s neveřejně šířenými případy svědčícími o tom, že u českých firem by mohly takové trestné činy přicházet v úvahu. Při nedávném průzkumu 251 českých firem uvedla jedna pětina respondentů, že v zemi, do které dodávají své výrobky, narazili na korupci.¹⁶

3. Členění zprávy

18. Tato zpráva je členěna následujícím způsobem. Oddíl B zkoumá úsilí, které Česká republika vynakládá v oblasti prevence, odhalování a zvyšování informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů. Oddíl C se zabývá vyšetřováním, stíháním a postihem za podplácení zahraničních veřejných činitelů. V oddíle D jsou uvedena doporučení Pracovní skupiny a problematika, kterou je třeba se dále zabývat.

B. PREVENCE, ODHALOVÁNÍ A INFORMOVANOST O PODPLÁCENÍ ZAHRAJNÍCH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ

1. Snaha o všeobecné zvýšení informovanosti

19. Česká republika přijala opatření na zvýšení informovanosti veřejnosti o korupci. Jedná se většinou o obecná opatření a nerozlišuje se mezi podplácením domácích a zahraničních veřejných činitelů. Jinými slovy, málokdy se konkrétně hovoří o Úmluvě OECD a podplácení zahraničních veřejných činitelů.

(a) *Akce vlády pro zvyšování informovanosti*

(i) Aktualizovaný vládní program boje proti korupci

20. Aktualizovaný vládní program boje proti korupci představuje zásadní koncepci české vlády v boji proti korupci. Program se skládá z různých akcí v rámci boje proti korupci, počínaje speciálními telefonními linkami, na které je možno nahlásit podezření o korupci, až po různé legislativní a institucionální reformy. Vláda vydává roční zprávy o korupci a o plnění cílů programu, v nichž se rozebírají již uskutečněné i plánované akce v rámci programu.¹⁷ Tyto zprávy jsou rozesílány a šířeny s cílem zvýšit informovanost veřejnosti o korupci a o vládních iniciativách.

21. Program má sice široký záběr, avšak jeho jednotlivé akce se většinou zaměřují na korupci jako obecný jev a málokdy se klade konkrétní důraz na podplácení zahraničních

¹⁵ České orgány mohly poskytnout pouze omezené informace o této věci, neboť ještě probíhá vyšetřování.

¹⁶ Prague Daily Monitor (11. listopadu 2005) "Corrupt Officials Are Great Obstacle to Exports, Survey Says" (Zkorumpovaní úředníci jsou velkou překážkou pro vývoz, říká průzkum)."

¹⁷ Zprávy jsou od roku 2005 vydávány s dvouletou periodicitou.

veřejných činitelů a Úmluvu. Poslední třicetidevítistránková zpráva (2005) obsahuje půl stránky o podplácení zahraničních veřejných činitelů, a většina textu je jen velmi obecné pojednání o Úmluvě. Zpráva se také zmiňuje o probíhající realizaci Doporučení Rady OECD z roku 1996 o vykazování úplatků jako nákladové položky a o spolupráci mezi správci daní a speciálními policejními jednotkami. Ministerstvo vnitra podalo vysvětlení, že odkazy na „korupci“ ve zprávě zahrnují domácí i zahraniční korupci, neboť z praktických důvodů není vhodné tyto dva pojmy oddělovat.

(ii) CzechTrade

22. Česká agentura na podporu obchodu (CzechTrade) je státní organizace, jejímž cílem je podpora mezinárodního obchodu a spolupráce mezi českými a zahraničními firmami. Agentura má pobočky ve 27 zemích poskytující „praktickou pomoc přímo na místě českým vývozcům v zahraničí.“ Její odborné informace, pomoc a poradenské služby doprovázejí české vývozce na zahraniční trhy.¹⁸

23. CzechTrade se nezabývá činností na zvýšení informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů. Na jeho internetových stránkách nejsou žádné informace o podplácení zahraničních činitelů nebo o Úmluvě. Agentura pořádá semináře pro české firmy o podmínkách na trzích v cizích zemích. Možná že se na těchto seminářích hovoří o úrovni korupce v konkrétní cizí zemi, nezabývají se však ani Úmluvou ani podplácením zahraničních veřejných činitelů, které je v České republice trestným činem. CzechTrade neuspořádal pro své zaměstnance školení o Úmluvě, vydal jim ale pokyny, že mají hlásit podezření o podplácení zahraničních činitelů na ředitelství v České republice.

(iii) Další vládní akce

24. V prosinci roku 2003 uspořádal Senát a česká pobočka Mezinárodní obchodní komory seminář o korupci. Jedna třetina semináře byla vyčleněna pro Úmluvu. Účastníky semináře byli členové Mezinárodní obchodní komory, senátoři, ministr spravedlnosti a další vedoucí činitelé.

25. Ministerstvo financí je národním kontaktním místem pro směrnice OECD pro nadnárodní podniky. Národní kontaktní místo a zástupci soukromého sektoru diskutovali o Úmluvě o a vyžadování úplatků. Národní kontaktní místo neobdrželo žádné zprávy o podplácení zahraničních veřejných činitelů.

26. V červenci roku 2004 vydala vláda dokument s názvem „Veřejná správa v České republice“. Tato stodvacetistránková publikace byla ve velkém nákladu rozesílána do škol, knihoven, apod. Obecnému popisu OECD a Úmluvě je věnován prostor o něco delší než jedna strana.

27. Na internetových stránkách Ministerstva vnitra je uveden text Úmluvy a radí se na nich, jak řešit korupci. Jsou zde čísla speciálních protikorupčních telefonních linek, na kterých se veřejnost může poradit, a e-mailové adresy, na které mohou občané zasílat stížnosti. Internetová stránka jednoho odboru Ministerstva vnitra se krátce zmiňuje o protikorupčních aktivitách OECD. Ministerstvo vnitra rovněž zjišťuje, jaké je povědomí pracovníků místní nebo krajské správy o

¹⁸ Internetové stránky CzechTrade, www.czechtradeoffices.com.

etických normách, aby mohlo pořádat školení, jež by se zabývala oblastmi, kde byly zjištěny nedostatky. Školení se má mezi jiným zaměřit na pracovníky, kteří se dostávají do kontaktu se zahraničními veřejnými činiteli a mohli by se tudíž zaplést do podplácení zahraničního činitele. Tato iniciativa je chvályhodná, patrně však nijak výrazně neovlivní obecné povědomí veřejnosti o Úmluvě.

28. Jednotlivá ministerstva vyvíjejí další snahy v boji proti korupci. Několik resortů, například Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo financí, provozuje „horké linky“ pro příjem stížností týkajících se korupce. V roce 2004 vydalo Ministerstvo financí Kodex etického chování pro daňovou správu a realizovalo program pro zvýšení informovanosti o korupci pracovníků daňové správy. Ministerstvo průmyslu a obchodu projednává problematiku korupce na svých internetových stránkách. Žádná z těchto iniciativ se však konkrétně nezabývá problematikou podplácení zahraničních veřejných činitelů.

(b) *Akce soukromého sektoru na zvýšení informovanosti*

i) Profesní organizace

29. Hlavní hodnotitelé se setkali se zástupci sdružení podnikatelů reprezentujících velké podniky a obranný průmysl. Členové těchto sdružení působí v mezinárodním měřítku a někteří z nich vykonávají osvětovou a informační činnost. Tato sdružení se však bohužel neangažují v žádných aktivitách na zvýšení informovanosti svých členů o Úmluvě nebo podplácení zahraničních veřejných činitelů. Jedno sdružení zveřejňuje úmluvy EU na svých internetových stránkách, Úmluva OECD však mezi nimi není. Některá sdružení obdržela informace od vlády někdy v roce 1999, kdy Česká republika tuto Úmluvu ratifikovala. Od té doby nedošlo k žádným dalším aktivitám.

(ii) Velké podniky

30 Bylo celkem překvapením, že české podniky, které se účastnily jednání v rámci návštěvy, byly poměrně dobře informovány o Úmluvě i podplácení zahraničních veřejných činitelů, což je především důsledkem zahraničních styků těchto podniků, nikoli aktivit na zvýšení informovanosti v České republice. Některé podniky získaly informace o této problematice od svých mateřských společností, jimiž jsou zahraniční nadnárodní firmy. Další podniky byly informovány v důsledku protikorupčních ustanovení ve smlouvách uzavíraných se zahraničními firmami nebo prostřednictvím školení pořádaných zahraničními obchodními partnery. Žádný z těchto podniků nezískal informace o podplácení zahraničních veřejných činitelů od české vlády.

31 I přes informovanost o podplácení zahraničních veřejných činitelů se podniky účastníci se jednání během návštěvy většinou touto problematikou neznepokojovaly. Působí sice v citlivých hospodářských odvětvích a průmyslu, obecně však nevěří, že by existovalo riziko, že by jejich zaměstnanci spáchali takový trestný čin. Některé podniky opakovaně prohlašovaly, že zde nejsou možnosti pro podplácení zahraničních veřejných činitelů, neboť se ucházejí o veřejné zakázky v rámci otevřených výběrových řízení. Většina podniků zřejmě jen málo prověřuje nebo vůbec neprověřuje osobu zahraničního zástupce, jehož hodlá zaměstnat. Všechny podniky prohlásily, že je nikdo v zahraničí nepožádal o úplatek.

(iii) Malé a střední podniky

32. Hlavní hodnotitelé se rovněž sešli se zástupci malých a středních podniků a sdružení těchto podniků. Situace je zde prakticky stejná jako u velkých firem. Přestože se sdružení malých a středních podniků nezapojila do aktivit na zvýšení informovanosti, některé malé a střední podniky získaly informace o Úmluvě ze zahraničních zdrojů.

(iv) Občanská společnosti a odbory

33. Jediná nevládní organizace (Transparency International Česká republika – TI-ČR) a dvě odborové organizace, které se zúčastnily jednání během návštěvy, se velmi angažují v boji proti domácí korupci. Nevyvíjejí žádné úsilí o zvyšování informovanosti o Úmluvě nebo podplácení zahraničních činitelů.

(c) *Závěry týkající se informovanosti a zvyšování informovanosti*

34. Hlavní hodnotitelé došli k závěru, že se v České republice realizuje jen málo aktivit v oblasti zvyšování informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů. V důsledku toho je informovanost o podplácení zahraničních veřejných činitelů a o Úmluvě celkově nízká, což je také názor TI-ČR, která tvrdí, že řadoví občané v České republice nevědí, že podplácení zahraničních veřejných činitelů představuje trestný čin. TI-ČR uvedla případy, kdy její pracovníci zavolali na tři protikorupční „horké linky“, které provozuje Ministerstvo vnitra, financí a spravedlnosti. Žádný operátor na těchto třech linkách nevěděl, že podplácení zahraničních veřejných činitelů se v České republice kvalifikuje jako trestný čin.

35. Je docela pravděpodobné, že ani operátoři na speciálních protikorupčních telefonních linkách nevědí, že podplácení zahraničních veřejných činitelů je trestný čin, neboť česká vláda klade mnohem větší důraz na boj s domácí, nikoli zahraniční, korupcí. Hlavní hodnotitelé nekritizují koncepci boje s domácí korupcí, nesmí se však zapomínat na Úmluvu a podplácení zahraničních veřejných činitelů. Vzhledem k tomu, že domácí korupce převažuje, akce na zvyšování informovanosti, jež si berou za cíl „korupci“ obecně, zřejmě nestačí pro zvyšování informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů. Řadový český občan, který narazí na zmínku o „korupci“ v publikaci vydané vládou, si zřejmě spojí tento pojem pouze s domácí - nikoli zahraniční - korupcí.

36. Z těchto důvodů zastávají hlavní hodnotitelé názor, že česká vláda by měla klást mnohem větší důraz na informace o podplácení zahraničních veřejných činitelů. Vláda by také měla mnohem více spolupracovat s nevládními organizacemi a profesními organizacemi, aby zajistila informovanost podnikatelské i soukromé sféry. Vzhledem k tomu, že české podniky, které mají informace o Úmluvě, i nadále neznepokojuje problematika podplácení zahraničních veřejných činitelů, měla by vláda rovněž informovat české firmy, že jsou vystaveny riziku vyžádání úplatků ze strany zahraničních veřejných činitelů.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby se více angažovala v oblasti zvyšování informovanosti o Úmluvě a o skutečnosti, že podplácení zahraničních veřejných činitelů představuje trestný čin. Zejména pak doporučují, aby Česká republika 1) kladla ve svých protikorupčních aktivitách větší důraz na podplácení zahraničních veřejných činitelů, 2) zajistila účast nevládních organizací, profesních organizací i firem na svých aktivitách týkajících se zvyšování informovanosti, a 3) přijala opatření na zvýšení informovanosti českých podniků o tom, že jsou vystaveny riziku vyžadování úplatků ze strany zahraničních veřejných činitelů.

2. Oznamování trestných činů, informátoři a ochrana svědků

(a) Povinnost oznámit trestný čin

37. Občané České republiky nemají povinnost oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů příslušným orgánům. § 168 trestního zákona stanoví, že každá osoba je povinna oznámit orgánům činným v trestním řízení určité trestné činy vyjmenované v tomto ustanovení, v tomto výčtu však není zahrnuta ani domácí, ani zahraniční korupce.¹⁹ Podle nejnovějšího návrhu na změny v trestním zákoně by se do tohoto výčtu byla dostala domácí i zahraniční korupce. Avšak, jak již bylo uvedeno dříve, parlament zamítl veškeré navrhované změny tohoto zákona.

38. Trestní řád stanoví, že státní orgány jsou povinny oznamovat zahraniční korupci.²⁰ Tato povinnost má však pouze omezenou platnost ve vztahu k podnikům, jež jsou ve vlastnictví státu nebo jsou státem řízeny. Zaměstnanci těchto podniků nemají povinnost oznamovat trestné činy, s výjimkou případů, kdy podnik vykonává činnost vztahující se k plnění veřejných povinností, a pro tyto případy platí „zvláštní předpisy“. V současné době do této kategorie nespádají žádné podniky ve vlastnictví státu nebo státem řízené. V článku 7(1) Kodexu etického chování pracovníků státní správy se rovněž stanoví, že státní zaměstnanci jsou povinni oznamovat „podvodné nebo korupční chování“ svým nadřízeným nebo orgánům činným v trestním řízení. Tento Kodex však není pro státní zaměstnance závazný, pokud nebude začleněn do ministerské vyhlášky nebo do interních předpisů pro etické chování.

(b) Informátoři a jejich ochrana

39. Oznamování trestných činů informátory není zřejmě v České republice běžnou záležitostí. Žádný z účastníků jednání během návštěvy si nevybavil žádný případ odhalení korupce prostřednictvím informátora. Někteří z nich uvedli, že na informátorství se v českém prostředí pohlíží jako na nepříjemné chování.

¹⁹ § 168 trestního zákona stanoví, že „kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal [vyjmenované trestné činy] a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu [...] bude potrestán [odnětím svobody až na tři léta]”.

²⁰ Trestní řád, § 8(1). Tato povinnost platí jen v omezené míře pro daňové úředníky, na které se vztahuje zákon o správě daní a poplatků, č. 337/1992 Sb., § 24(5)(c) a (d) (viz oddíl B.6(c) na str. 21).

40. Dalším důvodem malého výskytu informátorství může být neexistence zákonů na účinnou ochranu informátorů. Podle českých představitelů, jedinou ochranu poskytuje zákoník práce, který stanoví, že ke změně nebo ukončení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele může dojít pouze z důvodů vyjmenovaných v tomto zákoníku.²¹ Pokud je informátor vystaven represáliím, musí se dožadovat nápravy podáním občanskoprávní žaloby. Vláda i odbory uvedly, že bylo vykonáno již hodně pro zvýšení informovanosti o těchto ustanoveních a že o nich čeští zaměstnanci „velmi dobře vědí“. Nebyly však uvedeny žádné příklady situací, kdy byla tato ustanovení uplatněna na ochranu informátora. Někteří zástupci občanské společnosti vyjádřili názor, že tato ustanovení poskytují jen „slabou“ ochranu.

41. Opatření na podporu informátorství ve firemních kodexech etického chování jsou také zřejmě omezená. Podniky a sdružení podnikatelů, které se účastnily jednání během návštěvy, nezavedly opatření na podporu informátorství. Pouze jeden podnik zavedl mechanismus na ochranu informátorů prostřednictvím interního ombudsmana. Několik účastníků těchto jednání zastávalo názor, že informátoři by měli vyhledávat ochranu u vedení podniku nebo u odborové organizace.

42. Hlavní hodnotitelé došli k názoru, že v České republice je informátorství a ochrana informátorů poměrně řídkým jevem. Berou na vědomí skutečnost, že během návštěvy někteří zástupci české strany vyjádřili názory na informátorství, jež jsou odrazem prostředí a nedávné minulosti. Avšak nejméně jeden z ostatních signatářských států Úmluvy s podobným vývojem v minulosti zavedl konkrétní zákony na ochranu informátorů.²² Těm zemím, které tak neučinily, doporučila Pracovní skupina, aby tito signatáři zvážili možnosti posílení ochrany informátorů.²³ Pracovní skupina také předložila podobná doporučení těm signatářským státům, které sdělily, že se v jejich zemích vyskytují předsudky proti informátorství.²⁴

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby zvážila přijetí dalších opatření na posílení ochrany informátorů s cílem motivovat zaměstnance k oznamování podezření na podplácení zahraničních veřejných činitelů bez obav z represálií.

(c) Ochrana svědků

43. Ve věcech podplácení zahraničních činitelů se uplatňuje institut ochrany svědků, v souladu se zákonem o zvláštní ochraně svědků a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, č. 137/2001 Sb. Ochranu a pomoc zajišťuje speciální jednotka české policie.

²¹ Zákoník práce, §§ 36-37 a 46; odpověď na dotazník, bod č. 2.5.

²² WGB (2005), *Slovenská republika: fáze 2*, OECD, Paříž, body 39-40.

²³ WGB (2003), *Bulharsko: fáze 2*, OECD, Paříž, str. 13 a 41; WGB (2005), *Maďarsko: fáze 2*, OECD, Paříž, body 49-52 a 208(d).

²⁴ WGB (2004), *Francie: fáze 2*, OECD, Paříž, body 32 a 159(5); WGB (2004), *Itálie: fáze 2*, OECD, Paříž, body 48-50 a 216; WGB (2005), *Řecko: fáze 2*, OECD, Paříž, body 90 a 213; WGB (2005), *Japonsko: fáze 2*, OECD, Paříž, body 43-48 a Doporučení 9(d).

3. *Exportní úvěry se státní podporou*

44. Exportní úvěrové agentury jednají s podniky působícími na mezinárodním trhu a mohly by tudíž hrát zásadní roli při zvyšování informovanosti o Úmluvě a odhalování případů podplácení zahraničních veřejných činitelů. Česká republika zajišťuje exportní úvěry pro vývozce prostřednictvím České exportní banky (ČEB). Zajišťuje také pojištění exportních úvěrů proti riziku neplnění prostřednictvím Exportní garanční a pojišťovací společnosti (EGAP).²⁵

(a) *Snahy o zvyšování informovanosti*

45. EGAP informuje všechny žadatele (prostřednictvím žádosti nebo samostatného informačního materiálu), že může přestat poskytovat podporu, pokud bude žadatel obviněn nebo usvědčen z podplácení zahraničního veřejného činitele. Žadatel musí také učinit prohlášení, že se nedopustil podplácení zahraničního veřejného činitele.²⁶ Během návštěvy prohlásil zástupce jednoho českého podniku, že si v důsledku těchto opatření uvědomil, že podplácení zahraničního činitele se v České republice kvalifikuje jako trestný čin.

46. EGAP také vyčlenil celou jednu stranu na svých internetových stránkách problematice podplácení zahraničních veřejných činitelů. Stránka obsahuje informace o Úmluvě, uvádí protikorupční prohlášení, jež je součástí žádosti o podporu a jsou zde také uvedeny důsledky podplácení zahraničního veřejného činitele. Marketingová brožura EGAPu také věnuje hodně prostoru Úmluvě a uvádí se v ní rovněž většina informací z internetových stránek.

47. ČEB se snaží zvyšovat informovanost svých klientů odkazy na Úmluvu při vyřizování žádostí. Její internetové stránky ani marketingová literatura neobsahují odkazy na podplácení zahraničních činitelů.

²⁵ Internetové stránky ČEB (www.ceb.cz) a EGAPu (www.egap.cz).

²⁶ Žádost nebo samostatný formulář obsahuje tento text:

Pojištění exportních úvěrových rizik se státní podporou nemůže být poskytnuto u vývozů, které byly dojednány podplácením v mezinárodním obchodě podle § 160 a násl. zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Podle Čl. IX Všeobecných pojišťovacích podmínek "C", má pojišťovatel právo odmítnout plnění odškodného, pokud se prokáže, že žadatel ve své žádosti o pojištění uvedl neúplné nebo nepravdivé údaje o podplácení v mezinárodním obchodě.

Žadatelé také musí učinit toto prohlášení:

Z Á K O N N É P R O H L Á Š E N Í V Ý V O Z C E

o dodržování právních předpisů proti podplácení v zahraničním obchodě

Tímto prohlašuji, že (1) při jednání o smlouvě o vývozu nedošlo k žádnému porušení právních předpisů proti podplácení v zahraničním obchodě. Jsem si vědom/a skutečnosti, že pojištění exportních úvěrových rizik se státní podporou se nevztahuje na vývozy dojednány podplácením v mezinárodním obchodě podle § 160 a násl. zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

(1) Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 25/2000 o Přijetí Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (část 13/2000 Sbírky mezinárodních smluv) zasláno dne 29. března 2000.

(Pracovní skupina o exportních úvěrech a úvěrových zárukách (2005), *Exportní úvěr a podplácení: přehled odpovědí v rámci revidovaného průzkumu z roku 2004 o opatřeních přijatých v boji proti podplácení u exportních úvěrů se státní podporou - situace ke dni 30. září*, OECD, Paříž, TD/ECG(2005)4/REV, str. 4, 7, 14 a 17; odpověď na dotazník, str. 28-29).

(b) *Odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů*

48. EGAP pořádá školení pro své zaměstnance týkající se výše uvedených smluvních ustanovení o podplácení zahraničních veřejných činitelů, včetně projednávání problematiky podplácení zahraničních veřejných činitelů jako trestného činu v České republice a pokynů pro zaměstnance týkajících se otázek, které by měli klást klientům během vyřizování žádostí. Během návštěvy informovala ČEB, že připravuje semináře pro své zaměstnance na téma Úmluvy.

49. Hlavní hodnotitelé oceňují práci EGAPu v oblasti zvyšování informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů. ČEB by však mohla být aktivnější, například poskytovat svým klientům i zaměstnancům více informací prostřednictvím Internetu a tištěných materiálů.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují ČEB, aby byla aktivnější při zvyšování informovanosti svých zaměstnanců, klientů a potencionálních klientů o podplácení zahraničních veřejných činitelů.

(c) *Povinnost oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů*

50. EGAP a ČEB musí informovat orgány činné v trestním řízení, pokud mají „podezření“ nebo „dostatek důkazů“ o podplácení, a to předtím nebo potom, co rozhodnou o poskytnutí podpory klientovi.²⁷ Vnitřní předpisy stanoví, jakou cestou se má podat oznámení. Konečná odpovědnost spočívá na představenstvu, které rozhodne, zda věc předat orgánu činnému v trestním řízení. Tyto oznamovací mechanismy ještě nebyly ověřeny, protože ani ČEB ani EGAP zatím neodhalily žádný případ podplácení zahraničního veřejného činitele.

4. *Oficiální rozvojová pomoc*

51. Podniky podílející se na projektech financovaných v rámci oficiální rozvojové pomoci (angl. zkratka ODA) často jednají se zahraničními veřejnými představiteli země, která dostává pomoc. Státní agentury, jež jsou správci oficiální rozvojové pomoci, tudíž hrají významnou roli při zvyšování informovanosti o Úmluvě a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů.

52. Podle objemu poskytované pomoci se sice Česká republika neřadí mezi hlavní dárce, v poslední době však výrazně zvýšila své příspěvky a předpokládá, že tak bude postupovat i nadále.²⁸ Existují plány na zřízení agentury pro rozvojovou pomoc, aby se zvýšila transparentnost a účinnost pomoci. V současné době je koordinátorem tohoto programu Ministerstvo zahraničí.

²⁷ Pracovní skupina pro exportní úvěry a zajištění úvěrů (2005), *Exportní úvěry a korupce: přehled odpovědí na revidovaný průzkum z roku 2004 o opatřeních přijatých v boji proti korupci u exportních úvěrů se státní podporou - situace ke dni 30. září 2005*, OECD, Paříž, TD/ECG(2005)4/REV, str. 35 a 43.

²⁸ V roce 2003 vynaložila Česká republika 90,6 miliónů USD na rozvojovou pomoc, což představuje 0,11% národního důchodu a více než 60% nárůst ve srovnání s předchozím rokem. Bilaterální pomoc představovala zhruba 89% z celkové částky. Hlavním příjemcem pomoci byl Afganistan, Irák, balkánské země a jihovýchodní Asie. V dubnu roku 2004 souhlasila vláda s tím, že dlouhodobá spolupráce bude přednostně navázána s osmi zeměmi: Angolou, Bosnou a Hercegovinou, Moldávií, Mongolskem, Srbskem a Černou Horou, Vietnamem, Jemenem a Zambií (OECD (2005), *Zpráva o rozvojové spolupráci - svazek 6, č. 1*, OECD, Paříž, str. 105 a 221).

Dalších deset ministerstev se účastní realizace konkrétních projektů zadáváním zakázek soukromým a neziskovým subjektům. Ministerstvo zahraničí vysílá vedoucí projektů do zahraničí, aby prováděli hodnocení různých etap projektů a pracovníci ostatních ministerstev podílejících se na realizaci sledují každodenní průběh projektů.

53. Ministerstvo zahraničních věcí v poslední době vyvíjí snahy o zvýšení informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů. V květnu roku 2006 dokončilo práce na Manuálu projektových cyklů, který popisuje postupy pro realizaci projektů rozvojové pomoci. V oddíle Manuálu zabývajícím se realizací a sledováním projektů se stanoví, že představitelé České republiky musí věnovat pozornost možným případům korupce a podplácení zahraničních veřejných činitelů. Po zjištění takového případu musí podle Manuálu příslušný pracovník nahlásit případ na Ministerstvo zahraničních věcí i další zúčastněná ministerstva. Manuál také stanoví, že do smluv na zakázky financované v rámci rozvojové pomoci musí být začleněna protikorupční ustanovení. Manuál se zasílá v elektronické formě na velvyslanectví, sdružení podnikatelů, nevládní organizace, univerzity a ministerstva podílející se na rozvojové pomoci. Byl rozeslán i v tištěné podobě.

54. Hlavní hodnotitelé oceňují snahu, kterou Ministerstvo zahraničí v poslední době vyvíjí v boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů. Manuál je šířen ve velkém nákladu a konkrétně se zabývá odhalováním a oznamováním podplácení zahraničních veřejných činitelů. Problematicke podplácení zahraničních činitelů je však věnovaná pouze malá část Manuálu, což omezuje jeho účinnost při zvyšování informovanosti o tomto problému. Vhodným doplňkem Manuálu by mohly být materiály nebo semináře, které by se konkrétně zabývaly podplácením zahraničních veřejných činitelů. Dále je třeba se zmínit, že struktury pro poskytování rozvojové pomoci Českou republikou jsou decentralizovány. Kromě Ministerstva zahraničí zadává zakázky podnikům a nevládním organizacím na realizaci rozvojových projektů deset dalších ministerstev. Pracovníci těchto ministerstev cestují do zahraničí, aby tam sledovali projekty rozvojové pomoci a mají tak dobrou možnost odhalovat podplácení zahraničních veřejných činitelů. Hlavní hodnotitelé však nedokázali zjistit, co tato ministerstva učinila pro zvýšení informovanosti o podplácení zahraničních činitelů u svých zaměstnanců a dodavatelů. A navíc, jak již bylo uvedeno, je v České republice úroveň informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů obecně dosti nízká. České republice je tedy možno doporučit, aby realizovala další aktivity v oblasti zvyšování informovanosti, jež by se týkaly podplácení zahraničních veřejných činitelů a zaměřily se na všechny subjekty podílející se na rozvojové pomoci.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby realizovala další aktivity v oblasti zvyšování informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů u 1) podniků a nevládních organizací podílejících se na projektech financovaných v rámci oficiální rozvojové pomoci (angl. zkratka ODA), a u 2) veřejných činitelů zabývajících se správou rozvojové pomoci, včetně těch, kteří nepracují na Ministerstvu zahraničních věcí.

5. *Zahraniční diplomatická zastoupení*

55. S ohledem na své postavení by zahraniční diplomatická zastoupení České republiky mohla získávat informace o podplácení zahraničních veřejných činitelů, kterého se dopustili čeští občané a podniky v zahraničí. Tato diplomatická zastoupení by také mohla hrát užitečnou roli při zvyšování informovanosti, neboť jsou často ve styku s českými podniky působícími v zahraničí.

(a) *Snahy o zvyšování informovanosti*

56. V roce 2006 zaslalo Ministerstvo zahraničí všem svým pracovníkům v zahraničí informační příručku obsahující definiční znaky zahraniční korupce a podplácení zahraničních veřejných činitelů, jež jsou uvedeny v trestním zákoně. Tato příručka také odkazuje na Úmluvu a Kodex etického chování pracovníků ve státní správě. Ministerstvo zahraničních věcí požádalo vedení velvyslanectví, aby zajistila seznámení všech jejich zaměstnanců s obsahem této příručky.

57. Ve vztahu k soukromému sektoru toho bylo vykonáno méně. Úmluva není k dispozici na internetových stránkách Ministerstva. Ministerstvo nevypracovalo žádné materiály, ani neuspořádalo semináře pro české podniky působící na mezinárodních trzích. Není také známo, zda se v tomto ohledu české podniky obracejí se žádostmi o pomoc na svá velvyslanectví a diplomatická zastoupení.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby zajistila, že její představitelé v zahraničí, včetně pracovníků Ministerstva zahraničních věcí a CzechTrade, budou vyvíjet snahy o zvýšení informovanosti českých občanů a podniků působících v zahraničí o podplácení zahraničních veřejných činitelů.

(b) *Povinnost oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů*

58. Ministerstvo zahraničních věcí zavedlo postupy pro oznamování podplácení zahraničních činitelů. Ve své funkci veřejného činitele mají čeští diplomaté působící v zahraničí obecnou povinnost oznamovat trestné činy podle § 8 trestního řádu. Ministerstvo zahraničních věcí vydalo pokyny pro své diplomatické pracovníky v zahraničí stanovící, že pokud se tito pracovníci dozví o spáchání trestného činu, musí to oznámit svému nadřízenému, který pak předá tyto informace generálnímu inspektorátu Ministerstva zahraničních věcí. Pokud je osoba podezřelá ze spáchání trestného činu státním příslušníkem České republiky, oznámí generální inspektorát tuto skutečnost českým orgánům činným v trestním řízení. Pokud není státním příslušníkem České republiky, oznámí tento případ místním úřadům. Před vysláním do zahraničí jsou diplomatičtí pracovníci seznámeni s tímto postupem pro oznamování trestných činů.

6. *Správci daně*

(a) *Nezapočitatelnost úplatků*

59. Daňová legislativa České republiky nyní výslovně zakazuje vykazovat úplatky poskytnuté zahraničním činitelům jako nákladové položky. Úplatky nemohly být vykazovány jako nákladové položky ani v době hodnocení Fáze 1, přestože legislativa výslovně nezakazovala takové uplatňování nákladů. Nové ustanovení zavedené po Fázi 1 stanoví, že „plnění poskytnuté zahraničnímu státnímu úředníkovi nebo zahraničnímu veřejnému činiteli nebo s jejich souhlasem jiné osobě v souvislosti s výkonem jeho funkce, a to ani v případech, kdy se jedná o úředníka státu nebo veřejného činitele působícího ve státě, ve kterém je poskytnutí takového plnění tolerováno nebo není považováno za trestný čin anebo je obvyklé, nelze uplatnit jako náklad.“²⁹ Čeští správci daně uvedli, že se tento zákaz vztahuje i na úplatky poskytnuté přes prostředníky. Důkazní břemeno spočívá na plátcích daní, který musí na požádání předložit podklady nebo zdůvodnit uplatnění nákladové položky.³⁰

(b) *Informovanost, školení a odhalování korupce*

(i) Zvyšování informovanosti a školení

60. Ústřední finanční a daňové ředitelství na Ministerstvu financí je ústředním orgánem zajišťujícím školení pracovníků českých finančních úřadů. Toto ředitelství průběžně organizuje semináře pro své vedoucí pracovníky, kteří pak zajišťují školení daňových úředníků místní a krajské správy.

61. Pro zvýšení informovanosti daňových kontrolorů o podplácení zahraničních veřejných činitelů upozornilo Ministerstvo financí všechny daňové kontrolory na skutečnost, že do legislativy byl zaveden zákaz vykazovat úplatky jako nákladovou položku. České orgány daly přeložit, avšak nerozeslaly Příručku OECD o informovanosti daňových kontrolorů o korupci.³¹ V současné době plánují na toto téma uspořádat seminář v listopadu 2006 pro daňové kontrolory, na kterém jim bude příručka předána.

62. Čeští představitelé uváděli další aktivity na zvyšování informovanosti a osvěty s obecným zaměřením na korupci, včetně videonahrávek o zadávání zakázek a o praktických aspektech daňových kontrol, i interních doporučení, jak zabránit korupčnímu jednání. Školení v určitých oblastech (např. psychologie, jednání s plátcem daní, šetření u plátců daní, apod.) obsahují i protikorupční prvky. Povinné zaškolení nových zaměstnanců zahrnuje i Kodex etického chování zaměstnanců finanční správy, který se také zabývá korupcí. Žádná z těchto aktivit se však konkrétně nezabývá podplácením zahraničních veřejných činitelů.

63. Jsou zde určité snahy o zvýšení informovanosti o podplácení zahraničních činitelů u daňových odborníků v soukromém sektoru. Komora daňových poradců je regulačním orgánem pro daňové odborníky. Komora informovala své členy o zavedení výslovného zákazu vykazovat

²⁹ Zákon o daních z příjmů, č. 586/1992 Sb. v platném znění, §. 25(1)(zf); odpověď na dotazník, str. 31.

³⁰ Zákon č. 337/1992 o správě daní a poplatků, § 31(9).

³¹ DAF/FE/CFA(2001)/51.

úplatky jako nákladovou položku. Semináře pořádané Komorou se nezaměřují na podplácení zahraničních veřejných činitelů, pouze na legalizaci výnosů z trestné činnosti.

(ii) Odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů

64. Daňoví kontrolóři v České republice neodhalili během daňových kontrol žádný případ domácí nebo zahraniční korupce, přestože je počet provedených kontrol poměrně vysoký. V roce 2004 bylo provedeno 119 428 daňových kontrol.

65. Neodhalení případů korupce nelze připisovat nedostatku investigativních prostředků. Daňoví kontrolóři v České republice mají k dispozici celou řadu možností k prošetření, včetně oprávnění požadovat bankovní informace. Na požádání musí banky poskytnout informace o „číslích bankovních účtů, jménech jejich vlastníků, stavech účtů, jejich pohybech a údaje o úvěrech a depozitech.“³²

66. Hlavní hodnotitelé se konkrétně dotazovali, jak si daňoví kontrolóři v České republice počínají, pokud zjistí, že odměna vyplacená zahraničnímu zástupci je uplatněna jako náklad. Čeští daňoví úředníci během návštěvy uvedli, že tyto nákladové položky jsou zkoumány v průběhu daňové kontroly. Plátce daně musí doložit (např. svědeckým prohlášením), že odměna byla vyplacena pro dosažení zdanitelného příjmu. Daňoví kontrolóři se mohou odvolávat na platné daňové dohody při požadování informací od příslušného orgánu v zemi, ve které působí zahraniční zástupce. Tímto způsobem je například možno ověřit, zda vyplacená odměna odpovídá službám skutečně poskytnutým zahraničním zástupcem.

(iii) Závěry týkající se informovanosti, školení a odhalování

67. Hlavní hodnotitelé oceňují, že Česká republika zavedla do legislativy výslovný zákaz vykazovat úplatky poskytnuté zahraničním činitelům jako nákladové položky. Vedoucí správci daně by však mohli vyvinout větší úsilí při zvyšování informovanosti o zákazu vykazovat úplatky jako nákladové položky a o podplácení zahraničních činitelů obecně, především pak v soukromém sektoru. Mnohé aktivity v této oblasti nerozlišují mezi domácí a nadnárodní korupcí, takže informovanost o nadnárodní korupci se pravděpodobně nezvyšuje. A vzhledem k tomu, že daňové úřady neodhalily žádný případ korupce, bylo by vhodné uspořádat semináře na téma, jak by mohly daňové kontroly takové případy odhalit. Poskytnutí Příručky OECD o informovanosti o korupci všem daňovým kontrolorům by také pomohlo řešit tuto problematiku.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby 1) vyvíjela větší úsilí při zvyšování informovanosti daňových kontrolorů, daňových odborníků a soukromého sektoru o podplácení zahraničních činitelů a zákazu vykazovat úplatky jako nákladové položky, 2) pořádala školení pro daňové kontrolory o odhalování poskytnutých úplatků, jež jsou nezákonně vykazovány jako řádné nákladové položky, a 3) rozeslala přeloženou Příručku OECD o informovanosti daňových kontrolorů o korupci všem daňovým kontrolorům.

³² Zákon o správě daní a poplatků, č. 337/1992 Sb., v platném znění, § 34 (11).

(c) *Výměna informací a povinnost oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů*

68. Pokud daňový úředník v České republice odhalí během daňové kontroly, že došlo k podplácení zahraničního veřejného činitele, platí obecně, že nesmí tuto skutečnost oznámit orgánům činným v trestním řízení. Podle sdělení představitelů České republiky během návštěvy stanoví česká legislativa, že daňoví úředníci musí oznámit pouze určité trestné činy, jako je například trestný čin neodvedení nebo krácení daně, poplatku a podobné povinné částky plátcem daní a trestný čin podplácení spáchaný českým daňovým úředníkem v souvislosti se správou daní.³³ Jiné trestné činy, včetně podplácení zahraničního veřejného činitele, nesmí daňoví úředníci oznamovat vzhledem k závazku mlčenlivosti. Jeden z českých představitelů však vyslovil přesvědčení, že případy podplácení zahraničního veřejného činitele budou oznámeny vždy, protože samotnou podstatou se u těchto případů vždycky jedná o trestný čin krácení daně, poplatku a podobné povinné částky.

69. Závazek mlčenlivosti však nebrání daňovým úřadům, aby na požádání poskytl informace při vyšetřování případů podplácení zahraničních činitelů. Česká daňová legislativa stanoví, že povinnosti zachovávat mlčenlivost se nelze dovolávat, pokud informace požaduje ÚOKFK nebo ÚONVDK, což jsou orgány pověřené vyšetřováním korupce (včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů) a legalizace výnosů z trestné činnosti.³⁴

70. České daňové úřady si také mohou vyměňovat informace se svými protějšky v jiných zemích. Česká republika uzavřela s 68 zeměmi dohody o zabránění dvojího zdanění, které umožňují výměnu informací. Tyto dohody neobsahují fakultativní ustanovení, která byla nedávno vložena do Komentáře k článku Vzorové daňové úmluvy OECD, a která se týkají výměny informací.³⁵ Česká republika uvedla, že navrhne svým smluvním partnerům začlenění těchto ustanovení do stávajících i nových dohod, pouze pokud by se v budoucnu vyskytly nějaké problémy.

71. A závěrem vyjadřují hlavní hodnotitelé určité znepokojení nad tím, že čeští daňoví úředníci nesmí oznamovat podplácení zahraničních veřejných činitelů orgánům činným v trestním řízení. Skutečnost, že daňoví kontrolori mohou oznamovat daňovou kriminalitu tyto obavy nevyvrací, neboť si lze představit, že důsledkem poskytnutí úplatku zahraničnímu veřejnému činiteli nemusí být krácení daně, poplatku a podobné povinné částky. V souladu s názorem Pracovní skupiny vyjádřeném v předchozím hodnocení Fáze 2³⁶ by Česká republika měla přezkoumat tento zákaz a zvážit jeho zrušení. Po návštěvě české orgány sdělily, že zvažují návrh ustanovení, jež by výslovně stanovilo, že daňoví úředníci musí oznamovat podezření na úplatkářství orgánům činným v trestním řízení.

³³ Zákon o správě daní a poplatků, č. 337/1992 Sb., § 24.

³⁴ Zákon o správě daní a poplatků, č. 337/1992 Sb., § 24(5)(f).

³⁵ Článek 26 Vzorové daňové úmluvy OECD byl novelizován v roce 2004. Bod 12.3 nového Komentáře obsahuje fakultativní ustanovení, která mohou smluvní státy vložit do svých bilaterálních daňových dohod, zejména pak formulaci "umožnit poskytování daňových informací daňovými úřady orgánům činným v trestním řízení a soudním orgánům v některých velmi důležitých věcech (např. boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, korupci...)". Takové poskytování informací je možné, pokud "lze tyto informace použít pro takové jiné účely v souladu se zákony obou států a kompetentní orgán státu poskytujícího tyto informace takové použití schválí."

³⁶ WGB (2004), *Kanada: fáze 2*, OECD, Paříž, body 27-28 a Doporučení 5.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby provedla změny v legislativě a zrušila omezení, která nedovolují českým daňovým úředníkům oznamovat orgánům činným v trestním řízení případy podplácení zahraničních veřejných činitelů odhalené během daňové kontroly.

7. Účetní a auditori**(a) Účetnictví a audit v soukromém sektoru**

72. Úmluva a revidované Doporučení se shodují na tom, že řádné vedené účetnictví a audit podniků umožňují odhalovat podplácení zahraničních veřejných činitelů. Komora auditorů je samosprávná profesní organizace auditorů v České republice. Tato komora má za úkol vydávat předpisy a zajišťovat dodržování stanovených standardů jejími členy. V České republice neexistují profesní regulační orgány pro účetní, účetní si však založili profesní organizace, jako je například Komora certifikovaných účetních.³⁷

(i) Informovanost a školení

73. Účetní a auditorské profese nevykonávají významnější aktivity v oblasti informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů a Česká vláda je k tomu ani nevyzvala. Komora certifikovaných účetních požaduje od svých členů, aby se každoročně účastnili seminářů, tyto semináře se však nezabývají podplácením zahraničních veřejných činitelů. Komora certifikovaných účetních každý rok informuje své členy o nutnosti odhalovat podplácení zahraničních veřejných činitelů, zřejmě však nepořádá semináře, na kterých by se dozvěděli, jak v těchto případech postupovat.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby 1) aktivně spolupracovala s účetní a auditorskou profesí při zvyšování informovanosti o trestném činu podplácení zahraničních veřejných činitelů, a 2) podporovala tyto profese při vytváření konkrétních programů školení o podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci systémů jejich profesního vzdělávání a školení.

(ii) Účetní a auditorské standardy

74. Zákon o účetnictví, č. 563/1991 Sb. stanoví rozsah a způsob vedení účetnictví a požadavky na průkaznost účetních záznamů. Kromě toho vydává Ministerstvo financí vyhlášky a české účetní standardy pro „harmonizaci postupů účtování používaných účetními jednotkami“.³⁸ Zákon o účetnictví se vztahuje na velký počet účetních jednotek, včetně právnických osob se sídlem v České republice, zahraniční osoby podnikající v České republice a společnosti zapsané v

³⁷ Zákon o auditorech, č. 169/2004 Sb., §§ 28-29; internetové stránky Komory certifikovaných účetních, www.komora-ucetnich.cz.

³⁸ Zákon o účetnictví, č. 563/1991 Sb., § 36.

obchodním rejstříku nebo na subjekty, jejichž roční obrat je vyšší než 15 miliónů Kč (675 000 USD nebo 525 000 EUR).³⁹

75. Zákon o účetnictví široce pokrývá činnosti uvedené v Článku 8(1) Úmluvy.⁴⁰ Všechny účetní jednotky musí vést záznamy o nákladech, příjmech, stavu a změnách majetku a dalších aktiv, o závazcích a dalších pasivech. Účetní záznamy musí podávat „věrný a poctivý obraz o předmětu účetnictví a o výsledku hospodaření účetní jednotky“. Musí být také „vedeny správně, úplně, průkazně, srozumitelně, přehledně a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů.“ „Údaje vykazované ve finančních výkazech musí být spolehlivé, srovnatelné a srozumitelné a musí být posuzovány z hlediska jejich věcné důležitosti.“ „Účetní záznamy nesmí být vedeny mimo účetní knihy,“ a účetní jednotky nesmí „vést účty mimo účtovou osnovu nebo účetní knihy“.⁴¹

76. Podle českých orgánů přijala Komora certifikovaných účetních Mezinárodní účetní standardy (angl. zkratka ISA). Rozvahy sestavené po 1. lednu 2005 musí být ověřeny auditorem podle ISA. Na poskytování dalších auditorských služeb po 1. lednu 2006 se rovněž vztahují Mezinárodní účetní standardy.⁴²

(iii) Externí audity

77. Níže uvedené subjekty musí mít externího auditora a předkládat výroční zprávy:⁴³

- (a) akciové společnosti, které splní jedno z dále uvedených kritérií v běžném a předchozím účetním období: 1) celková aktiva přesahují 40 mil. Kč (přibl. 1,8 mil. USD nebo 1,4 mil. EUR), 2) čistý obrat přesahuje 80 mil. Kč (přibl. 3,6 mil. USD nebo 2,8 mil. EUR), a 3) průměrný počet zaměstnanců je vyšší než 50;
- (b) ostatní společnosti, družstva a zahraniční osoby podnikající v České republice splňující dvě z těchto tří kritérií;
- (c) některé kategorie podnikatelů.

78. Česká republika neměla k dispozici statistické údaje o procentu českých podniků, na které se vztahuje externí audit.

(iv) Povinnost auditorů oznamovat trestné činy

79. Auditoři musí o trestném činu informovat dozorčí orgány firmy. Pokud auditor při provádění auditu odhalí hospodářský trestný čin, trestný čin úplatkářství nebo trestný čin proti majetku, musí o tom informovat statutární i dozorčí orgán účetní jednotky. V případě, kdy účetní

³⁹ Zákon o účetnictví, č. 563/1991 Sb., § 1.

⁴⁰ Článek 8(1) se týká „vedení účtů mimo účetní knihy, provádění transakcí mimo účetní knihy nebo nedostatečně podložených transakcí, vykazování neexistujících nákladů, zaúčtování závazků s nesprávným označením jejich předmětu a používání falšovaných dokladů pro účely podplácení zahraničních veřejných činitelů nebo s cílem takové uplácení zastřít.“

⁴¹ Zákon o účetnictví, č. 563/1991 Sb., §§ 2, 7, 8, 12(3), 13(3) a 19(6); viz také §§ 4(10), 21a a 33a(1).

⁴² Zákon o auditorech, č. 254/2000 Sb., §§. 29 a 38; odpověď na dotazník, str. 47; internetové stránky Komory auditorů v České republice, www.kacr.cz.

⁴³ Zákon o účetnictví, č. 563/1991 Sb., §§ 20 a 21.

jednotkou je územní samosprávný celek, musí informovat zastupitelstvo tohoto územního samosprávného celku. Tato oznamovací povinnost představuje výjimku z obecné povinnosti auditora zachovávat mlčenlivost.⁴⁴

80. Tato povinnost mlčenlivosti však auditorům brání v dalším oznamování trestných činů příslušným orgánům. Jeden auditor během návštěvy uvedl, že přestože tuto povinnost nemá, oznámil by trestné činy zjištěné během auditu správnímu orgánu, který reguluje tuto účetní jednotku (např. regulačnímu orgánu pro bankovní sektor, pokud je účetní jednotkou banka). Pracovníci tohoto správního orgánu by pak dále informovali o trestném činu orgány činné v trestním řízení, jak stanoví § 8 odst.1 trestního řádu. Pokud účetní jednotka nespadá pod regulační orgán, pak by tento auditor trestný čin oznámil pouze interním dozorčím orgánům této účetní jednotky (např. představenstvu). Nic však nesvědčí o tom, že by i ostatní auditoři postupovali stejně.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby zvážila zavedení ustanovení, podle kterého by měli externí auditoři povinnost oznamovat příslušným orgánům skutečnosti svědčící o možném nezákonném činu podplácení.

(v) Povinnost poskytovat na požádání informace orgánům činným v trestním řízení

81. Povinnost mlčenlivosti u auditorů má také dopad na poskytování informací auditory orgánům činným v trestním řízení na jejich požádání. Podle § 8 trestního řádu může auditor odmítnout žádost orgánu činného v trestním řízení o poskytnutí informací. Auditor musí vyhovět takové žádosti ze strany orgánu činného v trestním řízení, pokud k ní dal souhlas soudce, avšak čeští auditoři během návštěvy sdělili, že přesně nevědí, jak v takovém případě správně postupovat. Podle názoru hlavních hodnotitelů by upřesnění tohoto postupu pro auditory přispělo k vyšetřování podplácení zahraničních veřejných činitelů.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby upřesnila postup pro auditory při poskytování informací na požádání orgánů činných v trestním řízení a zvýšila informovanost auditorů o tomto postupu.

(b) Účetnictví a audity ve veřejném sektoru

82. V mnoha zemích plní auditor veřejného sektoru svou roli v boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů, protože prověřuje hospodaření nejen státních orgánů, ale také podniků ve vlastnictví státu a státem řízených.

83. Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) je kontrolní orgán pro veřejný sektor v České republice. Je pověřen kontrolou „organizačních složek státu“ a „hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky vybranými na základě zákona ve prospěch právnických osob.“ Kontroluje také podniky ve vlastnictví státu a státem řízené podniky, pouze však ve vztahu k prostředkům získávaným ze státního rozpočtu, finančním prostředkům poskytnutým České republice ze zahraničí a prostředkům, za něž

⁴⁴ Zákon o auditorech, č. 254/2000 Sb., §§ 15(1) a 15(5).

převzal stát záruky.⁴⁵ Pokud zákon o účetnictví stanoví, že účetní jednotka musí mít externího auditora, provádí tento audit soukromý auditor a NKÚ se prověrky neúčastní

84. NKÚ provádí tři hlavní typy kontrol: 1) kontrolu zákonnosti (tj. zda kontrolovaný subjekt dodržuje právní předpisy), 2) finanční kontrolu, a 3) kontrolu hospodaření (tj. efektivní a hospodárné nakládání s prostředky kontrolovaného subjektu). NKÚ používá kontrolní standardy stanovené Mezinárodní organizací nejvyšších kontrolních institucí (angl. zkratka INTOSAI) a řídí se směrnicemi EU pro realizaci standardů INTOSAI. Kontrolní pracovníci mají velmi rozsáhlé pravomoci, včetně například oprávnění vstupovat do objektů, zařízení a provozů, požadovat na kontrolovaných osobách, aby předložily původní doklady a další písemnosti, a jsou také oprávněni seznamovat se s utajovanými informacemi.⁴⁶ NKÚ provádí ročně 35 až 40 kontrol.

85. Po zjištění trestného činu (jako je například podplácení zahraničního veřejného činitele) informuje prezident NKÚ o této skutečnosti orgány činné v trestním řízení. Povinnost oznamovat trestné činy podle § 8 odst. 1 trestního řádu je nadřazena závazku mlčenlivosti. V roce 2005 oznámil NKÚ tři případy státnímu zastupitelství, avšak v žádném případě nešlo o podplácení zahraničního veřejného činitele. NKÚ vydává konečné závěry z provedené kontroly a předkládá je oběma komorám parlamentu a vládě.⁴⁷

86. V případě, že orgán činný v trestním řízení požádá kontrolního pracovníka o informace, prezident NKÚ jej obvykle zbaví závazku mlčenlivosti. V roce 2005 k tomu došlo ve 33 případech.

87. NKÚ každoročně pořádá semináře pro své kontrolní pracovníky o legislativě týkající se korupce. Není zcela jasné, do jaké míry se tyto semináře zabývají i podplácením zahraničních veřejných činitelů. NKÚ neodhalil žádný případ podplácení zahraničních veřejných činitelů a myslí si, že není pravděpodobné, že by k tomu během jeho kontrolní činnosti došlo.

88. Hlavní hodnotitelé oceňují spolupráci mezi NKÚ a orgány činnými v trestním řízení. NKÚ by měl provádět více aktivit v oblasti zvyšování informovanosti a školení, aby mohl plně realizovat svůj potenciál pro odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují Nejvyššímu kontrolnímu úřadu, aby 1) zvýšil informovanost svých pracovníků o podplácení zahraničních veřejných činitelů, a 2) školil své pracovníky v tom, jak odhalovat podplácení zahraničních veřejných činitelů.

8. Oznamování legalizace výnosů z trestné činnosti

89. Efektivní systém proti legalizaci výnosů z trestné činnosti může odhalit i s ním spojené predikativní trestné činy, jako je například podplácení zahraničních veřejných činitelů. Česká republika zavedla režim opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti zakotvené v zákoně o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, č. 61/1996 Sb.

⁴⁵ Ústava České republiky, Článek 97; zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu, č. 166/1993 Sb., odpověď na dotazník, str. 48-49.

⁴⁶ Ústava České republiky, Článek 97, Článek 97; zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu, č. 166/1993 Sb., odpověď na dotazník, str. 48-49.

⁴⁷ Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu, č. 166/1993 Sb., §§ 3 a 21; odpověď na dotazník, str. 39; internetové stránky NKÚ, www.nku.cz.

(a) Oznamování podezřelých transakcí

90. Zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti definuje legalizaci výnosů z trestné činnosti jako „jednání sledující zakrytí nezákonného původu výnosů z této [trestné] činnosti“, včetně podplácení zahraničního veřejného činitele. Legalizace výnosů z trestné činnosti zahrnuje, mezi jiným, i „nabytí, držbu, použití majetku nebo nakládání [s ním] s vědomím, že pochází z trestné činnosti“. „Výnosem“ se rozumí jakákoliv ekonomická výhoda z jednání, které vykazuje znaky trestného činu.⁴⁸

91. Zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti zavedl systém pro oznamování „podezřelých transakcí“, které jsou v širším slova smyslu definovány jako každá „transakce provedená za okolností vyvolávajících podezření, že se jedná o snahu legalizovat výnosy z trestné činnosti“. Banky a různé další finanční instituce musí oznámit veškeré podezřelé transakce Ministerstvu financí. Nejnovější změny v zákoně rozšířily tuto povinnost i na právníky, notáře, účetní, daňové poradce a auditory. Pro tyto subjekty však platí výjimky z oznamovací povinnosti, pokud jde o informace získané v souvislosti se soudním sporem nebo poskytnutím právní rady. Pro zajištění ochrany subjektů, které podezřelé transakce oznámily, stanoví zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, že splnění oznamovací povinnosti není porušením zákonné povinnosti mlčenlivosti uložené podle zvláštního zákona.⁴⁹

92. Finanční analytický útvar (FAÚ) na Ministerstvu financí je českou finanční zpravodajskou jednotkou. FAÚ analyzuje všechny zprávy o podezřelých transakcích předkládaných Ministerstvu financí a rozhoduje o předání této zprávy orgánům činným v trestním řízení k dalšímu šetření. Počet zpráv o podezřelých transakcích zasílaných FAÚ se v poslední době stále zvyšuje. Počet zpráv o podezřelých transakcích, které FAÚ předává orgánům činným v trestním řízení, zůstává poměrně nízký, v průměru 6 % ze všech zpráv, které Finanční analytický útvar obdrží.⁵⁰ FAÚ nevede statistiky o tom, zda předání zprávy o podezřelé transakci vede v konečném důsledku k trestnímu stíhání nebo je použita jako podpůrný materiál při trestním stíhání, ani nevede statistiky o tom, zda se u takové podezřelé transakce také jednalo o podplácení. FAÚ je přesvědčen, že se kvalita zpráv o podezřelých transakcích zlepšuje a že počet zpráv o podezřelých transakcích, které obdrží, není nadměrně vysoký, že by však i přesto uvítala zvýšení počtu zpravodajských pracovníků.

(b) Typologie, směrnice a zpětná vazba

93. Úroveň zpětné vazby mezi jednotlivými aktéry systému opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je různá. Orgány činné v trestním řízení se pravidelně setkávají s pracovníky Finančního analytického útvaru a informují je o opatřeních provedených v konkrétních případech. Orgány činné v trestním řízení mohou také požádat FAÚ o pomoc při vyšetřování, např. v případě, že požadují informace od zahraniční jednotky pro finanční zpravodajství. Zpětná vazba mezi FAÚ a subjekty podávajícími zprávy je spíše obecného rázu. FAÚ uvedl, že není povinen poskytovat zpětnou vazbu a že ostatně u konkrétních věcí ji ani poskytovat nemůže vzhledem ke svému závazku mlčenlivosti, takže pouze poskytuje zpětnou vazbu cestou školení (např. materiály na CD ROM) a obecné typologie praní peněz.

94. Typologie legalizace výnosů z trestné činnosti se také jeví jako poněkud omezená. Podle českých orgánů se hlavní typologie nachází v definici „podezřelé transakce“ v zákoně o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, která je pochopitelně svou podstatou velmi obecná. Finanční analytický útvar přeložil a rozeslal další typologie, které obdržel od Egmont Group, ty však pocházejí přinejmenším z roku

⁴⁸ Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu, č. 166/1993 Sb., §§ 22 a 23; odpověď na dotazník, str. 48-49; internetové stránky NKÚ, www.nku.cz.

⁴⁹ Zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, §. 1a.

⁵⁰ Zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, §§ 1a(5)-(7), 4(6)-(8) a 14.

2003. Česká národní banka (ČNB) poskytla další typologii bankovnímu sektoru. Není jasné, zda se v těchto typologiích vůbec někdy konkrétně vyskytuje podplácení. Během návštěvy uvedly české banky, že z vlastní iniciativy spoléhají na další zdroje (např. typologie od FATF), protože materiály poskytované Českou národní bankou a Finančním analytickým útvarem nejsou postačující. Po návštěvě sdělil ÚONVDK, že v září 2006 uspořádá seminář o typologii. České orgány mají v úmyslu zpracovat další typologie, neví se však, zda se budou týkat domácího nebo zahraničního úplatkářství.

95. Hlavní hodnotitelé oceňují, že v České republice funguje systém oznamování podezřelých transakcí v rámci zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tento systém umožňuje vytváření velkého počtu zpráv o podezřelých transakcích, avšak počet vyšetřování je poměrně nízký, i když v tomto ohledu není Česká republika jedinou zemí, kde se taková situace vyskytuje. Kvalitu zpráv o podezřelých transakcích je však možno zlepšit poskytováním aktuálnějších informací i návodů oznamovacím subjektům, včetně typologií legalizace výnosů z trestné činnosti, jež by se konkrétně týkaly podplácení. Stejného cíle by mohlo být dosaženo i poskytováním konkrétnějších zpětných vazeb oznamovacím subjektům (např. o tom, že určitá zpráva o podezřelé transakci vedla k vyšetřování nebo obvinění). Pro odpovídající hodnocení efektivnosti systému opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti při odhalování případů podplácení by měly české orgány vést podrobnější statistiky o počtu zpráv o podezřelých transakcích, které vedly k vyšetřování, stíhání a obvinění z podplácení, nebo při tom posloužily jako podpůrný materiál.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby 1) zlepšila poskytování zpětné vazby subjektům, které mají povinnost oznamovat podezřelé transakce,⁵¹ 2) poskytovala větší podporu těmto subjektům, například poskytováním aktuálních typologií legalizace výnosů z trestné činnosti v případech, kdy predikativním trestným činem je podplácení, a 3) vedla statistiky o zprávách o podezřelých transakcích, které vedly k vyšetřování a trestnímu stíhání za podplácení nebo posloužily jako podpůrné materiály.

(c) Pokuty za nesplnění oznamovací povinnosti

96. Podle zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti může být za nesplnění povinnosti oznámit podezřelou transakci uložena pokuta až do výše 2 000 000 Kč (jde-li o fyzickou osobu) a 10 000 000 Kč (jde-li o právnickou osobu) (přibl. 90 000 a 450 000 USD nebo 70 000 a 350 000 EUR). Při opětovném porušení může být uložena pokuta až do výše 10 milionů Kč a 50 milionů Kč (přibl. 450 000 USD a 2 250 000 USD nebo 350 000 a 1 750 000 EUR). Advokátům a notářům se pokuty neukládají, jejich příslušný profesní regulační orgán jim však uloží disciplinární sankce.⁵²

97. Během návštěvy české orgány uvedly, že Finanční analytický útvar delegoval na Českou národní banku (ČNB) svou pravomoc vymáhat dodržování zákona o legalizaci výnosů z trestné činnosti ve vztahu k bankovnímu, finančnímu a pojišťovacímu sektoru. Po návštěvě informovaly české orgány, že k takovému předání pravomocí nedošlo, a že Finanční analytický útvar i nadále zodpovídá za tuto činnost. A není už vůbec jasné, zda se dodržování zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v praxi řádně vymáhá. ČNB uvedla, že se především zaměřuje na vymáhání bankovních zákonů, nikoli zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. V důsledku toho nikdy neuložila pokuty podle tohoto zákona. ČNB v letech 2002-2005 v průměru vykonala méně než pět kontrol.⁵³ Finanční analytický útvar v tomto ohledu nepředložil žádné statistické údaje.

⁵¹ Podrobné statistiky jsou uvedeny v příloze č. 5

⁵² Pracovní skupina zaznamenala, že toto obecně platí pro mnoho signatářských států.

⁵³ Zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, § 12.

C. VYŠETŘOVÁNÍ, TRESTNÍ STÍHÁNÍ A TRESTY ZA PODPLÁCENÍ ZAHRANIČNÍCH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ A SOUVISEJÍCÍ TRESTNÉ ČINY

1. *Vyšetřování a trestní stíhání za podplácení zahraničních veřejných činitelů*

(a) *Zahájení řízení*

98. Trestní vyšetřování a stíhání v České republice se skládá z několika fází. Státní zástupci a policejní orgány mají povinnost přijímat oznámení o spáchání trestného činu. V případě, že došlo k informování o možném spáchání trestného činu (buď na základě oznámení nebo jiným způsobem), musí policie sepsat záznam o „zahájení úkonů“ za účelem objasnění a prověření skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, což formálně znamená zahájení „trestního řízení“. Policejní orgán pak musí shromáždit důkazy pro „ověření, že došlo ke spáchání trestného činu“ a zjistit podezřelou osobu. Pokud se to policii nepodaří, musí buď státní zástupce nebo policejní orgán věc odložit. V opačném případě zahájí policejní orgán „trestní stíhání“ sepsáním záznamu s popisem vyšetřovaného činu a právní kvalifikací trestného činu. Policie pak zahájí „vyšetřování“ pro shromáždění dalších důkazů nezbytných pro trestní líčení. Po skončení vyšetřování předloží policejní orgán státnímu zástupci spis s návrhem, zda se má v trestním stíhání pokračovat. Státní zástupce pak učiní konečné rozhodnutí.⁵⁴

99. Zásada mandatorního trestního stíhání vyžaduje, aby čeští státní zástupci obžalovali podezřelého v případě, že je při vyšetřování zajištěn dostatek důkazů. Existuje několik výjimek, například státní zástupce může zastavit trestní stíhání, bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem. Může tak také postupovat, „jestliže vzhledem k významu chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo“.⁵⁵

100. Na činy, za které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let (sem patří i podplácení zahraničního veřejného činitele), se vztahují i další ustanovení o „odklonu“ věci. Státní zástupce (nebo soudce) může podmíněně zastavit trestní stíhání po zvážení okolností, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k osobě obviněného, jestliže se obviněný k činu doznal a nahradil škodu, pokud byla činem způsobena. V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky s určitými podmínkami. Trestní stíhání bude obnoveno v případě, že obviněný tyto podmínky poruší. Podle dalšího ustanovení má obviněný možnost uzavřít dohodu o narovnání. Při uplatnění tohoto opatření se musí obviněný k činu doznat, nahradit škodu, pokud byla činem způsobena, a složit na účet částku určenou „konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům“. Všechny osoby činem poškozené musí s narovnáním souhlasit. Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo narovnání mohou obviněný, poškozený i státní zástupce podat stížnost.⁵⁶

101. Představitelé českých orgánů uvedli vzájemně si odporující názory o odklonu trestního stíhání ve věcech korupce. Policie informovala hlavní hodnotitele, že tento odklon není ve věcech podplácení běžný. Státní zástupci vyjádřili opačný názor a uvedli, že v poslední době se klade důraz na odklon trestního stíhání, nedokázali však poskytnout statistické údaje o uplatňování tohoto opatření ve věcech korupce. Podle jejich názoru většina pachatelů ve věcech korupce nebyla nikdy předtím odsouzena za trestný čin a jsou tudíž vhodnými osobami pro odklon trestního stíhání. Při rozhodování o odklonu zvažuje státní

⁵⁴ Podrobné statistické údaje jsou uvedeny v příloze č. 5.

⁵⁵ Trestní řád, §§ 12(10), 157-167, 174; odpověď na dotazník, str. 2-4.

⁵⁶ Trestní řád, § 172(2); viz také §§ 2(3), 172(3), 173, kde jsou uvedeny další důvody pro ukončení trestního stíhání.

zástupce (nebo soud) i skutečnosti, jako je například výše úplatku a postavení podplaceného činitele. Čeští státní zástupci dále uvedli, že odklon usnadňuje odhalování trestných činů a zvyšuje informovanost veřejnosti o korupci, jež považují za nejdůležitější cíle při uplatňování odklonu. Pachatel také přijde o finanční prospěch, který činem získal.

102. Hlavní hodnotitelé zaznamenali, že Pracovní skupina vyjádřila znepokojení při dalších hodnoceních Fáze 2 týkajících se uplatňování odklonu za určitých okolností.⁵⁷ Podle jejich názoru je nutno získat statistické údaje o uplatňování odklonu ve věcech korupce v České republice, aby bylo možno určit, zda se mohou vyskytnout podobné obavy.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby 1) vedla statistické údaje o uplatňování odklonu trestního stíhání ve věcech domácího a zahraničního podplácení, a 2) aby Pracovní skupina sledovala uplatňování odklonu ve věcech domácího a zahraničního podplácení v České republice.

(b) Orgány činné v trestním řízení

103. Policie České republiky je hlavním orgánem činným v trestním řízení, který je odpovědný za vyšetřování trestných činů v České republice. V rámci policejních orgánů provádí vyšetřování Služba kriminální policie a vyšetřování. Dvě specializované jednotky Služby vyšetřují podplácení zahraničních veřejných činitelů a související trestné činy: Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality a Útvar pro odhalování nezákonných výnosů a daňové kriminality, pokud jsou tyto činy úzce spojeny s vyšetřováním v rámci jeho pravomocí.⁵⁸

(i) Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK)

104. Jak je zřejmé z jeho názvu, Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK) je kompetentním orgánem k vyšetřování korupce, včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci celého státu.⁵⁹ ÚOKFK byl ustaven v roce 2003, má sídlo v Praze a krajské pobočky po celé zemi. ÚOKFK je dále rozdělen do dvou odborů, Odboru korupce a ochrany zájmů Evropské unie a Odboru závažné hospodářské trestné činnosti

(ii) Útvar pro odhalování nezákonných výnosů a daňové kriminality (ÚONVDK)

105. Od července 2004 je Útvar pro odhalování nezákonných výnosů z trestné činnosti a daňové kriminality (ÚONVDK) kompetentním orgánem pro vyšetřování daňové kriminality, legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v rámci celého státu. Jeho sídlo je také v Praze.

⁵⁷ Trestní řád, §§ 307 a 309. Podmíněné zastavení trestního stíhání je něco jiného než podmíněný trest, který ukládá soud podle trestního zákona, §§ 58-60, a podle trestního řádu, §§ 328-329.

⁵⁸ Viz WGB (2006), *Rakousko: fáze 2*, OECD, Paříž, body 77-82 a 181(c). Během hodnocení Slovenska v rámci fáze 2 se Pracovní skupina také rozhodla sledovat zajišťování beztrestnosti spolupracujících pachatelů (WGB (2005), *Slovenská republika: fáze 2*, OECD, Paříž, body 162-170 a 250(b).)

⁵⁹ Viz příloha č. 6, ve které je uvedeno organizační schéma České policie..

(iii) Personální obsazení, informovanost, vzdělávání a školení

106. ÚOKFK má 310 zaměstnanců, včetně 250 vyšetřovatelů, a 90% z nich má vysokoškolské vzdělání. Útvar je financován z rozpočtu Ministerstva vnitra. Během návštěvy uvedli jeho pracovníci, že vybavení útvaru i pracovní podmínky jsou ve srovnání s jinými policejními útvary „nadstandardní“. ÚONVDK má 300 policistů a administrativních pracovníků.

107. Vzdělávání policistů zajišťují odbor vzdělávání a správy policejního školství Ministerstva vnitra a střední policejní školy Ministerstva vnitra. Pro nově přijaté pracovníky pořádají střední policejní školy osmnáctiměsíční kurzy se školením o všech trestných činech, včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů. Další programy se zabývají korupcí, důraz se však zřejmě klade na korupci a bezúhonnost českých policejních složek. Střední policejní škola v Praze-Ruzyni pořádá další pětítýdenní odborné kurzy pro nově přijaté pracovníky ÚOKFK s tématy, jako je například korupce, finanční kriminalita a ochrana ekonomických zájmů Evropské unie. Kurzy kladou důraz na praktické stránky vyšetřování těchto trestných činů, také však pojednávají o mezinárodních úmluvách o korupci, včetně Úmluvy OECD.

108. ÚOKFK a Policejní akademie také zajišťují další vzdělávání policistů, i zde se však důraz klade především na domácí korupci a bezúhonnost české policie. Akademie zavedla ve školním roce 2004-2005 kurz o „finanční kriminalitě a korupci“. Ve spolupráci s Německem realizoval ÚOKFK v letech 2001-2004 projekt, který se zabýval korupcí, ekonomickou kriminalitou a legalizací výnosů z trestné činnosti. K dalším aktivitám patří vydávání metodických příruček pro příslušníky Policie ČR o „malých dárkách, úplatcích a korupci“, a také zvyšování informovanosti a školící aktivity realizované společně s Transparency International Česká republika. ÚOKFK také vysílá své příslušníky do zahraničí na studijní pobyty a semináře o korupci.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují, aby Česká republika pokračovala ve vzdělávání příslušníků policie a nově přijatých pracovníků v oblasti podplácení zahraničních veřejných činitelů, včetně praktických aspektů tohoto vyšetřování.

(iv) Rozdělení pravomocí a koordinace v rámci orgánů činných v trestním řízení

109. Koordinace mezi policejními orgány a státními zástupci je zajišťována na bázi trestního řádu. Policejní orgány jsou povinny informovat státního zástupce o určitých úkonech prováděných v rámci řízení. Pokud například policejní orgán obdrží oznámení o trestném činu, musí státního zástupce do 48 hodin informovat o „zahájení úkonů“ za účelem objasnění nebo prověření skutkových okolností. Po prověření o trestného činu musí policejní orgán zaslat státnímu zástupci do 48 hodin opis výsledného záznamu. Státní zástupce může také vykonávat dozor a dávat pokyny policejnímu orgánu během prověřování a vyšetřování trestného činu.⁶⁰ Policejní orgány však během návštěvy uvedly, že v praxi není dozor často vykonáván, neboť státní zastupitelství má omezené prostředky. Po návštěvě informovaly české orgány, že státní zástupci vykonávají své povinnosti ze zákona i přes nedostatek administrativních pracovníků a úředníků.

110. Koordinace policejních orgánů probíhá na základě interních pokynů. Pracovníci ÚOKFK a Ministerstva vnitra sdělili, že podle těchto pokynů má ÚOKFK oprávnění vyšetřovat všechny věci, kdy se jedná o korupci (včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů). Každý policista působící v rámci územního samosprávného celku, který odhalí případ se znaky korupce, musí okamžitě tuto věc postoupit na ÚOKFK. ÚOKFK potom převzme vyšetřování, s výjimkou případů, kdy se jedná o celkem nezávažný čin

⁶⁰ Trestní řád, §§ 154(2), 157, 158, 160 a 174.

a vykazuje lokální charakteristiky. V takových případech může být vyšetřování postoupeno místním orgánům.⁶¹

111. V praxi však toto rozdělení pravomocí není zcela jasné. První výše zmíněné⁶² vyšetřování podplácení zahraničního veřejného činitele začalo v České republice jako vyšetřování podvodu a legalizace výnosů z trestné činnosti, takže vyšetřování nejprve prováděl ÚONVDK a pokračoval v něm i poté, kdy se objevilo podezření na spáchání trestného činu podplácení. V důsledku toho se během návštěvy nezdálo, že by ÚOKFK byl dostatečně informován o této věci. České orgány také uvedly, že ÚONVDK (nikoli ÚOKFK) bude i nadále vyšetřovat aspekt podplácení zahraničního činitele u této věci s ohledem na předpisy týkající se trestního řízení, těsného propojení těchto různých trestných činů a vzhledem k nutnosti rychlého průběhu vyšetřování. Jeden pracovník Ministerstva vnitra uvedl, že ÚONVDK by mohl spolupracovat s ÚOKFK „pokud případně dojde k rozšíření vyšetřování“. ÚONVDK se rovněž zmínil o možnosti vytvoření společného vyšetřovacího týmu „pokud to bude nutné“. Pokud se vyskytne nějaký rozpor ohledně pravomocí ÚOKFK a ÚONVDK, konečné rozhodnutí vydá ředitel služby kriminální policie a vyšetřování. Z tohoto případu jasně vyplývá, že rozdělení pravomocí ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů není tak jasné, jak původně ÚOKFK uvedl.

112. Rozdělení pravomocí v praxi je stejně tak nejasné i u věcí daňové kriminality, u nichž se také jedná o korupci. Při dalším jednání během návštěvy ÚONVDK uvedl, že také vyšetřuje trestné činy korupce, pokud vyplynou při vyšetřování daňové kriminality. Takové věci by se postoupily ÚOKFK pouze v případě, že by trestné činy korupce a daňové kriminality nebyly těsně propojeny. Zástupce ÚONVDK k tomu dodal, že neexistuje obecný předpis pro přidělování věcí, což bylo ve zřejmém protikladu k informacím poskytnutým zástupcem ÚOKFK.

113. Česká republika uvedla, že vede databázi všech trestně stíhaných osob. Vede také několik interních databází, ke kterým mají podle potřeby přístup všichni oprávnění příslušníci policie ze všech úrovní policejních orgánů. V těchto databázích se nacházejí obviněné osoby, skutečnosti důležité pro policejní práci, osoby, jež jsou předmětem policejního zájmu, a jsou v nich také vedeny obecnější údaje (o obyvatelstvu, vozidlech a zbraních). Běžně se vznášejí dotazy na ostatní složky, pokud je třeba zjistit, zda je určitá věc, osobní účet nebo jiný údaj veden v konkrétní databázi.

114. Hlavní hodnotitelé došli k potěšujícímu závěru, že Česká republika vydala předpisy udělující ÚOKFK pravomoci ve věcech domácího i zahraničního úplatkářství, neboť tento přístup je ekonomičtější v důsledku soustředění rozsahu činností i odborných znalostí při vyšetřování korupce. Avšak vzájemně si odporující informace poskytnuté během návštěvy svědčí o tom, že systém zřejmě nefunguje v praxi zcela dokonale. Svědčí také o tom, že koordinace, konzultace a spolupráce mezi vyšetřovateli daňové kriminality, legalizace výnosů z trestné činnosti a korupce není patrně zcela dostatečná.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují, aby Česká republika 1) upřesnila předpisy upravující rozdělení pravomocí mezi ÚOKFK a ÚONVDK ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů, zejména pak ve věcech, u kterých se také jedná o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo o daňovou kriminalitu, a 2) zlepšila ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů koordinaci mezi vyšetřovateli daňové kriminality, legalizace výnosů z trestné činnosti a korupce.

⁶¹ Trestní řád, §§ 154(2), 157, 158, 160 a 174.

⁶² Pokyn Policejního prezidenta č. 130/2001, článek 3b, ve znění z května 2006.

(c) *Státní zastupitelství a soudnictví*

(i) Organizační uspořádání státních zastupitelství a soudnictví

115. Trestní soudy jsou v České republice rozděleny do čtyř stupňů, které jsou tvořeny Nejvyšším soudem, 2 vrchními soudy, 8 krajskými soudy a 86 okresními soudy.⁶³ Okresní soudy jsou prvoinstanční soudy pro projednávání věcí podplácení zahraničních veřejných činitelů.⁶⁴ Státní zastupitelství je členěno stejně a v jeho čele stojí nejvyšší státní zástupce.

(ii) Zajištění zdrojů, informovanost a vzdělávání státních zástupců a soudců

116. Státní zastupitelství dostává prostředky z ročního rozpočtu Ministerstva spravedlnosti. Státní zástupci si hlavním hodnotitelům stěžovali na nedostatek administrativních pracovníků a úředníků, také však uvedli, že úroveň finančních zdrojů není pro státní zastupitelství „překážkou“.

117. Státní zastupitelství může u trestního stíhání stanovit prioritu, která se obvykle dává věcem staršího data, soudnímu řízení nebo věcem, kdy se obviněný nachází ve vyšetřovací vazbě. Na podzim roku 2005 vydala nejvyšší státní zástupkyně dokument uvádějící, že trestní stíhání korupce by mělo také dostat prioritu a přislíbila, že bude této problematice věnovat větší pozornost. Tento dokument však o korupci hovoří pouze obecně a nezmiňuje se o Úmluvě nebo o podplácení zahraničních veřejných činitelů.⁶⁵ České orgány to vysvětlovaly tím, že se dokument týká všech činností Nejvyššího státního zastupitelství, nikoli pouze trestní problematiky.

118. Justiční akademie zajišťuje vzdělávání soudců a státních zástupců. Lektori Justiční akademie jsou vybíráni ze soudců, státních zástupců, advokátů a akademických pracovníků vysokých škol.⁶⁶ Akademie každoročně pořádá jeden obecný seminář o korupci a další vzdělávací akce o procesních věcech (např. vyhledávání a zajištění věci), které se týkají případů korupce. Těchto akcí se účastní soudci i státní zástupci. Žádná z těchto akcí se však konkrétně nezabývá podplácením zahraničních veřejných činitelů, neboť podle názoru českých představitelů by se školení o podplácení zahraničních veřejných činitelů příliš nelišilo od školení o domácí korupci, finanční kriminalitě a vzájemné právní pomoci. Jednodenní seminář plánovaný na rok 2007 se zaměří na získávání důkazů a vyšetřování ve věcech korupce, bude se však také zabývat i Úmluvou. Státní zastupitelství zajišťuje další školení pro své nově přijaté pracovníky v případech, kdy dochází ke změnám v legislativě.

119. Hlavní hodnotitelé oceňují vzdělávací akce pořádané pro soudce a státní zástupce v oblasti korupce. Tyto akce se však většinou zabývají korupcí jen obecně. Bylo by užitečné pořádat další vzdělávací akce kladoucí větší důraz na podplácení zahraničních veřejných činitelů.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují, aby Justiční akademie pořádala pro státní zástupce a soudce, včetně nově přijatých pracovníků, další vzdělávací akce o podplácení zahraničních veřejných činitelů.

⁶³ Viz bod A.2(d) na str. 8

⁶⁴ Organizační schéma českého soudnictví je uvedeno v příloze č. 6.

⁶⁵ Interní předpis č. SL 63/2005 ze dne 21. října 2005.

⁶⁶ Zákon č. 6/2002 o soudech a soudcích, §§ 129-133; zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb. §§ 24 a 34a.

(iii) Rozdělení pravomocí a koordinace u státních zástupců

120. Pravomoci jednotlivých státních zastupitelství jsou rozděleny podle územního členění a stupně soudu, u kterého se koná řízení. Ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů zahájí řízení v prvním stupni okresní státní zástupce, v jehož obvodu došlo ke spáchání trestného činu. Pokud je ve stejné věci oprávněno rozhodovat několik státních zástupců, pak ten státní zástupce, který jako první zahájil řízení nebo který je příslušný rozhodovat o nejzávažnějším obvinění, povede řízení o věci. Neshody mezi státními zástupci řeší jim nadřízený státní zástupce. Státní zastupitelství vede celostátní ústřední databázi o všech stíhaných osobách, aby se předešlo duplicitnímu řízení.

121. Složitě a zásadní věci podplácení zahraničních veřejných činitelů představují výjimku z obecného pravidla pro přidělování věcí. Státní zástupci během návštěvy uvedli, že vrchní státní zastupitelství má výlučnou pravomoc rozhodovat o řízeních týkajících se ekonomické kriminality „složitě“ právní povahy a o trestných činech, jimiž byly dotčeny finanční nebo ekonomické zájmy Evropské unie. Vrchní státní zastupitelství má také výlučnou pravomoc rozhodovat o ekonomické kriminalitě, již byla způsobena škoda nejméně 100 miliónů Kč (přibl. 4,5 miliónů USD nebo 3,5 miliónů EUR).⁶⁷ Podle sdělení českých orgánů rozhoduje vrchní státní zastupitelství o tom, zda je věc „složitě právní povahy“ a přesahuje hranici škody. Určení škody ve věci úplatkářství závisí na celé řadě faktorů, jako je například výše úplatku a hodnota nabídek ve výběrovém řízení na udělení zakázky.

(iv) Výkon dohledu nadřízenými státními zástupci

122. Nad státními zástupci v České republice vykonává dohled bezprostředně nadřízené státní zastupitelství, například nad postupem okresního státního zástupce vykonává dohled krajský státní zástupce. Nadřízený státní zástupce vykonávající dohled může podřízeným státním zástupcům vydávat písemné a závazné obecné pokyny. U konkrétních věcí může nadřízený státní zástupce požadovat informace od podřízeného státního zástupce týkající se například právní kvalifikace věci a postupu při vyřizování věci. V případě, že podřízený státní zástupce nepostupuje podle příslušných právních předpisů, může nadřízený státní zástupce převzít vyřizování věci.⁶⁸

123. U podplácení zahraničních veřejných činitelů vykonává řízení v zásadních věcech vrchní státní zastupitelství (viz výše uvedené). Nejvyšší státní zástupce je nejbližší nadřízeným vrchního státního zástupce a jako takový vykonává dohled nad postupem vrchního státního zastupitelství v tomto trestním řízení. U méně závažných věcí podplácení zahraničního veřejného činitele vykonává dohled nad postupem okresního státního zástupce v řízení prvního stupně krajský státní zástupce.

124. Nejvyšší státní zástupce má další obecné pravomoci ve vztahu k ostatním státním zástupcům. Může ministru spravedlnosti navrhnout, aby jmenoval nebo odvolal z funkce vrchního státního zástupce, krajského státního zástupce a okresního státního zástupce.⁶⁹ Může vydávat závazné pokyny týkající se postupů a organizace všech státních zastupitelství, i závazná stanoviska k výkladu zákonů a právních předpisů.⁷⁰

⁶⁷ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, č. 23/1994 Sb., § 15.

⁶⁸ Zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb., §§. 12c a 12d; viz také trestní řád, §§ 175(2) a 179.

⁶⁹ Ministr spravedlnosti může odvolat vrchního státního zástupce, krajského státního zástupce a okresního státního zástupce z důvodu “závažného porušení povinnosti vyplývající z výkonu funkce státního zástupce” nebo “porušení povinností při výkonu státní správy státního zastupitelství”: zákon o státním zastupitelství č. 283/1993 Sb., § 10(4).

⁷⁰ Zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb., 10(5) a 12.

125. Při jednání během návštěvy získali hlavní hodnotitelé dojem, že při vykonávání dohledu nad postupem ve věcech velkého podplácení zahraničních veřejných činitelů by mohl být nejvyšší státní zástupce vystaven politickému tlaku. Nejvyšší státní zástupce je jmenován a odvoláván vládou na návrh ministra spravedlnosti. Nejvyšší státní zástupce může být odvolán bez udání důvodu, na rozdíl na vrchních, krajských a okresních státních zástupců, kteří mohou být zpravidla odvoláni pouze z důvodu závažného porušení povinností při výkonu funkce.⁷¹ Jeden státní zástupce během návštěvy vyjádřil svůj názor, že se v praxi ukazuje, že jmenování a odvolávání nejvyššího státního zástupce je vystaveno „politickému ovlivňování“. Hodně záleží na tom, zda mezi nejvyšším státním zástupcem a ministrem spravedlnosti „panuje soulad“.

126. Česká republika s těmito názory nesouhlasí. Odkazuje na legislativní ustanovení o nestrannosti státních zástupců, avšak tato úprava je většinou velmi obecná a zřejmě není dostatečná pro řešení tohoto problému.⁷² Po návštěvě také Česká republika sdělila, že délka výkonu funkce každého jmenovaného nejvyššího státního zástupce za posledních 15 let svědčí o nezávislosti při výkonu této funkce.⁷³ České orgány k tomu dodaly, že za posledních 13 let nevydal nejvyšší státní zástupce pokyny, jež by se týkaly konkrétní věci.

127. I přes ujišťování České republiky mají hlavní hodnotitelé i nadále obavy, že by faktory vyjmenované v článku 5 Úmluvy mohly ovlivnit řízení v hlavních případech podplácení zahraničního veřejného činitele. Jak již uvedeno výše, má nejvyšší státní zástupce obecné pravomoci při vykonávání dohledu nad postupem všech ostatních státních zástupců. Kromě toho vykonává nejvyšší státní zástupce dohled nad vrchním státním zastupitelstvím při vyřizování konkrétních hlavních případů podplácení zahraničních veřejných činitelů. Vzhledem k tomu, že je nejvyšší státní zástupce vystaven riziku politického ovlivňování, vzniká zde nebezpečí, že by výkon dohledu nejvyššího státního zástupce mohl by ovlivněn „obavami politického charakteru“, „národními ekonomickými zájmy, potencionálním dopadem na vztahy s jiným státem nebo s ohledem na identitu zúčastněných fyzických nebo právnických osob“. A jeden profesor práva vskutku během návštěvy poznamenal, že zásada podřízenosti, která platí pro české státní zástupce, může vést k tomu, že „některé věci budou předmětem subjektivního ovlivňování“.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují, aby Pracovní skupina sledovala, zda se v České republice při trestním stíhání ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů přihlíží k národním ekonomickým zájmům, potencionálnímu dopadu na vztahy s jiným státem a k identitě zúčastněných osob.

(d) *Vyšetřovací metody a bankovní tajemství*

128. Trestní řád stanoví ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů obvyklý rozsah vyšetřovacích metod, kterými disponují policejní orgány i státní zástupci jak při prověřování, tak i při vyšetřování trestného činu. Odposlech je povolen u „trestných činů vyjmenovaných v trestním zákoně v tom rozsahu, ve kterém se uplatňuje mezinárodní úmluva závazná pro Českou republiku“, což by mělo pokrýt i věci podplácení zahraničních veřejných činitelů podle Úmluvy.⁷⁴

⁷¹ Zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb., §§ 9-10.

⁷² Zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb., §§ 3, 24(1) a 24(2); výňatky jsou uvedeny v příloze č. 3.

⁷³ Viz příloha č. 8.

⁷⁴ Trestní řád, §§ 78-88a, 158a-158f a 164.

129. Bankovní tajemství se vztahuje na všechny transakce a služby bank, včetně stavů na účtech a depozit. Za porušení bankovního tajemství se nepovažuje případ, kdy banka oznámí trestný čin nebo podá zprávu o podezřelé transakci. Za porušení bankovního tajemství se rovněž nepovažuje případ, kdy banka poskytne tyto informace na základě písemné žádosti státního zástupce nebo předsedy trestního senátu v souladu s trestním řádem.⁷⁵

(e) *Vzájemná právní pomoc a vydávání*

(i) Vzájemná právní pomoc

130. Vzájemnou právní pomoc (VPP) upravuje Hlava dvacátá pátá trestního řádu. Vztahy České republiky s většinou jejích hlavních obchodních a investičních partnerů jsou v oblasti VPP založeny na dohodách o poskytování vzájemné právní pomoci.⁷⁶ Oboustranná trestnost se nepožaduje. Žádosti o poskytnutí právní pomoci se vyřizují podle trestního řádu, v dohodě mohou být stanoveny určité jiné úpravy

131. Žádosti o poskytnutí právní pomoci vyřizují dva ústřední orgány. Nejvyšší státní zastupitelství zasílá a přijímá žádosti o vzájemnou právní pomoc v případě, že se řízení v dožadujícím státě nachází v přípravné fázi. Ministerstvo spravedlnosti postupuje stejně u žádostí vyplývajících ze soudního řízení. Oba ústřední orgány zasílají přijaté žádosti k vyřízení příslušným soudním orgánům. Pokud tak stanoví příslušná dohoda, je možno žádosti o právní pomoc zasílat přímo orgánům činným v trestním řízení. U zasílaných i přijímaných žádostí mohou ústřední orgány poskytovat soudním orgánům pomoc formou zajištění překladů, školení a poradenství.

132. Česká republika poskytla právní pomoc nejméně ve dvou věcech podplácení zahraničního veřejného činitele. V prvním případě vyřídila žádost o poskytnutí dokumentů přibližně během osmi měsíců. Při vyřizování došlo k malému zpoždění, protože dožadující stát nesplnil některé požadavky stanovené v dohodě. Druhá žádost se týkala poskytnutí dokumentů a svědecké výpovědi. Byla vyřízena během čtyř měsíců.

133. Česká republika uvedla, že může poskytnout právní pomoc při trestním řízení vedeném proti právnické osobě, přestože sama neuznává trestní odpovědnost právnických osob. Ustanovení o vzájemné právní pomoci v trestním řádu se vztahují na řízení trestní povahy, stejně jako je tomu u dohod o vzájemné právní pomoci, které Česká republika uzavřela. Není podstatné, zda se vyšetřování vede proti právnické nebo fyzické osobě. Česká republika (prostřednictvím Nejvyššího státního zástupitelství) nedávno poskytla právní pomoc právě v rámci trestního řízení proti právnické osobě.

134. Není však zcela jasné, zda by Česká republika mohla poskytnout právní pomoc v řízení proti právnické osobě, jež není trestní povahy. Několik signatářů Úmluvy (např. Německo, Řecko a Itálie) pouze uznává správní (na rozdíl od trestní) odpovědnost právnických osob. Při takovém řízení by Česká republika nemohla poskytnout právní pomoc podle trestního řádu a dohod o vzájemné právní pomoci, protože tyto akty se pouze vztahují na trestní řízení. České orgány jsou toho názoru, že by mohly uplatnit legislativu o vzájemné právní pomoci v občanskoprávních věcech,⁷⁷ i když tato legislativa zatím ještě pro tyto účely nebyla nikdy použita. V každém případě by tato legislativa zřejmě nebyla postačující pro účely poskytnutí

⁷⁵ Zákon o bankách, 21/1992 Sb., § 38; trestní řád, §§ 8(1) a 8(2).

⁷⁶ Úplný seznam dohod je uveden v příloze č. 6.

⁷⁷ Zákon o mezinárodním soukromém a procesním právu, č. 97/1963 Sb., §§ 55-57; Občanskoprávní úmluva o korupci (CETS č. 174); různé bilaterální dohody o vzájemné právní pomoci a úmluvy Haagské konference o mezinárodním soukromém právu, jejichž signatářem je Česká republika; odpověď na dotazník, str. 51-52.

právní pomoci, protože ji tvoří pouze tři paragrafy, které jsou jen velmi obecného charakteru. České orgány předložily výčet široké škály právní pomoci, jež může být poskytnuta v rámci této legislativy, avšak některá důležitá opatření (např. vyhledávání a zajištění věci) zcela evidentně v tomto výčtu chybí.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují, aby Pracovní skupina sledovala, zda Česká republika poskytuje účinnou právní pomoc ostatním signatářům Úmluvy v jiném než trestním řízení proti právníkům osobám.

(ii) Vydávání

135. Vydávání rovněž upravuje Hlava dvacátá pátá trestního řádu, v dohodě mohou být stanoveny jiné úpravy. Občan České republiky může být vydán do ciziny pouze na základě evropského zatýkácího rozkazu a pouze v případě, že vyžádaná osoba bude nakonec vrácena do České republiky k výkonu trestu odnětí svobody.⁷⁸ Osoby, které nejsou občany České republiky, mohou být vydány podle uzavřené dohody anebo, pokud dohoda neexistuje, na reciproční bázi. Obvykle se vyžaduje oboustranná trestnost, s výjimkou některých věcí, na které se vztahuje evropský zatýkácí rozkaz.

(iii) Odmítnutí spolupráce v důsledku „významného chráněného zájmu“

136. Trestní řád konkrétně stanoví, že při poskytování právní pomoci a schválení a umožnění vydání se může přihlížet k závažnému nebo významnému chráněnému zájmu České republiky. Paragraf 377 stanoví, že vydání nebo právní pomoc lze odmítnout v případě, že by vyřízením žádosti „byla porušena Ústava České republiky nebo takové ustanovení právního řádu České republiky, na kterém je třeba bez výhrady trvat, anebo jestliže by vyřízením žádosti byl poškozen jiný významný chráněný zájem České republiky“ (podtrženo autory). Toto ustanovení bylo zavedeno v roce 2004 a Ministerstvo spravedlnosti si myslí, že dosud ještě nebylo uplatněno u žádné konkrétní věci.

137. Pojem „významného chráněného zájmu“ by mohl mít dopad na účinnost mezinárodní spolupráce. Vzhledem k tomu, že tento pojem není jasně definován, mohl by případně obsáhnout i faktory uvedené v článku 5 Úmluvy, zejména pak „národní ekonomické zájmy, potencionální dopad na vztahy s jiným státem [a] identitu zúčastněné fyzické nebo právní osoby.“ Pracovní skupina uvedla, že ohled na tyto faktory by mohl omezit účinnost institutu vydávání a vzájemné právní pomoci ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů.⁷⁹

138. Česká republika zastává názor, že faktory uvedené v článku 5 Úmluvy neovlivní vyřizování přijímaných žádostí o vzájemnou právní pomoc. Podle článku 10 Ústavy, v případě, že řádně vyhlášený a ratifikovaný mezinárodní právní akt (jako je například Úmluva) stanoví něco jiného než česká vnitrostátní legislativa, použije se tento mezinárodní akt. Paragraf 375 trestního řádu rovněž uvádí, že ustanovení o vzájemné právní pomoci platí pouze „nestanoví-li něco jiného vyhlášená mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána“. Vzhledem k těmto ustanovením je Česká republika přesvědčena, že Úmluva je nadřazena paragrafu 377 trestního řádu, a že tudíž brání tomu, aby se bral ohled na vedlejší faktory uvedené v článku 5. Na podporu tohoto stanoviska však nelze uvést žádnou judikaturu, protože paragraf 377 byl zaveden teprve nedávno.

⁷⁸ Trestní řád, §§ 393, 403 a 411.

⁷⁹ V 2. fázi hodnocení Francie zaznamenala Pracovní skupina skutečnost, že Francie může odmítnout právní pomoc, jestliže by její poskytnutí ohrozilo základní zájmy Francie, a že tyto zájmy mohou být ekonomického nebo sociálního charakteru (WGB (2004), *Francie: fáze 2*, OECD, Paříž, body 96-97 a 162).

139. Česká republika by mohla takové obavy uklidnit vypracováním obecných směrnic o vydávání a vzájemné právní pomoci. Ministerstvo spravedlnosti České republiky vydalo pokyny pro soudy týkající se některých faktorů, ke kterým je třeba ve věcech vydávání přihlížet (např. jak se dožadující stát celkově projevuje, jaká je v dožadujícím státě situace v oblasti lidských práv). Nejvyšší státní zástupkyně rovněž vydala pokyny nižším státním zástupcům týkající se dalších obecných záležitostí. Žádný z těchto materiálů se však nezabývá otázkou „důležitého chráněného zájmu“ v souvislosti s řízením o vydání a právní pomoci.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby 1) vydala obecné pokyny pro státní zástupce, v nichž by bylo uvedeno, že ustanovení o vydávání a poskytování právní pomoci Českou republikou ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů nesmí být ovlivněno faktory uvedenými v článku 5 Úmluvy, a 2) aby upozornila soudy na souvislost mezi paragrafem 377 trestního řádu a článkem 5 Úmluvy. Doporučují také, aby Pracovní skupina sledovala vývoj této problematiky na podkladě konkrétních případů.

2. Trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele

(a) Znaky trestného činu

(i) Podplácení přes prostředníky

140. Trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele podle článku 1 Úmluvy zahrnuje i úplatky poskytnuté zahraničním veřejným činitelům přes prostředníky. *Prima facie* se paragraf 161 trestního zákona na tuto situaci nevztahuje. Ve Fázi 1 (bod 1.1.3) Česká republika tvrdila, že paragraf 161 se vztahuje i na „nepřímé poskytnutí majetkového prospěchu nebo jiné výhody či služby“, neuvedla však na podporu tohoto tvrzení žádnou judikaturu.

141. Ve svých odpovědích na dotazník pro Fázi 2 Česká republika i nadále zastávala tento názor a na jeho podporu uvedla rozhodnutí Nejvyššího soudu.⁸⁰ Tento případ se však bezprostředně této problematiky netýkal. Nejvyšší soud se vyjádřil, že prostředník může být trestně stíhán za nepřímé úplatkářství (trestní zákon § 162) nebo za účastenství na trestném činu přijímání úplatku (§§ 10(1) a 160); soud se nezabýval trestní odpovědností osoby poskytující úplatek.

142. Jednání během návštěvy s konečnou platností vyvrátila pochybnosti hodnotitelů. České orgány vysvětlily, že k tomuto bodu přímo neuvedly žádnou judikaturu, neboť z českého právního řádu jasně vyplývá, že se paragraf 161 na tuto situaci vztahuje. Český profesor trestního práva tento názor potvrdil. Hlavní hodnotitelé tedy souhlasí s tím, že paragraf 161 splňuje v tomto ohledu požadavky Úmluvy.

(ii) Podplácení veřejného činitele, aby jednal nebo se zdržel jednání v souvislosti s výkonem své funkce

143. Úmluva se vztahuje i na úplatky poskytnuté proto, aby „veřejný činitel jednal nebo nejednal v rámci výkonu své funkce“, což zahrnuje i „jakékoli využití svého postavení veřejného činitele bez ohledu na to, zda k němu dojde či nedojde v rámci svěřených pravomocí tohoto veřejného činitele“. Úmluva se například vztahuje i na „jednatele společnosti, který podplatí představitele vlády, aby tento veřejný činitel

⁸⁰ Stanovisko (Rt 32/87) 11 Tz 25/86.

využil své funkce - i když bude jednat mimo své úřední pravomoci - aby přiměl jiného veřejného činitele udělit zakázku této společnosti.”⁸¹

144. Trestný čin podplácení zahraničních veřejných činitelů není formulován tímto způsobem. Paragraf 161 trestního zákona se vztahuje pouze na podplácení „v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu“. Ve stejném duchu je formulován paragraf 162a(2), který stanoví, že se trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele vztahuje pouze na zahraničního veřejného činitele, který vykonává funkci „spojenou s pravomocí při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.“ Paragraf 162a(3) dále uvádí, že za „obstarávání věcí obecného zájmu“ se považuje též „zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškození nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají“.

145. Formulace v těchto ustanoveních vedou k úvahám o tom, zda trestný čin podplácení zahraničního činitele stanovený v paragrafu 161 trestního zákona splňuje požadavky Článku 1 Úmluvy. Jinými slovy řečeno, otázka zní: vztahuje se pojem „obstarávání věcí obecného zájmu“ uvedený v trestním zákoně na veškeré jednání a na zdržení se jednání „v souvislosti s výkonem své funkce“, včetně „jakéhokoli využití svého postavení veřejného činitele bez ohledu na to, zda k němu dojde či nedojde v rámci pravomocí tohoto veřejného činitele“?

146. Judikatura svědčí o tom, že tomu tak není. Zaprvé, čin „obstarávání věcí veřejného zájmu“ se musí týkat zájmů celé společnosti nebo její podstatné části. Podle Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky:⁸²

pojem „obstarávání věcí obecného zájmu“ se svým obsahem nerovná plnění úkolů spadajících do pravomocí veřejného činitele, neboť je širší a týká se plnění všech úkolů, jejichž plnění je v zájmu celé společnosti, nebo alespoň velké části obyvatelstva. Obstarávání věcí veřejného zájmu nepředstavuje pouze rozhodování, ale i jinou činnost přímo spojenou s plněním úkolů důležitých pro společnost. [Podtrženo autory.]

V jiném případě soud opakovaně uvedl, že „obstarávání věcí veřejného zájmu“ představuje „vykonávání určité činnosti, rozhodování nebo jiný úkon, který slouží veřejnému zájmu, to znamená celé společnosti nebo alespoň velkému okruhu občanů“.⁸³

147. Zadruté, činy „obstarávání věcí obecného zájmu“ se musí týkat potřeb veřejnosti. Podle Nejvyššího soudu:⁸⁴

„obstaráváním věcí veřejného zájmu“ je každá činnost vztahující se k plnění úkolů důležitých pro společnost, tj. nejen rozhodování orgánů státní moci a správy, ale také uspokojování zájmu občanů a organizací v oblasti materiálních, zdravotních, sociálních, kulturních a jiných potřeb. ... [Tento pojem se také vztahuje na plnění důležitých úkolů ze strany občanů], avšak pouze ve vztahu ke konkrétním činnostem zabývajícím se těmito potřebami; nevztahuje se na takové chování občanů, které je výlučným vyjádřením jejich osobních práv a povinností. [Podtrženo autory.]

148. Tato judikatura přivedla hlavní hodnotitele k závěru, že paragraf 161 trestního zákona není tak široce koncipován jako Úmluva. Úmluva v širokém rozsahu upravuje úplatkářství a zahrnuje i jednání

⁸¹ Články Úmluvy 1(1) a 1(4)(c), a Komentář 19.

⁸² Rozsudek (Rt 15/81) 6 Tz 28/80.

⁸³ Rozsudek (Rt 32/87) 11 Tz 25/86.

⁸⁴ Stanovisko č. 17/1978; viz také odpověď na dotazník, str. 41.

nebo zdržení se jednání „v souvislosti s výkonem veřejné funkce“. Neomezuje se jen na jednání nebo zdržení se jednání, které má dopad na celou společnost nebo její podstatnou část. A také se neomezuje pouze na jednání či nejednání při plnění „úkolů důležitých pro společnost“ nebo uspokojování „zájmů občanů v oblasti materiálních, zdravotních, sociálních, kulturních a jiných potřeb“.

149. Vedoucí pracovník Ministerstva spravedlnosti České republiky připustil, že pojem „obstarávání věci veřejného zájmu“ uvedený v definici trestného činu podle § 161 trestního zákona by mohl představovat právní mezeru. Připustil, že trestný čin se nevztahuje na osobu, která poskytne úplatek zahraničnímu veřejnému činiteli, aby tento činitel využil své funkce k ovlivnění soukromé společnosti, aby dala zakázku podplácející osobě, a to z toho důvodu, že čin spáchaný podplácejícím za účelem zařízení určité záležitosti a obstarání této věci soukromou společností (tj. udělením zakázky) je spíše věcí soukromou než věcí obecného zájmu. Jedinou výjimkou je situace, kdy se předmětná zakázka týká „materiálních, zdravotních, sociálních, kulturních a jiných potřeb“ veřejnosti, jako je například výstavba čističky odpadních vod. Hlavní hodnotitelé nahlíží na toto omezení § 161 jako na potencionálně problematickou záležitost. Vládní činitelé v mnoha zemích poměrně významně ovlivňují soukromé firmy a § 161 by nezabránil podplácení takových veřejných činitelů za tím účelem, aby takový vliv uplatnili.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují, aby Pracovní skupina sledovala, zda trestní zákon v České republice postihuje všechny činy ve vztahu k výkonu funkce veřejného činitele, včetně jakéhokoli využití postavení veřejného činitele, bez ohledu na to, zda k němu dojde v rámci nebo mimo rámec jeho pravomocí.

(b) *Příslušnost*

(i) Teritoriální příslušnost k posuzování trestnosti

150. Článek 4(1) Úmluvy stanoví, že smluvní strana musí „určit svou příslušnost k posuzování trestnosti ve věci poskytnutí úplatku zahraničnímu veřejnému činiteli v případě, že tento trestný čin byl spáchan zcela nebo částečně na jejím území.“ Česká republika je příslušná k rozhodování o všech trestných činech spáchaných na jejím území. Územní příslušnost se dále vztahuje i na činy spáchané na českém území, které jsou porušením nebo ohrožením zájmu, jenž se zcela nebo částečně nachází mimo Českou republiku. Místní příslušnost se také vztahuje na opačnou situaci, tzn. když pachatel spáchá čin mimo Českou republiku, a tento čin je porušením nebo ohrožením zájmu, jenž se zcela nebo částečně nachází v České republice.⁸⁵

(ii) Státní občanství a extrateritoriální příslušnost k posuzování trestnosti

151. Článek 4(2) Úmluvy stanoví, že smluvní strany, jež jsou příslušné k trestnímu stíhání svých státních příslušníků za trestné činy spáchané v zahraničí, musí určit stejnou příslušnost k posuzování trestnosti ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů podle stejných zásad. Česká republika je příslušná k trestnímu stíhání českých občanů u všech trestných činů (včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů), jež byly spáchany v zahraničí.⁸⁶ Nepožaduje se, aby byl tento čin i v místě jeho spáchání kvalifikován jako trestný.

⁸⁵ Trestní zákon, § 17.

⁸⁶ Trestní zákon, § 18.

(c) *Obhajoba a beztrestnost*

(i) Obhajoba u úplatků „zanedbatelné hodnoty“

152. Podle Úmluvy musí být jednání charakterizované v článku 1 kvalifikováno jako trestný čin bez ohledu na hodnotu poskytnutého úplatku.⁸⁷ Existuje judikatura svědčící o tom, že úplatky „zanedbatelné hodnoty“ by nemusely být v České republice považovány za trestné činy. Během návštěvy uvedly české orgány judikaturu, kdy Nejvyšší soud stanovil, že „v oblasti výkonu státní moci a správy ... nesmí být tolerovány žádné úplatky, dokonce ani úplatky zanedbatelné hodnoty.“⁸⁸ Hlavní hodnotitelé tedy došli k závěru, že česká definice trestného činu podplácení zahraničního veřejného činitele je v tomto ohledu v souladu s Úmluvou.

(ii) Obhajoba na základě „účinné lítosti“

153. Paragraf 163 trestního zákona stanoví institut obhajoby na základě „účinné lítosti“:

§ 163

Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

Trestnost podplácení (§ 161) a nepřímého úplatkářství (§ 162) zaniká, jestliže pachatel úplatek poskytl nebo slíbil jen proto, že byl o to požádán, a učinil o tom dobrovolně bez odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

154. Stanoví se tedy dvě podmínky pro úspěšnost obhajoby. Veřejný činitel musí podplácejícího o úplatek požádat a podplácející musí tuto skutečnost „dobrovolně a bez odkladu oznámit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Podle komentáře k trestnímu zákonu je oznámení „dobrovolné“, je-li výsledkem svobodného rozhodnutí a není motivováno jinými faktory, například tím, že došlo k odhalení trestného činu. „Bez odkladu“ znamená „co možná nejdříve po spáchání trestného činu.“⁸⁹ České orgány během návštěvy také uvedly, že obhajoba bude úspěšná také v případě, kdy měl podplácející v úmyslu tuto záležitost oznámit, byl však zadržen dříve, než měl příležitost toto učinit. Shodou okolností, revidovaný trestní zákon, jenž byl nedávno zamítnut v Senátu, by byl zrušil ustanovení „bez odkladu“ požadované pro úspěšnou obhajobu.⁹⁰

155. Je třeba uvést, že požadavek účinné lítosti v § 163 je plně ku prospěchu obhajoby, tzn. že pachatel je zcela zproštěn obvinění a stává se z něj svědek obžaloby. Další ustanovení umožňují soudům přihlížet při ukládání trestu k účinné lítosti jako k polehčující okolnosti.⁹¹

156. Postup je takový, že poté, co podplácející oznámí tuto skutečnost, musí policejní orgán a státní zástupce prošetřit, zda jsou splněny podmínky pro takovou obhajobu. Rozhodnou pak o úspěšnosti obhajoby. Soudy se tohoto řízení neúčastní. Jedinou výjimkou je situace, kdy obviněný tuto obhajobu vznese u soudního líčení poté, co byla zamítnuta policejním orgánem a státním zástupcem. V takovém případě rozhoduje o úspěšnosti obhajoby soud.

157. Pokud jde o sankce, české orgány během Fáze 1 uvedly, že sankce propadnutí výnosů z úplatkářství se nevztahuje na podplácejícího, který projeví účinnou lítost. V tomto postoji došlo během Fáze 2 k obratu a české orgány uvedly, že propadnutí takových výnosů je možné podle § 73 trestního

⁸⁷ Článek 1 a Komentář 7 k Úmluvě.

⁸⁸ Stanovisko č. 17/1978.

⁸⁹ Šámal, Pury, Rizman (2004), Komentář k trestnímu zákonu, 6. vydání

⁹⁰ Odpověď na dotazník, str. 38.

⁹¹ Trestní zákon, § 33(ch).

zákona. Komentář k trestnímu zákonu toto stanovisko podporuje.⁹² Státní zástupce musí požádat soud, aby vydal příkaz k propadnutí věci.

158. Česká republika tvrdí, že pro tuto obhajobu existují principiální důvody. Během hodnocení ve Fázi 1 Česká republika uvedla, že v případě, že je vznesena tato obhajoba, „mohou české orgány činné v trestním řízení snadno shromáždit v takové věci důkazy a zahájit trestní stíhání osoby, která požádala o úplatek. Úplatkářství již pak nepředstavuje nebezpečí pro společnost.“ A dále pak jsou podmínky pro vznesení této obhajoby „úzce definovány“.⁹³

159. V reakci na toto tvrzení Pracovní skupina poznamenala, že „přestože Úmluva nevylučuje uplatnění obecného institutu obhajoby jako obecného ustanovení trestních zákonů smluvních stran, Pracovní skupina zastává obecný názor, že obhajoba na základě „účinné lítosti“ představuje potenciál pro její zneužití.“ I přes ujišťování České republiky vyjádřila Pracovní skupina „své přetrvávající znepokojení nad tím, že by tato obhajoba mohla zajít dále, než stanoví institut obecné obhajoby.... a že by její uplatňování mohlo vytvořit právní mezeru při realizaci Úmluvy.“ Pracovní skupina se „během sledování Fáze 2 konkrétně zaměří na tuto problematiku.“⁹⁴

160. Během Fáze 2 české orgány zopakovaly principiální důvody pro institut účinné lítosti. Tato obhajoba pomáhá při prevenci úplatkářství. Odrazuje veřejné činitele od požadování úplatků, protože i poté, kdy veřejný činitel požádá podplácejícího o úplatek, má tento podplácející stále ještě možnost „vymanit se z pout loajality mezi spolupachateli, kteří se snaží vyhnout trestu.“⁹⁵ Tento institut obhajoby také napomáhá při odhalování úplatkářství, což je trestný čin, který se páchá potají, a tudíž se jen obtížně odhaluje. Zproštění viny u podplácejícího je často jedinou možností, jak trestný čin odhalit, a je to tudíž cena, kterou je nutno zaplatit za odhalení trestného činu.

161. Tento argument, že institut obhajoby vede k prevenci a odhalování úplatkářství, je však velmi málo (pokud vůbec) empiricky podložen. Policejní orgány během návštěvy tvrdily, že toto ustanovení se v praxi využívá, české orgány však nedokázaly poskytnout žádné statistické údaje o tom, jak často se tato obhajoba vznáší nebo jak je úspěšná. A kromě toho Nejvyšší soud dvakrát uvedl, že tento institut obhajoby se využívá jen velmi zřídka.⁹⁶

162. Pracovní skupina se touto problematikou zabývala během 2. fáze hodnocení Slovenské republiky a zjistila, že institut účinné lítosti v těchto zemích je neslučitelný s článkem 1 Úmluvy. Podle názoru Pracovní skupiny Úmluva neuvažuje o tom, že by měl být podplácející trestně stíhán pouze v případě, že

⁹² V: Šámal, Púry, Rizman (2004), Komentář k trestnímu zákonu, 6. vydání, autoři uvádějí, že propadnutí věci podle § 73 může být nařízeno u osoby, která projeví účinnou lítost, podle § 66 trestního zákona. Paragraf 66 je zvláštní ustanovení o obhajobě na základě účinné lítosti, která je možná jen u trestných činů taxativně uvedených v tomto ustanovení, a tento výčet neobsahuje podplácení zahraničních veřejných činitelů. Komentář tedy uvádí obhajobu na základě účinné lítosti, která se liší od ustanovení vztahujícího se na podplácení zahraničních veřejných činitelů. Hlavní hodnotitelé však došli k uspokojivému závěru, že propadnutí věci podle § 73 se vztahuje na oba instituty obhajoby na základě účinné lítosti, a to jak podle § 66, tak i podle § 163.

⁹³ WGB (2000), *Česká republika: fáze 1*, OECD, Paříž, bod 1.3 a Hodnocení část I.1.

⁹⁴ WGB (2000), *Česká republika: fáze 1*, OECD, Paříž, Hodnocení část I.1.

⁹⁵ Odpověď na dotazník str. 40.

⁹⁶ Ve Stanovisku č. 17/1978 Nejvyšší soud uvedl, že: „případy, kdy je úplatkářství oznámeno dobrovolně a bez odkladu osobou, jež slíbila nebo poskytla úplatek jen proto, že o to byla požádána (§ 163), se prakticky nevyskytují.“ Viz také Stanovisko č. 16/1986.

neučiní doznání dostatečně brzy.⁹⁷ Je třeba podotknout, že institut účinné lítosti je v podstatě stejný jak v České, tak i ve Slovenské republice, protože je podložen stejným trestním zákonem.

163. Pracovní skupina se také zabývala principiálními důvody uváděnými Českou republikou na podporu institutu účinné lítosti. Pracovní skupina především zpochybňuje užitečnost tohoto institutu, a to s ohledem na rozdíly mezi podplácením zahraničních a domácích veřejných činitelů. V případě, že je tato obhajoba vznesena ve věci podplácení domácího veřejného činitele, může Česká republika trestně stíhat toho veřejného činitele, který o úplatek požádal. V případě podplácení zahraničního veřejného činitele neexistuje žádná záruka, že dojde k trestnímu stíhání podpláceného zahraničního činitele, protože cizí stát toto trestní stíhání může zamítnout, nebo nemusí být jednání takového veřejného činitele v cizí zemi považováno za nezákonné. Pokud k takové situaci dojde, neposlouží institut obhajoby žádnému užitečnému účelu - trestný čin může být sice odhalen, avšak pachatelé zůstanou nepotrestáni a účelu spravedlnosti nebude dosaženo.⁹⁸

Komentář

Hlavní hodnotitelů doporučují České republice, aby provedla změny v legislativě a vyloučila u trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů obhajobu na základě účinné lítosti.

(d) Promlčecí doba a průtahy v řízení

164. V České republice se na trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele vztahuje promlčecí doba pěti let.⁹⁹ Promlčecí doba začíná běžet od spáchání trestného činu. Veškerá řízení, včetně odvolacího řízení, musí být ukončena před uplynutím této promlčecí doby. Běh promlčecí doby je přerušen po dobu podmíněčného zastavení trestního stíhání, nebo po dobu, po kterou se pachatel zdržoval v cizině, nebo po kterou nebylo možno pachatele postavit před soud pro zákonnou překážku. Promlčení trestního stíhání se „přerušuje“ (tzn. počíná nová promlčecí doba) sdělením obvinění pro trestný čin a po něm následujícími úkony policejního orgánu, státního zástupce nebo soudu „směřujícími k trestnímu stíhání pachatele“. Tato poslední uvedená podmínka se vztahuje na širokou škálu věcí, jako jsou například žádosti o vzájemnou právní pomoc, vyžádání znaleckých posudků, zahájení soudního líčení, vydání rozsudku, podání odvolání, apod.

165. Česká republika nedokázala poskytnout statistické údaje, ani odhady týkající se počtu věcí podplácení zahraničního nebo domácího veřejného činitele, u kterých nemohlo dojít k trestnímu stíhání v důsledku uplynutí promlčecí doby. Avšak vzhledem k tomu, že celá řada událostí může být důvodem pro započetí nové promlčecí doby, je pravděpodobné, že jen u velmi malého počtu věcí by k trestnímu stíhání nedošlo z důvodu uplynutí promlčecí doby.

⁹⁷ WGB (2005), *Slovenská republika: fáze 2*, OECD, Paříž, body 150-161. Česká republika zastává názor, že neexistuje žádný nesoulad mezi Úmluvou a obhajobou na základě účinné lítosti, „protože trestnost podplácení následně zaniká, není však vyloučena.“

⁹⁸ WGB (2005), *Slovenská republika: fáze 2*, OECD, Paříž, bod 160. Pracovní skupina také zvažovala a zamítla podobný argument týkající se institutu obhajoby na základě *concessione* (WGB (2004), *Itálie: fáze 2*, OECD, Paříž, bod 139).

⁹⁹ Trestní zákon, § 67.

166. Poněkud větší pochybnosti vyvolávají průtahy v soudnictví. Sdělovací prostředky uvádějí, že české soudnictví má chronický nedostatek pracovníků, především administrativních a technických podpůrných služeb.¹⁰⁰ Soudci během návštěvy s tímto názorem souhlasili a uvedli, že k nejzávažnějším průtahům v řízení dochází u věcí ekonomické kriminality. Jsou však přesvědčeni, že se situace zlepšuje.

167. Statistické údaje předložené Českou republikou však tyto pochybnosti nepotvrdily. V roce 2004 trvalo řízení ve věci trestného činu podplácení zahraničního veřejného činitele u soudů prvního stupně průměrně 324 dnů. Odpovídající údaj v roce 2005 byl 263 dnů, oproti 380 ve věcech trestného činu podvodu. Tato průměrná délka řízení rozhodně není krátká, není však ani tak dlouhá, aby vyvolala vážné pochybnosti o tom, že by Česká republika nedokázala efektivně provádět trestní stíhání ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů.

3. *Odpovědnost právnických osob*

168. Úmluva stanoví, že všechny smluvní strany musí „v souladu se svými právními zásadami přijmout taková opatření, jež jsou nezbytná pro zavedení institutu trestní odpovědnosti právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů“. Postih právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů nemusí být trestního charakteru, musí však být účinný, přiměřený a odrazující.¹⁰¹

169. V průběhu Fáze 1 zaznamenala Pracovní skupina, že:¹⁰²

trestní právo v České republice nezná pojem trestní odpovědnosti právnických osob. Právnickým osobám také nelze ukládat pokutu za podplácení zahraničních veřejných činitelů. Existuje pouze institut odpovědnosti podle správního práva týkající se zadávání veřejných zakázek a podle občanského práva týkající se nekalé soutěže (další správní nebo občanskoprávní sankce jsou uvedeny v bodě 3.8.).

Pracovní skupina zastává názor, že za této situace není splněn požadavek Úmluvy stanovící, že smluvní strany musí alespoň zavést účinné, přiměřené a odrazující sankce, jež nejsou trestního charakteru, včetně peněžitých pokut, za trestný čin podplácení zahraničních veřejných činitelů (Článek 2 a 3.2.).

Pracovní skupina bere na vědomí prohlášení českých orgánů, že se připravují na zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v souvislosti s všeobecnou rekodifikací trestního zákona, a že se očekává, že návrh bude předložen na podzim roku 2000. Pracovní skupina vyzývá Českou republiku, aby tento legislativní proces završila co možná nejdříve.

170. Od hodnocení ve fázi 1 došlo bohužel jen k málo změnám.

(a) *Trestní odpovědnost právnických osob*

¹⁰⁰ Economist Intelligence Unit (2006), *Profil země: Česká republika*, The Economist Intelligence Unit, Londýn, str. 11; Martin, E.P. (13. prosince 2004), “Strasbourg Court Gives Cause for Deliberation” (Soud ve Štrasburku dává důvod k zamyšlení), Český rozhlas 7, Rádio Praha, www.radio.cz/en/article/61256.

¹⁰¹ Články Úmluvy 2, 3(1) a 3(2); komentář 20 a 24.

¹⁰² WGB (2000), *Česká republika: fáze 1*, OECD, Paříž, Hodnocení, část I.2.

171. Česká vláda předložila parlamentu návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob až v červnu roku 2004. Záměrem tohoto návrhu bylo zavést trestní odpovědnost za podplácení zahraničních veřejných činitelů na základě jednání odpovědných zástupců právnické osoby nebo skutečnosti, že nevykonávali dostatečný dohled nad zaměstnanci. Rozsah sankcí by zahrnoval pokuty, propadnutí výnosů z trestné činnosti, zákaz získání veřejných dotací a účasti při zadávání veřejných zakázek, odebrání živnostenského listu, zveřejňování rozsudků, zabavení majetku a zrušení právnické osoby.

172. Parlament však bohužel v listopadu roku 2004 tento návrh zamítnul. Podle zástupců České republiky zastávali někteří zákonodárci názor, že rozsah trestní odpovědnosti je v tomto návrhu příliš široký. Ostatní vyjádřili názor, že sankce pro fyzické osoby jsou již dostatečné a že sankcemi pro právnické osoby by byly trestány nevinné třetí strany, jako jsou například akcionáři. Někteří zástupci České republiky vyjádřili názor, že ke schválení zákona nebyl dostatek politické vůle.

(b) *Občanskoprávní odpovědnost*

(i) Občanskoprávní odpovědnost podle občanského zákoníku

173. Během Fáze 1 (bod 3.8) Česká republika uvedla, že:

podle § 451 občanského zákoníku může soud vydat rozsudek v občanskoprávní věci o převodu „bezduvodného obohacení“. Bezduvodné obohacení se definuje jako „majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“ České orgány potvrdily, že výnosy z trestného činu podplácení považují za prospěch získaný z „nepoctivých zdrojů.“ Paragraf 451 občanského zákoníku, stejně jako každý jiný postih podle občanského práva, se vztahuje jak na fyzické, tak i na právnické osoby.

Jak to výstižně shrnul jeden představitel České republiky během návštěvy, § 451 ukládá právnické (nebo fyzické) osobě povinnost vrátit výnosy z podplácení zahraničního veřejného činitele osobě tímto činem poškozené.

174. Toto ustanovení sice u činů podplácení zahraničních veřejných činitelů teoreticky platí i pro právnické osoby, však v praxi by se mohly v tomto ohledu vyskytnout určité překážky. První podmínkou je, že žalobu musí podat osoba trestným činem poškozená. Bylo zrušeno ustanovení, podle kterého mohl žalobu podat státní zástupce. Podle české judikatury není bohužel jasné, kdo je u činu podplácení zahraničního veřejného činitele „poškozenou osobou“. Není zde jednoznačný názor na to, zda jsou poškozenými stranami soutěžitel, který prohrál ve výběrovém řízení, a vláda, jejímž pracovníkem byl podplácený činitel.

175. A dále pak, přestože žalobu může podat cizí stát nebo zahraniční společnost, v praxi to nemusí být právě snadné. Vedení soukromého soudního sporu v cizí zemi je velice nákladné a časově náročné. Tento postup je tedy vhodné zvolit pouze ve věcech, kdy se jedná o velké finanční částky.

176. A zatřetí, příslušnost českých soudů k rozhodování o věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů je podle občanského zákoníku omezená. Jak uvedl jeden představitel Ministerstva spravedlnosti, pro příslušnost českého soudu je nutno prokázat určité spojení mezi předmětnou věcí a Českou republikou. Soud může například odmítnout projednání věci, pokud je jediným spojovacím prvkem skutečnost, že podplácejícím je česká společnost.

177. Vzhledem k těmto praktickým omezením došli hlavní hodnotitelé k názoru, že občanský zákoník nezajišťuje účinné, přiměřené a odrazující sankce proti právnickým osobám ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů. Představitelé České republiky během návštěvy s tímto názorem souhlasili a poznamenali, že „toto nejsou principiální ustanovení, jež by řešila odpovědnost právnických osob ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů.“

(ii) Občanskoprávní odpovědnost podle obchodního zákoníku

178. Zpráva o Fázi 1 (v bodě 3.8) se také zabývá odpovědností právnických osob podle obchodního zákoníku:

také zde existuje institut občanskoprávního postihu podle obchodního zákoníku. Podle § 44, (2)a obchodního zákoníku představuje podplácení jednu z forem nekalé soutěže. § 49 obchodního zákoníku definuje „podplácení“ jako jednání, „jímž:

a) soutěžitel osobě, která je členem statutárního nebo jiného orgánu jiného soutěžitele nebo je v pracovním či jiném obdobném poměru k jinému soutěžiteli, přímo nebo nepřímo nabídne, slíbí či poskytne jakýkoliv prospěch za tím účelem, aby jejím nekalým postupem docílil na úkor jiných soutěžitelů pro sebe nebo jiného soutěžitele přednost nebo jinou neoprávněnou výhodu v soutěži, anebo

b) osoba uvedená v písmenu a) přímo či nepřímo žádá, dá si slíbit nebo přijme za stejným účelem jakýkoliv prospěch.”

Podle § 53 obchodního zákoníku, osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou se proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. [Podtrženo autory.]

179. Během Fáze 2 Česká republika ještě dále uvedla, že „ustanovení § 49 obchodního zákoníku stanoví, že nápravy se musí domáhat soukromá osoba - poškozený soutěžitel.” Tato skutečnost vyvolává stejné pochybnosti jako v případě podávání žalob podle občanského zákoníku, zejména nesnadnosti vést v praxi soudní spor v cizí zemi.

180. Ještě problematičtější je omezení ustanovení týkajících se podplácení mezi soutěžiteli. Jak vyplývá z výše citovaného, tato ustanovení platí pouze v případě, že o zakázku soutěží dvě společnosti a zaměstnanec jedné společnosti podplatí zaměstnance druhé společnosti. Česká republika tudíž souhlasí s tím, že tato ustanovení se většinou nedají použít ve věcech podplácení zahraničního veřejného činitele. Jedinou výjimkou je případ, kdy právnícká osoba podplatí zahraničního veřejného činitele, který je zaměstnancem společnosti ve vlastnictví státu nebo státem řízené, která soutěží s podplácejícím.¹⁰³ Použití těchto ustanovení ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů je tudíž jen velmi omezené.

(c) *Správní odpovědnost právnických osob*

(i) Správní odpovědnost podle správního řádu

181. Během fáze 1 (bod 3.5) Česká republika uvedla, že právnícké osoby mohou být potrestány za podplácení zahraničního veřejného činitele podle správního řádu:

¹⁰³ Článek 1(4)(a) Úmluvy uvádí, že „zahraniční veřejný činitel“ znamená „každou osobu vykonávající veřejnou funkci pro cizí zemi, včetně veřejné organizace nebo veřejného podniku...“ Komentář 14 a 15 podrobněji vysvětluje pojem „veřejného podniku“.

v případě, že byl poskytnut úplatek pro získání úředního povolení pro vykonávání určité činnosti bez splnění všech podmínek nezbytných pro získání takového oprávnění, výkon takové činnosti, i při splnění všech podmínek, může být považován za správní přestupek. V důsledku toho může být povolení zrušeno postupem podle § 62 správního řádu. Požaduje se předchozí odsouzení fyzické osoby, která jednala jménem právnické osoby. Účelem této sankce je přimět i ekonomicky silné subjekty k dodržování zákonných požadavků zejména v oblasti správního práva.

182. Hlavní hodnotitelé mají pochybnosti o relevantnosti tohoto opatření ve vztahu k podplácení zahraničních veřejných činitelů. Správní sankce může být v České republice obvykle uložena pouze v souvislosti s jednáním či nejednáním, kterého se dopustil český veřejný činitel. Tato situace není relevantní ve vztahu k Úmluvě, která se týká jednání nebo nejednání, kterého se dopustil zahraniční, nikoli český, veřejný činitel. České orgány během návštěvy s tímto názorem většinou souhlasily. Uvedly, že správní sankce by u podplácení zahraničního veřejného činitele mohla být uložena pouze v případě, že by u transakce, ke které se čin vztahuje, také zároveň šlo o rozhodnutí vydané českým správním orgánem. Česká společnost by například podplatila zahraničního veřejného činitele, aby získala smlouvu na prodej zboží. Jestliže potom společnost získá od českých orgánů povolení na vývoz tohoto zboží, mohlo by být toto povolení případně sankčně zrušeno. Vzhledem k omezení tohoto ustanovení české orgány ochotně připouštějí, že ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů by jen zřídka došlo k uložení sankcí v důsledku správní odpovědnosti.

(ii) Správní odpovědnost při zadávání veřejných zakázek

183. Během fáze 1 (bod 3.5) uvedla Česká republika, že od června roku 2000 může orgán dohledu nad zadáváním veřejných zakázek „vyloučit uchazeče z účasti při zadávání veřejných zakázek až na dobu pěti let, pokud byl pravomocně odsouzen za trestný čin, mezi jiným i podplácení zahraničního veřejného činitele.“ Toto ustanovení se použije též na fyzickou osobu spojenou s obchodní společností (např. jako společník obchodní společnosti nebo člen statutárního orgánu), jestliže byla takto pravomocně odsouzena.¹⁰⁴

184. Dne 1. července roku 2006 vstoupil v platnost nový zákon o veřejných zakázkách, který přinesl zpřísnění těchto ustanovení. Tento nový zákon výslovně stanoví, že uchazeč o veřejnou zakázku musí prokázat, že nebyl pravomocně odsouzen za trestný čin „přijímání úplatku, podplácení nebo nepřímého úplatkářství“. To podle českých orgánů zahrnuje i trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele. Uchazeč, který je právnickou osobou, musí dále prokázat, že členové jeho „statutárních orgánů“ (např. členové představenstva) také nebyli pravomocně odsouzeni. Zahraniční uchazeč musí rovněž doložit, že tyto předmětné osoby nebyly odsouzeny za tyto trestné činy v zemi, kde uchazeč podniká, bydlí nebo má své sídlo.¹⁰⁵

(d) *Vývoj v budoucnu*

185. Zdá se, že neexistují žádné konkrétní záměry řešit trestní odpovědnost právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů. Během návštěvy uvedly české orgány, že Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo vnitra došly k závěru, že správní odpovědnost právnických osob není pro Českou republiku vhodná. Po návštěvě sdělily, že vláda znovu zváží zavedení trestní nebo správní odpovědnosti, nebo jejich kombinaci. Ministerstvo spravedlnosti uvedlo, že do parlamentních voleb v červnu 2006 pravděpodobně nedojde k žádným legislativním reformám. Jakákoliv nová právní úprava však

¹⁰⁴ Zákon č. 199/1994 Sb., § 63.

¹⁰⁵ Zákon o veřejných zakázkách, č. 137/2006 Sb., §§ 51, 53 a 57.

pravděpodobně nebude svým rozsahem koncipována tak široce, jak tomu bylo u prvního návrhu, bude se však přihlížet k mezinárodním závazkům České republiky.

(e) *Závěry týkající se odpovědnosti právnických osob*

186. Hlavní hodnotitelé jsou hluboce znepokojeni skutečností, že Česká republika stále ještě nezavedla odpovědnost právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů. Jediný pokus českých orgánů o zavedení trestní odpovědnosti ztroskotál. Situace je o to horší, že je nyní zcela zřejmé, že sankce stanovené ve správním řádu, občanském i obchodním zákoníku, o kterých se hovořilo během Fáze 1, se jen naprosto okrajově týkají případů podplácení zahraničních veřejných činitelů. Je možno zakázat účast při zadávání veřejných zakázek, tato možnost však v praxi nebyla nikdy použita. Krátce řečeno, o stávajících sankcích se rozhodně nedá říci, že by byly „účinné, přiměřené a odrazující“. Česká republika tak neplní své závazky podle Úmluvy.

187. Hlavní hodnotitelé jsou rovněž znepokojeni tempem, jakým se vyvíjí legislativa v České republice. Pracovní skupina poprvé vyjádřila své obavy před šesti lety během Fáze 1. České republice to po proběhnutí Fáze 1 trvalo čtyři roky, než předložila parlamentu návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Od té doby, co parlament tento návrh zamítnul, nedošlo k žádnému zřetelnému pokroku. V době vydání této zprávy nemají české orgány žádné konkrétní představy, jak dále postupovat. Podle názoru hlavních hodnotitelů musí Česká republika přistupovat k problematice trestní odpovědnosti právnických osob s mnohem větší naléhavostí.

Komentář

Hlavní hodnotitelé České republiky důrazně doporučují, aby bezodkladně zavedla odpovědnost právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů a zavedla sankce, jež budou účinné, přiměřené a odrazující. Pracovní skupina dále očekává, že během 12 měsíců Česká republika předloží Pracovní skupině písemnou zprávu o konkrétním pokroku dosaženém u této problematiky.

4. *Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti*

188. Článek 7 Úmluvy stanoví, že smluvní strana „která kvalifikovala podplácení svých vlastních veřejných činitelů jako predikativní trestný čin pro účely použití své legislativy o legalizaci výnosů z trestné činnosti, učiní totéž u podplácení zahraničních veřejných činitelů, a to bez ohledu na místo, kde k podplácení došlo.“

189. Česká republika během Fáze 1 (v bodě 7) uvedla, že dva trestné činy uvedené v trestním zákoně se vztahují na legalizaci výnosů z trestné činnosti praní peněz: 1) § 251 o ukrývání, převedení nebo užívání věci, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno (tj. trestný čin podílnictví), a 2) § 251a o pověření jiné osoby zastřením původu majetku pocházejícího ze spáchání trestného činu.

190. Česká republika zrušila k 1. červenci roku 2002 § 251a a doplnila zákon o dvě nová ustanovení: 1) § 252 o podílnictví z nedbalosti, a 2) § 252a, který stanoví, že:

kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestnou činností, s cílem vzbudit zdání, že taková věc nebo jiná majetková hodnota byla nabyta v souladu se zákonem, nebo kdo jinému spáchání takového činu umožní ...

191. Během návštěvy ve Fázi 2 trvaly české orgány na tom, aby se hlavní hodnotitelé zabývali pouze ustanovením § 252a. Po návštěvě je české orgány požádaly, aby se také zabývali § 251 a § 252, a rovněž tak i § 166 (trestný čin nadřizování).

(a) *Rozsah trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti*

192. Během návštěvy objasnila Česká republika celou řadu záležitostí týkajících se rozsahu § 252a. Definice predikativního trestného činu zahrnuje všechny úmyslné trestné činy, včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů. Definice výnosů z trestné činnosti zahrnuje i úplatky a výnosy z podplácení. Pro odsouzení pachatele musí obžaloba prokázat nade vší pochybnost, že výnosy pocházejí z konkrétní trestné činnosti, nestačí prokázat, že výnosy obecně pocházejí z trestné činnosti. Tento trestný čin zahrnuje i samolegalizaci výnosů z trestné činnosti, to znamená legalizaci výnosů z trestné činnosti osobou, která je také pachatelem predikativního trestného činu.

193. Několik mezinárodních organizací vyjádřilo pochybnosti o tom, zda je definice legalizace výnosů z trestné činnosti v § 252a koncipovaná dostatečně široce.¹⁰⁶ Podle většiny mezinárodních norem legalizace výnosů z trestné činnosti zahrnuje i nabytí, držbu, použití nebo nakládání s výnosy z trestné činnosti.¹⁰⁷ Paragraf 252a není takto formulován. A kromě toho, definice v § 252a se liší od definice v § 1 zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, který výslovně stanoví, že legalizace výnosů z trestné činnosti zahrnuje i „nabytí, držbu, použití, přeměnu a převod“. Během návštěvy Česká republika uvedla, že její odborníci z právní praxe vždy tvrdili, že definice praní peněz v § 252a je v souladu s mezinárodními normami. Česká republika na podporu svého tvrzení neuvedla žádnou judikaturu

194. Byly také vyjádřeny pochybnosti, zda § 252a postihuje i cizí predikativní trestné činy. *Prima facie* § 252a neobsahuje žádný odkaz na legalizaci výnosů z trestné činnosti spáchané mimo území České republiky. Stejně jako u definice legalizace výnosů z trestné činnosti, § 1 zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti výslovně odkazuje na tuto situaci. V nedávno vydané zprávě bylo uvedeno, že Česká republika k této otázce poskytla rozporné odpovědi.¹⁰⁸ Hlavní hodnotitelé se s podobnou situací setkali i během návštěvy, kdy se jeden český představitel mylně domníval, že tato otázka je podložena judikaturou. Navrhované změny v trestním zákoně, které byly nedávno zamítnuty Senátem, by byly bývaly pozměnily § 252a tak, že by výslovně postihoval i cizí predikativní trestné činy.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby zvážila změny v trestním zákoně, jež by výslovně postihovaly legalizaci výnosů z podplácení zahraničních veřejných činitelů v případech, kdy k podplácení dojde mimo území České republiky. Doporučují také, aby

¹⁰⁶ Mezinárodní měnový fond (únor 2004), *Česká republika: zpráva o dodržování norem a zákonů - Doporučení FATF týkající se opatření proti praní peněz a boje proti financování terorismu*, Mezinárodní měnový fond, Washington, D.C., Zpráva IMF o jednotlivých zemích č. 04/46, str. 5 a 9; Výbor odborníků pro hodnocení opatření proti praní peněz (2002), *Zpráva o druhém kole hodnocení České republiky*, Rada Evropy, Štrasburk, PC-R-EV (2002) 8 přehled v bodě 5; GRECO (2006), *Zpráva o hodnocení České republiky – druhé kolo hodnocení*, Rada Evropy, Štrasburk, bod 33.

¹⁰⁷ Viz například Doporučení 1 ze Čtyřiceti doporučení FATF; Úmluva Spojených národů proti korupci, Článek 23; Úmluva Spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, Článek 6; Úmluva Rady Evropy o praní peněz, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti, Článek 6.

¹⁰⁸ GRECO (2006), *Zpráva o hodnocení České republiky – druhé kolo hodnocení*, Rada Evropy, Štrasburk, bod 33.

Pracovní skupina sledovala účinnost trestního zákona v těchto oblastech v průběhu vývoje v praxi.

(b) Výkon práva u trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti

195. Jak již uvedeno dříve, ÚONVDK Služby kriminální policie a vyšetřování je pověřen vyšetřováním legalizace výnosů z trestné činnosti. Neexistuje speciální orgán pro trestní stíhání ve věcech legalizace výnosů z trestné činnosti, Česká republika však uvedla, že většina státních zastupitelství má státní zástupce, kteří se specializují na tyto věci. V letech 2002-2005 bylo podle § 252a odsouzeno 11 osob, v žádném případě se nejednalo o podplácení. Předtím, než byl zrušen § 251a, bylo podle něj v roce 2002 odsouzeno 7 osob.¹⁰⁹

196. Počet případů, kdy došlo k odsouzení za legalizaci výnosů z trestné činnosti, se zdá být nízký vzhledem ke skutečnosti, že během stejného období bylo odsouzeno 328 a 107 osob za poskytování a přijímání úplatků v rámci republiky. Čeští státní zástupci s tímto názorem souhlasí, jsou však přesvědčeni, že i ostatní země vykazují podobné statistické údaje. Podle jejich názoru je počet odsouzených tak nízký částečně i z toho důvodu, že se tento trestný čin jen obtížně dokazuje. Dalším vysvětlením může být skutečnost, že mnoho pachatelů je trestně stíháno pouze za predikativní trestný čin, za který se obvykle ukládá přísnější trest. Toto tvrzení však nelze doložit žádnými statistickými údaji. Toto vysvětlení také neplatí v případech, kdy osoba, jež je pachatelem predikativního činu, není osobou, která spáchala trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti, a taková situace se určitě alespoň u některých případů podplácení vyskytne. Podle názoru hlavních hodnotitelů, skutečnost, že neexistuje jediný případ odsouzení za legalizaci výnosů z podplácení, svědčí o tom, že právo není dostatečně vymáháno ve věcech podplácení u trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti. Po návštěvě vyjádřila Česká republika svůj souhlas s tím, že je třeba zajistit lepší propojení při vyšetřování podplácení a legalizace výnosů z trestné činnosti.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby přijala odpovídající opatření pro účinnější výkon práva u trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti v souvislosti s podplácením.

(c) Sankce za legalizaci výnosů z trestné činnosti

197. Legalizace výnosů z trestné činnosti se podle § 252a trestá odnětím svobody na dvě léta a/nebo pokutou ve výši od 2 do 5 miliónů Kč (přibl. 90 000 až 225 000 USD nebo 70 000 až 175 000 EUR). Soud může také uložit trest propadnutí nebo zabavení majetku a zákaz činnosti.¹¹⁰ Pachatel bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, spáchá-li trestný čin jako člen organizované skupiny, nebo získá-li takovým činem prospěch ve výši 500 000 Kč nebo více (22 500 USD nebo 17 500 EUR). Pachatel bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku, zneužije-li ke spáchání takového činu svého postavení v zaměstnání nebo funkce, nebo získá-li takovým činem prospěch ve výši 5 miliónů Kč nebo více (225 000 USD nebo 175 000 EUR).

198. Ze statistických údajů vyplývá, že u 11 odsouzení podle § 252a, ke kterým doposud došlo, nebyl nikdo potrestán odnětím svobody, a byly uloženy 2 pokuty. U ostatních věcí byl uložen podmíněný trest odnětí svobody, zákaz činnosti a trest výkonu obecně prospěšných prací. Podobně tomu bylo v roce 2002 u

¹⁰⁹ V roce 2001 bylo také 701 osob odsouzeno podle § 251. Tento údaj je však poněkud zavádějící, poněvadž tento paragraf také postihuje mnoho trestných činů, které nemají s legalizací výnosů z trestné činnosti z nic společného, jako je například držba kradeného majetku.

¹¹⁰ Viz část C.6(b) na str. 53, kde se podrobně vysvětluje rozdíl mezi "propadnutím majetku", "propadnutím věci" a "zabavením věci".

7 odsouzení podle § 251a. Čeští představitelé nedokázali poskytnout informace o výši pokut nebo o tom, zda byl uložen trest propadnutí majetku.

199. Vzhledem k neexistenci příkladů z praxe a podrobnějších statistických údajů nemohli hlavní hodnotitelé dojít k závěru, zda jsou tresty za legalizaci výnosů z trestné činnosti v České republice dostatečné.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby vedla, v co možná největším rozsahu, podrobné statistické údaje o trestech uložených ve věcech legalizace výnosů z trestné činnosti. Dále také doporučují, aby Pracovní skupina sledovala tresty ukládané v České republice za legalizaci výnosů z trestné činnosti.

5. Trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

(a) Rozsah trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

200. Článek 8 Úmluvy ukládá smluvním stranám povinnost zakázat vedení účtů mimo účetní knihy nebo vykazovat transakce s nedostatečně určeným předmětem těchto transakcí, vykazovat neexistující výdaje, vést záznamy o závazcích s nesprávně určeným předmětem těchto závazků a používání falšovaných dokumentů pro účely podplácení zahraničních veřejných činitelů nebo zastření takového úplatkářství. Každá smluvní strana musí u takových činů „zajistit účinný, přiměřený a odrazující občanskoprávní, správní nebo trestní postih.

201. Jak již uvedeno dříve,¹¹¹ zákon o účetnictví stanoví účetní standardy platné v České republice. Zákon o účetnictví se vztahuje na velký počet účetních jednotek a stanoví standardy, jež v široké míře zakazují činy uvedené v Článku 8(1) Úmluvy.

202. V některých případech může být nepravdivé účetnictví i předmětem trestního postihu. Paragraf 125 trestního zákona stanoví postih pro toho a) kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo b) kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje, a c) kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí nebo zatají. Tyto činy jsou však trestné pouze pokud ohroží majetková práva jiné osoby nebo včasné a řádné vyměření daně. Hlavní hodnotitelé zastávají názor, že je možné spáchat činy uvedené v článku (1), že však nemusí ve všech případech dojít k ohrožení včasného a řádného vyměření daně nebo majetkových práv jiných osob. Je tedy možné, že paragraf 125 nepostihuje všechny činy uvedené v článku 8(1) Úmluvy).

(b) Výkon práva u trestných činů zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

203. Státní zastupitelství je pověřeno trestním stíháním za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle trestního zákona. Útvar pro odhalování nezákonných výnosů a daňové kriminality (ÚONVDK) tyto věci vyšetřuje pod vedením státního zástupce. V roce 2005 bylo odsouzeno 167 osob, avšak Česká republika nedokázala určit, kolik z těchto rozsudků se týkalo podplácení.¹¹²

¹¹¹ Viz část B.7(a)(ii) Účetní a auditorské standardy na str. 19.

¹¹² Podrobné statistické údaje jsou uvedeny v příloze č. 5.

204. Pak zde působí územní finanční orgány, jež účetním jednotkám ukládají pokuty za porušení zákona o účetnictví.¹¹³ Územní finanční orgány, kterých je v České republice 222, především vybírají daně. Během návštěvy zástupci územních finančních orgánů připustili, že jejich práce v oblasti výkonu práva se soustředí na kontrolu dodržování povinností stanovených daňovými zákony a na výběr daní; dodržování účetních standardů je až na druhém místě. Pracovníci územních finančních orgánů tudíž nekontrolují všechny aspekty účetnictví účetních jednotek, ale zkoumají položky, které mají dopad na vyměření daně. Finanční územní orgány patrně nejsou ani dostatečně odborně kvalifikovány, aby mohly prosadit dodržování účetních standardů, jak během návštěvy zdůraznil jeden auditor. Odhalování úplatkářství má ještě menší prioritu. Po odhalení zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění nebude územní finanční orgán postupovat dále a zjišťovat, zda takový případ není spojen s úplatkářstvím. Nepřekvapuje tedy, že územní finanční orgány ještě nikdy neodhalily případ zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, u kterého by se také jednalo o úplatkářství. Podle názoru hlavních hodnotitelů se u zákona o účetnictví nedostatečně zajišťuje jeho vymáhání.

205. Hlavní hodnotitelé mají obavy, že sankce ukládané v České republice za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, jež jsou uvedeny v článku 8 Úmluvy, nejsou účinné, přiměřené ani odrazující. Nepravdivé účetnictví, které neohroží vyměření daně nebo majetková práva jiných osob, není trestné podle § 125 trestního zákona. To samo o sobě není problematické, neboť Úmluva nestanoví trestní sankce za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, a tyto situace jsou pokryty zákonem o účetnictví, však tento zákon o účetnictví se nedostatečně v praxi vymáhá, neboť se zda, že územní finanční orgány k tomu nejsou ani odborně kvalifikovány ani motivovány. Vzhledem k těmto okolnostem by zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, který neohroží vyměření daně nebo majetková práva jiné osoby, uniklo jak trestnímu, tak i správnímu postihu.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují, aby Česká republika přijala odpovídající opatření pro účinnější výkon práva u trestných činů stanovených v zákoně o účetnictví ve spojení s případy úplatkářství.

(c) *Sankce za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění*

(i) Trestní sankce

206. Za trestný čin podle § 125 trestního zákona bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti a/nebo peněžitým trestem do výše 5 milionů Kč (přibl. 225 000 USD nebo 175 000 EUR). Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem značnou škodu na cizím majetku nebo „jiný zvlášť závažný následek“.¹¹⁴

207. Zdá se však, že tresty ukládané v praxi jsou mnohem mírnější. Ze 494 případů odsouzení v letech 2000-2005 bylo pouze 8 trestů odnětí svobody (žádný z nich nebyl vyšší než jeden rok) a bylo uloženo 55 peněžitých trestů.¹¹⁵ České orgány nedokázaly poskytnout údaje o výši těchto peněžitých trestů.

¹¹³ Zákon o účetnictví, č. 563/1991 Sb., §§ 37(6) a (7); zákon o územních finančních orgánech, č. 531/1990 Sb., § 1(f).

¹¹⁴ Trestní zákon, §§ 53 a 125.

¹¹⁵ Podrobné statistické údaje jsou uvedeny v příloze č. 5.

(ii) Správní sankce

208. V průběhu Fáze 1 bylo možno za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle zákona o účetnictví uložit pokutu až do výše 500 000 Kč (přibl. 22 500 USD nebo 17 500 EUR). Pokud takový čin ohrozí řádné vypočtení daňového základu, může být uložena pokuta až do výše 1 miliónu Kč (přibl. 45 000 USD nebo 35 000 EUR). České orgány připustily, že tyto sankce nejsou dostatečně odrazující.

209. V důsledku toho došlo ke zpřísnění těchto sankcí. Za tento čin je nyní možno uložit pokutu až do výše 3% nebo 6% z celkové hodnoty majetku účetní jednotky, ke kterému se vztahují tyto účty. V případě, že není možno určit hodnotu majetku, použije se hodnota majetku z předchozího účetního období. Pokud i tak nelze určit hodnotu majetku, správní orgány „určí celkovou hodnotu majetku kvalifikovaným odhadem”.

210. Hlavní hodnotitelé vyjádřili určité obavy v tom smyslu, že tento nový režim může obsahovat právní mezery. Pokuta za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění se nyní stanoví jako procento z hodnoty majetku účetní jednotky, ke kterému se tyto účty vztahují. Není jasné, jaká pokuta by případně mohla být uložena nečinné společnosti (tzv. „skořepinová firma“), která prakticky nemá majetek. Jak uvedla Pracovní skupina při předchozím hodnocení ve Fázi 2,¹¹⁶ lze si představit, že nečinná společnost, která je zřízena a využívána pro účely poskytování úplatků zahraničním veřejným činitelům, by mohla beztrestně vést nepravdivé účetnictví.

211. Sankce ukládané za porušení zákona o účetnictví se zdají být mírné. V letech 2000-2004 byla průměrná výše pokut uložených fyzickým osobám 13 000 Kč (přibl. 590 USD nebo 460 EUR) a průměrná výše pokut uložených právnickým osobám byla 30 000 (přibl. 1 400 USD nebo 1 100 EUR). Zástupci územních finančních orgánů uvedli, že tyto sankce jsou mírné z toho důvodu, že územní finanční orgány nekontrolují všechny aspekty účtů vedených účetními jednotkami, pouze ty, jež mají dopad na daně.

(iii) Závěry týkající se sankcí za vedení nepravdivého účetnictví

212. Hlavní hodnotitelé mají určité pochybnosti, zda jsou tresty ukládané za vedení nepravdivého účetnictví podle trestního zákona a zákona o účetnictví dostatečné. Informace v tomto ohledu nejsou zcela jasné, protože Česká republika nedokázala poskytnout kompletní statistické údaje, včetně výše peněžitých trestů ukládaných podle trestního zákona, a počtu případů týkajících se činů uvedených v článku 8(1) Úmluvy. I tak se však podle dostupných informací nejeví, že by sankce ukládané podle trestního zákona a zákona o účetnictví byly účinné, přiměřené a odrazující.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby 1) zajistila, že trestní a správní sankce ukládané v praxi za vedení nepravdivého účetnictví budou účinné, přiměřené a odrazující, a 2) shromáždila více podrobných statistických údajů o trestních a správních sankcích ukládaných za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. Doporučují také, aby Pracovní skupina sledovala ukládání sankcí za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění v České republice.

¹¹⁶ WGB (2005), *Slovenská republika: fáze 2*, OECD, Paříž, bod 210.

6. *Sankce za podplácení zahraničních veřejných činitelů*

(a) *Trestní sankce*

213. Podplácení zahraničního veřejného činitele se trestá odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem od 2 000 Kč až do výše 5 milionů Kč (přibl. 90 USD až 225 000 USD nebo 70 EUR až 175 000 EUR) a/nebo zákazem činnosti.

214. Vzhledem k neexistenci případů podplácení zahraničních veřejných činitelů mohou jako určité vodítko posloužit statistické údaje o podplácení domácích veřejných činitelů. V letech 2002-2005 bylo odsouzeno 328 osob za poskytnutí úplatku domácímu veřejnému činiteli.¹¹⁷ Pouze v 29 případech byl uložen trest odnětí svobody a v 16 případech byl tento trest nižší než jeden rok. Téměř ve dvou třetinách případů byl uložen podmíněný trest odnětí svobody. V jedné třetině případů byly uloženy peněžité tresty, české orgány však nedokázaly poskytnout údaje o výši těchto peněžitých trestů. Tresty zákazu činnosti a výkonu veřejně prospěšných prací byly poměrně řídké. Trest zákazu činnosti byl uložen pouze v 17 případech a trest výkonu obecně prospěšných prací ve 24 případech.

215. Hlavní hodnotitelé jsou toho názoru, že tyto statistické údaje neposkytují kompletní obraz o situaci. Mezi ukládanými tresty jsou velké rozdíly vyplývající z celé řady faktorů, jako je například výše úplatku, prospěch pro podplácejícího a poměry pachatele. Nízký počet trestů odnětí svobody a vysoký počet podmíněných trestů odnětí svobody však vedou k obavám, že tresty ukládané v České republice za podplácení jsou zřejmě nedostatečné.

(b) *Zabrání a propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty*

216. Tři paragrafy trestního zákona stanoví tresty propadnutí majetku. Podle § 55 může soud uložit trest „propadnutí věci“, které bylo užito ke spáchání trestného činu. Může také uložit trest propadnutí věci, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj. Trest propadnutí věci však může soud uložit, jen jde-li o věc náležející pachateli. Dále pak může podle § 73 soud uložit, že se „věc zabírá“, náleží-li pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit nebo náleží-li pachateli, od jehož potrestání soud upustil. Soud také může uložit, že se „věc zabírá“, i když nenáleží pachateli, pokud byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj.

217. Tato ustanovení byla novelizována v červenci roku 2006 a rozšířena o pojem vlastnictví, jež zahrnuje i faktické vlastníky. V případě, že je zabrání nebo propadnutí věci zmařeno (například proto, že původní věc byla učiněna neupotřebitelnou), může soud uložit trest propadnutí nebo zabrání náhradní hodnoty. Kategorie věcí, u nichž může být uložen trest propadnutí nebo zabrání, nyní neobsahuje pouze „majetkové hodnoty“, jako jsou nemovitosti a movité věci, ale i majetková práva nebo jiné penězi ocenitelné hodnoty.¹¹⁸

218. Čeští představitelé uvedli, že §§ 55 a 73 umožňují propadnutí úplatků a výnosů z podplácení. Není však jasné, zda k tomu v praxi dochází. Oba paragrafy jsou diskreční. České orgány uvedly judikaturu, v níž se uvádí, že soudy většinou uloží propadnutí (nebo zabrání) úplatků, jež získal podplácený veřejný činitel.¹¹⁹ Neuvedly však judikaturu svědčící o tom, že stejná zásada platí i pro výnosy z úplatkářství, jež získal podplácející. A ještě důležitější je skutečnost, že ze statistických údajů vyplývá, že ve věcech korupce se jen zřídka ukládají tresty propadnutí nebo zabrání věci. V letech 2002-2004 byl trest

¹¹⁷ Podrobné statistické údaje jsou uvedeny v příloze č. 5.

¹¹⁸ Trestní zákon, §§ 56a, 73a a 89(13).

¹¹⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu 11 Tz 3/83 (Rt 46/1983); odpověď na dotazník, str. 12.

propadnutí věci podle § 55 uložen podplácejícím osobám pouze v 27 % případů odsouzení za poskytnutí úplatku podle § 161. Tento údaj je ještě nižší (6 %) u osob odsouzených za přijímání úplatků podle § 160.¹²⁰

219. Poslední relevantní ustanovení se týká propadnutí majetku podle § 51 a vztahuje se na pachatele, který je odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, jímž pachatel získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Při splnění těchto podmínek může soud uložit trest propadnutí celého majetku pachatele nebo jeho části. Podle českých představitelů posouzení závažnosti trestného činu podplácení zahraničního činitele záleží na okolnostech případu. Statistické údaje sice nejsou k dispozici, je ale pravděpodobné, že toto ustanovení se ve věcech podplácení použije jen zřídka. Tento trest je vztahuje pouze na závažné věci a na případy, kdy soud uloží trest odnětí svobody, což, jak již uvedeno dříve, se u věcí korupce stává poměrně málokdy.

220. Dostupné informace hlavní hodnotitele nepřesvědčily o tom, že ve věcech korupce běžně dochází k ukládání trestů propadnutí nebo zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty. Bylo by tedy užitečné, kdyby Česká republika motivovala své státní zástupce, aby, kdykoli je to vhodné, tyto tresty ve věcech korupce navrhovali.

(c) *Správní sankce*

221. Kromě trestních sankcí zvažuje Úmluva ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů i občanskoprávní a správní sankce, jež mohou zahrnovat i neposkytnutí státní podpory (např. exportního úvěru nebo podpory v rámci oficiální rozvojové pomoci) a vyloučení z účasti při zadávání veřejných zakázek a z účasti na privatizačních projektech.¹²¹

(i) Exportní úvěry se státní podporou

222. ČEB (Česká exportní banka) a EGAP (Exportní garanční a pojišťovací společnost) mohou uložit sankce za podplácení, zatím k tomu však v praxi nedošlo.¹²²

- (a) při rozhodování o poskytnutí podpory mohou ČEB a EGAP odmítnout tuto podporu poskytnout, pokud existují „dostatečné důkazy“, že se u určité transakce jedná o podplácení. Pokud vývozci hrozí trestní řízení, ČEB a EGAP budou s klientem vyjednávat, smlouvu však uzavřou pouze pokud vyšetřování prokáže, že se vývozce ničeho špatného nedopustil. V případě, že bude vydán pravomocný rozsudek o podplácení, ČEB a EGAP neposkytnou u této transakce podporu.
- (b) Po vydání rozhodnutí o poskytnutí podpory zastaví ČEB a EGAP čerpání úvěru, pokud existují „dostatečné důkazy“, že se u určité transakce jedná o podplácení. Pokud vývozci hrozí trestní řízení, odškodné nebude vyplaceno, dokud nebude vývozce zproštěn

¹²⁰ Podrobné statistické údaje jsou uvedeny v příloze č. 5.

¹²¹ Článek 3(4) a Komentář 24 Úmluvy; revidované Doporučení VI(ii).

¹²² Pracovní skupina o exportních úvěrech a úvěrových zárukách (2005), *Exportní úvěr a podplácení: přehled odpovědí na revidovaný přehled z roku 2004 týkající se opatření přijatých v boji proti podplácení u exportních úvěrů se státní podporou - situace ke dni 30. září 2005*, OECD, Paříž, TD/ECG(2005)4/REV, str. 35 a 43.

podezření. V případě, že bude vydán pravomocný rozsudek o podplácení, ČEB a EGAP zruší pojištění úvěru, nevyplatí odškodné a zastaví čerpání úvěru. Některá z těchto opatření jsou uvedena ve standardních smlouvách, jež používají ČEB a EGAP.¹²³

(ii) Veřejné zakázky

223. Zadávání veřejných zakázek je decentralizované. Ministerstvo pro místní rozvoj vytváří koncepce pro zadávání veřejných zakázek, jednotlivá ministerstva však sama rozhodují o realizaci těchto koncepcí a právních předpisů. Úřad na ochranu hospodářské soutěže prověřuje výběrová řízení a může provést kontrolu u dodavatele, pokud obdrží neformální stížnost. Neexistují žádné další mechanismy pro zajištění dodržování koncepcí pro zadávání veřejných zakázek a příslušných předpisů.

224. Jak je uvedeno v části C.3(c)(ii) na str. 446, může od června 2001 Česká republika vyloučit uchazeče odsouzené za podplácení zahraničního veřejného činitele z účasti při zadávání veřejných zakázek. Důkazní břemeno spočívá na uchazeči, který musí doložit, že nemá žádná předchozí odsouzení. Od 1. července 2006, kdy vstoupil v platnost nový zákon, musí i zahraniční uchazeč doložit, že nemá žádná předchozí odsouzení v zemi, kde bydlí, podniká nebo ve které má své sídlo. Česká republika nezná případ, ve kterém by došlo k takovému vyloučení v důsledku podplácení (domácího nebo zahraničního) veřejného činitele. Neexistuje žádná černá listina vyloučených uchazečů.¹²⁴

225. Kromě jiných organizací i Ministerstvo pro místní rozvoj pořádá semináře pro ostatní ministerstva týkající se předpisů pro zadávání veřejných zakázek. Nový zákon o veřejných zakázkách v tomto ohledu vyvolal celou řadu aktivit. Ministerstvo pro místní rozvoj uspořádalo ke konci roku 2005 několik seminářů a plánovalo další akce na léto a podzim roku 2006. Za zásadní otázku považuje způsobilost uchazeče o veřejnou zakázku, včetně toho, že nemá žádná předchozí odsouzení. Ministerstvo pro místní rozvoj se tudíž konkrétně na svých seminářích na tuto problematiku zaměřuje.

(iii) Oficiální rozvojová pomoc

226. České projekty oficiální rozvojové pomoci jsou realizovány zadáváním veřejných zakázek nebo přímou finanční podporou. Uchazeč o veřejnou zakázku musí splnit požadavky obecných předpisů pro zadávání veřejných zakázek, včetně požadavku, že uchazeč nesmí mít žádná předchozí odsouzení za podplácení. Ministerstvo zahraničních věcí, které je koordinátorem projektů oficiální rozvojové pomoci, si nemyslí, že by bylo někdy došlo k vyloučení uchazeče pro nesplnění takových požadavků.

227. Projekty oficiální rozvojové pomoci, financované granty, nejsou předmětem výběrového řízení. Neexistuje požadavek, aby vláda odebrala granty osobám a společnostem s předchozím odsouzením za podplácení zahraničních veřejných činitelů.

(iv) Privatizace

228. V posledních letech došlo v České republice k rozsáhlé privatizaci prostřednictvím přímého odprodeje podniků, mezinárodních výběrových řízení a masové kuponové privatizace. Předpokládá se, že v několika dalších letech bude privatizace i nadále představovat zdroj příjmů pro státní rozpočet a možná v jejím rámci dojde i k odprodeji majetku v energetickém sektoru.¹²⁵

¹²³ Viz například Článek I.5 a X.1.e. *Obecných pojišťovacích podmínek* EGAPu pro některé z jeho produktů. (www.egap.cz).

¹²⁴ Zákon o veřejných zakázkách, č. 137/2006 Sb., §§ 51, 53 a 57; odpověď na dotazník, str. 51-52.

¹²⁵ Economist Intelligence Unit (2006), *Profil země – Česká republika*, The Economist Intelligence Unit, Londýn, str. 30-31 a 33; OECD (2005), *Ekonomické přehledy OECD – Česká republika*, OECD, Paříž, str. 56-57.

229. Před 1. lednem roku 2006 vykonával dozor nad privatizací Fond národního majetku (FNM). Fond národního majetku nezavedl žádné požadavky, jež by vylučovaly osoby odsouzené za podplácení zahraničního činitele z účasti na privatizaci.¹²⁶

230. Po zrušení FNM k 1. lednu roku 2006 převzal činnost tohoto fondu odbor realizace privatizace majetku státu na Ministerstvu financí. Ministerstvo financí uvedlo, že legislativa týkající se privatizace¹²⁷ nezakazuje vyloučení osoby odsouzené za podplácení zahraničního činitele z účasti na privatizaci. Během návštěvy Ministerstvo financí přislíbilo, že takový požadavek na vyloučení v budoucnu zavede, zatím se však tento záměr nepromítnul do žádné formální koncepce nebo předpisu

(d) *Závěry týkající se sankcí za podplácení zahraničních veřejných činitelů*

231. Rozsah sankcí za podplácení zahraničních veřejných činitelů zavedených v České republice je srovnatelný se sankcemi v jiných signatářských zemích Úmluvy. Větší pochybnosti vzbuzují sankce, které jsou ukládány v praxi. Ze statistických údajů o případech podplácení domácích veřejných činitelů vyplývá, že podmíněné tresty odnětí svobody převažují nad tresty odnětí svobody. V některých případech soudy ukládají peněžité tresty, nejsou však k dispozici údaje o výši těchto peněžitých trestů. I tak je nejvyšší možný peněžitý trest (225 000 USD nebo 175 000 EUR) jen zlomkem toho, jakých výnosů lze dosáhnout při podplácení zahraničních veřejných činitelů v mnoha zahraničních podnikatelských transakcích. Problém je o to horší, že jsou zřídka ukládány tresty propadnutí majetku nebo správní sankce. Celkově není možno přesvědčivě tvrdit, že sankce za podplácení zahraničních veřejných činitelů jsou „účinné, přiměřené a odrazující“.

Komentář

Hlavní hodnotitelé doporučují České republice, aby v praxi zajistila, že sankce za podplácení zahraničních veřejných činitelů budou účinné, přiměřené a odrazující. Zejména pak doporučují, aby Česká republika 1) zvýšila informovanost státních zástupců o důležitosti institutu propadnutí a zabrání majetku a aby motivovala státní zástupce k uplatňování těchto sankcí ve věcech korupce, kdykoliv to bude možné, 2) zajistila ve vhodných případech uplatňování ustanovení o správních sankcích, a 3) vedla podrobnější statistiky o sankcích ukládaných ve věcech podplácení domácích a zahraničních veřejných činitelů.

Hlavní hodnotitelé také doporučují, aby Pracovní skupina sledovala uplatňování sankcí ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů.

D. DOPORUČENÍ PRACOVNÍ SKUPINY A DALŠÍ POSTUP

232. Na základě svých zjištění o realizaci Úmluvy a revidovaného Doporučení Českou republikou, Pracovní skupina 1) předkládá České republice následující doporučení a 2) bude dále sledovat určité otázky v souvislosti s jejich vývojem.

¹²⁶ Odpověď na dotazník, str. 51.

¹²⁷ Zákon o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, č. 92/1991 Sb.

I. Doporučení**Prevence, odhalování a informovanost o podplácení zahraničních veřejných činitelů**

233. V oblasti všeobecného zvyšování informovanosti o Úmluvě a podplácení zahraničních veřejných činitelů doporučuje Pracovní skupina, aby Česká republika:

- (a) kladla ve svých protikorupčních aktivitách větší důraz na podplácení zahraničních veřejných činitelů,
- (b) zajistila účast nevládních organizací, organizací podnikatelů i firem na těchto aktivitách, a
- (c) zajistila větší informovanost českých občanů a firem s mezinárodní působností o podplácení zahraničních veřejných činitelů a o tom, že jsou vystaveni riziku vyžadování úplatků ze strany zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I).

234. V oblasti oznamování případů podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika zvážila přijetí dalších opatření na posílení ochrany informátorů s cílem motivovat zaměstnance k oznamování podezření na podplácení zahraničních veřejných činitelů bez obav z represálií (revidované Doporučení I).

235. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci exportních úvěrů Pracovní skupina doporučuje, aby byla Česká exportní banka aktivnější při zvyšování informovanosti svých zaměstnanců, klientů a potencionálních klientů o podplácení zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I).

236. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci oficiální rozvojové pomoci (angl. zkratka ODA) Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika realizovala další aktivity pro zvýšení informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů u:

- (a) podniků a nevládních organizací podílejících se na projektech financovaných v rámci oficiální rozvojové pomoci, a
- (b) veřejných činitelů zabývajících se správou rozvojové pomoci, včetně těch, kteří nepracují na Ministerstvu zahraničních věcí (revidované Doporučení I).

237. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci daňových kontrol Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

- (a) vyvíjela větší úsilí při zvyšování informovanosti daňových kontrolorů, daňových odborníků a soukromého sektoru o podplácení zahraničních veřejných činitelů a o zákazu vykazovat úplatky jako nákladové položky,
- (b) pořádala školení pro daňové kontrolory o odhalování poskytnutých úplatků, jež jsou nezákonně vykazovány jako řádné nákladné položky, a
- (c) rozeslala do češtiny přeloženou Příručku OECD o povědomí daňových kontrolorů o korupci všem daňovým kontrolorům. Pracovní skupina také doporučuje České republice, aby provedla změny ve své legislativě a zrušila omezení, která nedovolují českým daňovým úředníkům oznamovat orgánům činným v trestním řízení případy podplácení zahraničních veřejných činitelů odhalené během daňových kontrol (revidované Doporučení I a IV).

238. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci vedení účetnictví a auditů v soukromém sektoru Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

- (a) aktivně spolupracovala s účetní a auditorskou profesí při zvyšování informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů a podporovala tyto profese při vytváření konkrétních programů školení o podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci systémů jejich profesního vzdělávání a výcviku (revidované Doporučení I),
- (b) zvážila zavedení ustanovení, podle kterého by měli externí auditoři povinnost oznamovat příslušným orgánům skutečnosti svědčící o možném nezákonném činu podplácení (revidované Doporučení V.B.iv), a
- (c) upřesnila postup pro auditory při poskytování informací na požádání orgánů činných v trestním řízení a zvýšila informovanost auditorů o tomto postupu (revidované Doporučení I).

239. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci vedení účetnictví a auditů ve veřejném sektoru Pracovní skupina doporučuje, aby Nejvyšší kontrolní úřad zvýšil informovanost svých pracovníků o podplácení zahraničních veřejných činitelů a školil své pracovníky v tom, jak odhalovat podplácení zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I).

240. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

- (a) zlepšila poskytování zpětné vazby subjektům, které mají povinnost oznamovat podezřelé transakce,¹²⁸
- (b) poskytovala větší podporu těmto subjektům, například poskytováním aktuálních typologií legalizace výnosů z trestné činnosti v případech, kdy predikativním trestným činem je podplácení, a
- (c) vedla statistiky o zprávách o podezřelých transakcích, které vedly k vyšetřování a trestnímu stíhání za podplácení nebo posloužily jako podpůrné materiály (revidované Doporučení I).

Vyšetřování, trestní stíhání a tresty za podplácení zahraničních veřejných činitelů a související trestné činy

241. V oblasti vyšetřování podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

- (a) pokračovala ve vzdělávání příslušníků policie a nově přijatých pracovníků v oblasti podplácení zahraničních veřejných činitelů, včetně praktických aspektů tohoto vyšetřování,
- (b) upřesnila předpisy upravující rozdělení pravomocí mezi ÚOKFK a ÚONVDK ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů, zejména pak ve věcech, u kterých se také jedná o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo o daňovou kriminalitu,
- (c) zlepšila ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů koordinaci mezi vyšetřovateli daňové kriminality, legalizace výnosů z trestné činnosti a korupce (revidované Doporučení I).

¹²⁸ Pracovní skupina zaznamenala, že toto obecně platí pro mnoho signatářských států.

242. V oblasti trestního stíhání ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby:

- (a) Justiční akademie pořádala pro státní zástupce a soudce, včetně nově přijatých pracovníků, další vzdělávací akce o podplácení zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I), a
- (b) aby Česká republika vedla statistické údaje o uplatňování odklonu trestního stíhání ve věcech podplácení domácích a zahraničních veřejných činitelů (článek 3 Úmluvy).

243. V oblasti vydávání a vzájemné právní pomoci Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

- (a) vydala obecné pokyny pro státní zástupce, v nichž by bylo uvedeno, že ustanovení o vydávání a poskytování právní pomoci Českou republikou ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů nesmí být ovlivněno faktory uvedenými v článku 5 Úmluvy, a
- (b) aby upozornila soudy na souvislost mezi paragrafem 377 trestního řádu a článkem 5 Úmluvy (články 5, 9 a 10 Úmluvy).

244. V oblasti trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika provedla změny v legislativě a vyloučila u trestného činu podplácení zahraničního veřejného činitele obhajobu na základě účinné litoosti (článek 1 Úmluvy).

245. V oblasti odpovědnosti právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina důrazně doporučuje, aby Česká republika bezodkladně zavedla institut trestní odpovědnosti právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů a zavedla sankce, jež budou účinné, přiměřené a odrazující. Pracovní skupina dále očekává, že během 12 měsíců Česká republika předloží Pracovní skupině písemnou zprávu o konkrétním pokroku dosaženém v této problematice (články 2 a 3(2) Úmluvy)).

246. V oblasti trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti Pracovní skupina doporučuje České republice, aby:

- (a) zvážila změny v § 252a trestního zákona, jež by výslovně postihovaly legalizaci výnosů z podplácení zahraničních veřejných činitelů v případech, kdy k podplácení dojde mimo území České republiky, a
- (b) přijala odpovídající opatření pro účinnější výkon práva u trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti v souvislosti s podplácením (článek 7 Úmluvy).

247. V oblasti trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

- (a) přijala odpovídající opatření pro účinnější výkon práva u trestných činů stanovených v zákoně o účetnictví ve spojení s případy úplatkářství, a
- (b) zajistila, že trestní a správní sankce ukládané v praxi za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění budou účinné, přiměřené a odrazující (článek 8 Úmluvy).

248. V oblasti sankcí za podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

- (a) zvýšila informovanost státních zástupců o důležitosti institutu propadnutí a zabrání majetku a aby motivovala státní zástupce k uplatňování těchto sankcí ve věcech korupce, kdykoliv to bude možné, a

- (b) zajistila ve vhodných případech uplatňování ustanovení o správních sankcích (Článek 3 Úmluvy).

249. V oblasti vedení statistických údajů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika vedla v co možná nejširším rozsahu statistické údaje o sankcích ukládaných ve věcech podplácení domácích a zahraničních činitelů, legalizace výnosů z trestné činnosti a zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (články 3, 7 a 8(2) Úmluvy).

II. Další postup Pracovní skupiny

250. Pracovní skupina bude sledovat níže uvedenou problematiku v souvislosti s jejím dalším vývojem v České republice:

- (a) uplatňování odklonu trestního řízení ve věcech podplácení domácích a zahraničních veřejných činitelů (článek 3 Úmluvy),
- (b) zda je trestní stíhání ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů a poskytování vzájemné právní pomoci a vydávání v těchto věcech ovlivněno faktory, jako jsou například národní ekonomické zájmy, potencionální dopad na vztahy s jiným státem a identita zúčastněných osob (články 5, 9 a 10 Úmluvy),
- (c) zda trestní řád v České republice postihuje všechny činy v souvislosti s výkonem funkce veřejného činitele, včetně jakéhokoliv využití postavení veřejného činitele, bez ohledu na to, zda k němu dojde v rámci nebo mimo rámec jemu svěřených pravomocí (článek 1 Úmluvy),
- (d) poskytování vzájemné právní pomoci jiným smluvním stranám Úmluvy v řízení jiném než trestním vedeném proti právnickým osobám (článek 9 Úmluvy),
- (e) zda trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti zahrnuje i legalizaci výnosů z podplácení zahraničního veřejného činitele v případech, kdy k podplácení dojde mimo Českou republiku (článek 7 Úmluvy), a
- (f) sankce ukládané za podplácení zahraničních veřejných činitelů, legalizaci výnosů z trestné činnosti a zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, zejména tresty zabránění a propadnutí majetku (Článek 3, 7 a 8(2) Úmluvy)).

Příloha č. 1 Seznam účastníků návštěvy v ČRHlavní hodnotitelé z Islandu

- p. Thorsteinn A. Jónsson, generální tajemník, Nejvyšší soud
- p. Jón H. Snorrason, státní zástupce, vedoucí Útvaru ekonomické kriminalitu, Policejní prezidium

Hlavní hodnotitelé ze Slovinska

- p. Robert Renier, vedoucí odboru, Okresní státní zastupitelství v Kršku
- pí. Antonija Setničar Mubi, hlavní poradkyně, Ministerstvo financí, Ústřední ředitelství správy daní,

Sekretariát OECD

- p. Silvio Bonfigli, hlavní administrátor, Odbor boje proti korupci
- p. William Loo, administrátor, Odbor boje proti korupci

Ministerstva a státní organizace České republiky

• Ministerstvo spravedlnosti	• Ministerstvo zahraničí
• Ministerstvo vnitra, včetně:	• Ministerstvo průmyslu a obchodu
• Služby kriminální policie a vyšetřování	• Ministerstvo pro místní rozvoj
• Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK)	• Ministerstvo práce a sociálních věcí
• Útvaru pro odhalování nezákonných výnosů a daňové kriminality (ÚONVDK)	• Justiční akademie
• Státní zastupitelství, včetně:	• Policejní akademie
• Nejvyššího státního zastupitelství	• Střední policejní škola Praha-Ruzyně
• Vrchního státního zastupitelství, Praha	• Nejvyšší kontrolní úřad
• Krajského státního zastupitelství, Praha	• Česká národní banka
• Okresního státního zastupitelství, Brno - venkov	• CzechInvest
• Ministerstvo financí, včetně:	• CzechTrade
• Finančního analytického útvaru	• Česká exportní banka
• Daňové správy	• Exportní garanční a pojišťovací společnost
	• Úřad na ochranu hospodářské soutěže

Soudy České republiky

- Nejvyšší soud České republiky

Zástupci občanské společnosti

• Transparency International Česká republika	• Asociace samostatných odborů (ASO)
• Českomoravská konfederace odborových svazů	• Právnická fakulta Karlovy univerzity

Soukromý sektor

• Asociace obranného průmyslu (AOP)	• Alta, a.s.
• Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR)	• Aero Trade, a.s.
• Svaz průmyslu (SPČR)	• Československá obchodní banka (ČSOB)
• Komora daňových poradců	• Ernst & Young
• Svaz účetních	• GE Capital Bank, a.s.
• Komora certifikovaných účetních	• HANA, a.s.
• Komora auditorů	• Omnipol, a.s.
• Asociace českých bankéřů	• Škodaexport, a.s.
• Česká advokátní komora	• Škoda Auto, a.s.
• Hospodářská komora České republiky	• Stavby silnic a železnic, a.s.
	• Živnostenská banka

Příloha č. 2 Seznam angl. zkratk

AML	opatření proti praní peněz
AMLPC	zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, č. 61/1996 Sb.
AoA	zákon o účetnictví, č. 563/2001 Sb.
CEB	Česká exportní banka
CFD	Ústřední finanční ředitelství
CNB	Česká národní banka
Coll.	Sbírka zákonů (Sb.)
CPIS	Služba kriminální policie a vyšetřování
CZK	Kč
EAW	Evropský zatýkací rozkaz
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EU	Evropská unie
EUR	Euro
FATF	Financial Action Task Force
FAU	Finanční analytický útvar Ministerstva financí
HPPO	Vrchní státní zastupitelství
IAS	Mezinárodní účetní standardy
ISA	Mezinárodní auditorské standardy
MLA	Vzájemná právní pomoc
MoF	Ministerstvo financí
MoFA	Ministerstvo zahraničí
MoI	Ministerstvo vnitra
MoJ	Ministerstvo spravedlnosti
MRD	Ministerstvo pro místní rozvoj
NCP	Národní kontaktní místo pro směrnice OECD pro nadnárodní podniky
ODA	Oficiální rozvojová pomoc
OPEC	Úřad na ochranu hospodářské soutěže
s.	paragraf zákona (§)
ss.	paragrafy zákony (§§)
SAO	Nejvyšší kontrolní úřad
SME	Malé a střední podniky
SPP	Nejvyšší státní zástupce
STR	Zpráva o podezřelé transakci
TFO	Územní finanční orgán
TI-CR	Transparency International Česká republika
USD	US dolar
ÚOKFK	Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality
ÚONVDK	Útvar pro odhalování nezákonných výnosů a daňové kriminality
WGB	Pracovní skupina OECD o podplácení

Příloha č. 3 Výňatky z příslušné legislativy**1. Trestní zákon****§ 55****Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty**

- (1) Soud může uložit trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
 - (a) které bylo užito ke spáchání trestného činu,
 - (b) která byla ke spáchání trestného činu určena,
 - (c) kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, nebo
 - (d) kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyt za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou pod písmenem c) pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené pod písmenem c) není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná.
- (2) Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty může soud uložit, jen jde-li o věc nebo jinou majetkovou hodnotu náležející pachateli.
- (3) Drží-li pachatel neoprávněně nebo v rozporu se zvláštním právním předpisem věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v odstavcích 1 a 2, ve vztahu k níž je možno uložit propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, uloží mu soud vždy i tento trest.
- (4) Před právní mocí rozhodnutí platí zákaz zcizení propadlé věci nebo jiné majetkové hodnoty, který zahrnuje i jiné dispozice směřující ke zmaření trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (5) Propadlá věc nebo jiná majetková hodnota připadá státu.
- (6) Na pachatele, kterému byl uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, se hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile nabyt právní moci rozsudek, jímž byl tento trest uložen.

§ 56

Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty může soud uložit jako trest samostatný pouze v případě, že tento zákon ve zvláštní části uložení tohoto trestu dovoluje a jestliže vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele uložení jiného trestu k dosažení účelu trestu není třeba.

§ 56a**Propadnutí náhradní hodnoty**

- (1) Jestliže pachatel věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou soud mohl prohlásit za propadlou podle § 55, před uložením trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty zničí, poškodí, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo zůžítkuje, zejména spotřebuje, anebo jestliže jinak propadnutí takové věci nebo jiné majetkové hodnoty zmaří, může mu soud uložit propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci nebo jiné majetkové hodnoty; hodnotu věci nebo jiné majetkové hodnoty, kterou soud mohl prohlásit za propadlou, může soud stanovit na základě odborného vyjádření nebo znaleckého posudku.
- (2) Při zničení nebo poškození věci nebo při jejím učinění neupotřebitelnou může soud uložit propadnutí náhradní hodnoty vedle propadnutí věci podle § 55.
- (3) Propadlá náhradní hodnota připadá státu.

§ 73**Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty**

- (1) Nebyl-li uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené v § 55 odst. 1, může soud uložit, že se taková věc nebo jiná majetková hodnota zabírá,
- (a) náleží-li pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit,
 - (b) náleží-li pachateli, od jehož potrestání soud upustil,
 - (c) ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, anebo hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zvláště závažných trestných činů, nebo
 - (d) byla-li získána trestným činem nebo jako odměna za něj a nenáleží-li pachateli, nebo byla-li jinou osobou než pachatelem, byť jen zčásti, nabyta za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, nebo kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyt za takovou věc nebo jinou majetkovou hodnotu, pokud hodnota zabírané věci nebo jiné majetkové hodnoty není ve vztahu k hodnotě věci nebo jiné majetkové hodnoty získané pachatelem zanedbatelná.
- (2) Drží-li pachatel nebo jiná osoba neoprávněně nebo v rozporu se zvláštním právním předpisem věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v odstavci 1, ve vztahu k níž je možno uložit zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, uloží jí soud vždy toto ochranné opatření.
- (3) Soud může místo zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty uložit povinnost
- (a) pozměnit ji tak, aby ji nebylo možné použít ke společensky nebezpečnému účelu,
 - (b) odstranit určité zařízení,
 - (c) odstranit na ní značku nebo provést její změnu, nebo
 - (d) omezit dispozice s touto věcí nebo jinou majetkovou hodnotou,
- a stanovit k tomu přiměřenou lhůtu.
- (4) Nebude-li povinnost uvedená v odstavci 3 ve stanovené lhůtě splněna, rozhodne soud o zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 73a**Zabrání náhradní hodnoty**

Jestliže ten, komu náleží věc nebo jiná majetková hodnota, která by mohla být zabráněna podle § 73, ji před rozhodnutím o zabránění zužitkuje, zejména zcizí nebo spotřebuje, anebo jestliže jinak zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, zmaří, zmaří trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty jednáním porušujícím zákaz podle § 55 odst. 4, nebo zmaří zabránění věci jednáním porušujícím zákaz podle § 73b odst. 2, může mu soud uložit zabránění náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci nebo jiné majetkové hodnoty; hodnotu věci nebo jiné majetkové hodnoty, jejíž zabránění mohl soud uložit, může soud stanovit na základě odborného vyjádření nebo znaleckého posudku.

§ 73b

- (1) Zabraná věc nebo jiná majetková hodnota a zabraná náhradní hodnota připadá státu.
- (2) Zákaz uvedený v § 55 odst. 4 se přiměřeně užije pro uložení zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a pro uložení povinnosti podle § 73 odst. 3.

§ 89

- (11) „Škodou nikoli nepatrnou“ se rozumí škoda dosahující částky nejméně 5 000 Kč, „škodou nikoli malou“ se rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč, „větší škodou“ se rozumí škoda dosahující nejméně 50 000 Kč, „značnou škodou“ se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500 000 a „škodou

velkého rozsahu“ se rozumí škoda dosahující nejméně částky 5 000 000. Těchto částek se užije obdobně pro určení výše prospěchu, nákladů k odstranění následků poškození životního prostředí a hodnoty věci nebo jiné majetkové hodnoty.

...

(13) „Věcí“ se rozumí i ovladatelná přírodní síla. Ustanovení o věcech se vztahuje i na cenné papíry a peněžní prostředky na účtu a ustanovení o nemovitostech i na byty a nebytové prostory, pokud z jednotlivých ustanovení nevyplývá něco jiného. „Jinou majetkovou hodnotou“ se rozumí majetkové právo nebo jiná penězi ocenitelná hodnota, která není věcí. Věc nebo jiná majetková hodnota náleží pachateli nebo jiné osobě, jestliže ji v době rozhodnutí o ní vlastní, nebo s ní fakticky jako vlastník nakládá, aniž je oprávněný vlastník nebo držitel takové věci nebo jiné majetkové hodnoty znám.

§ 125

Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

(1) Kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo

kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje, nebo

kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají

a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku anebo v takových podkladech zamlčí podstatné skutečnosti, nebo

kdo v podkladech sloužících pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje, anebo

kdo jiného ohrozí nebo omezí na právech tím, že bez zbytečného odkladu nepodá návrh na zápis zákonem stanoveného údaje do obchodního rejstříku nebo neuloží listinu do sbírky listin, ač je k tomu podle zákona nebo smlouvy povinen.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu na cizím majetku nebo jiný zvlášť závažný následek.

§ 161

Podplácení

(1) Kdo jinému v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

(a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek, nebo

(b) spáchá-li takový čin vůči veřejnému činiteli.

§ 162

Nepřímé úplatkářství

- (1) Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřejného činitele, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- (2) Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

§ 162a

Společné ustanovení

(1) Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.

- (2) Veřejným činitelem podle § 160 až 162 se vedle osoby uvedené v § 89 odst. 9 rozumí též jakákoliv osoba zastávající funkci
- (a) v zákonodárném nebo soudním orgánu nebo v orgánu veřejné správy cizího státu, nebo
 - (b) v podniku, v němž má rozhodující vliv cizí stát, nebo v mezinárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného,

pokud je s výkonem takové funkce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.

(3) Za obstarávání věcí obecného zájmu se považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.

§ 163

Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

Trestnost podplácení (§ 161) a nepřímého úplatkářství (§ 162) zaniká, jestliže pachatel úplatek poskytl nebo slíbil jen proto, že byl o to požádán, a učinil o tom dobrovolně bez odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

§ 168

Neoznámení trestného činu

(1) Kdo se hodnonověrným způsobem doví, že jiný spáchal trestný čin vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§ 95), záškodnictví (§ 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství [§ 105 odst. 2, 3 a (4)], ohrožení utajované informace (§ 106 a § 107), porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi (§ 124a, 124b a 124c), porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem (§ 124d, 124e a 124f), padělání a pozměňování peněz (§ 140), účasti na zločinném spolčení (§ 163a odst. 2 a 3), neoprávněného nakládání s osobními údaji (§ 178 odst. 3), obecného ohrožení podle paragrafu 179, ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla podle § 180a, zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle § 180c odst. 2, týrání svěřené osoby (§ 215), vraždy (§ 219), genocidia (§ 259) nebo používání zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 262), a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státními zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, velitele, nebo náčelníku, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odst. (1), není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezabavuje pachatele trestnosti, týká-li se

neoznámení trestného činu vlastizrady a (§91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§95), záškodnictví (§ 96), sabotáže (§97), vyzvědačství (§ 105 odst. 2, 3 a 4), ohrožení utajované skutečnosti (§106 a 107), účasti na zločinném spolčení (§ 163a odst.2 a 3) nebo genocidia (§ 259).

(3) Oznamovací povinnost nemá advokát, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti (s oprávněním k výkonu zvláštních práv), dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství.

§ 252a

Legalizace z výnosů trestné činnosti

(1) Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestnou činností, s cílem vzbudit zdání, že taková věc nebo hodnota byly nabyty v souladu se zákonem, nebo kdo jinému spáchání takového činu umožní, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem..

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán

- (a) spáchá-li čin uvedený v odst. 1 jako člen organizované skupiny, nebo
- (b) získá-li takovým činem značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- (c) spáchá-li čin uvedený v odst. 1 ve vztahu k věcem nebo jiným majetkovým hodnotám pocházejícím z obchodu s omamnými nebo psychotropními látkami nebo z jiného zvlášť závažného trestního činu,
- (d) získá-li činem uvedeným v odst. 1 prospěch velkého rozsahu, nebo
- (e) zneužije-li ke spáchání takového činu svého postavení v zaměstnání nebo funkce.

2. Trestní řád

§ 8

(1) Státní orgány, právnické a fyzické osoby jsou povinny bez zbytečného odkladu, a nestanoví-li zvláštní předpis jinak, i bez úplaty vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů. Státní orgány jsou dále povinny neprodleně oznamovat státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin.

(4) Plnění povinností podle odst. 1 lze odmítnout s odkazem na povinnost zachovávat tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem nebo státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti; to neplatí, (a) jestliže osoba, která tyto povinnosti má, by se jinak vystavila nebezpečí trestního stíhání pro neoznámení nebo nepřekažení trestného činu, nebo (b) při vyřizování dožádání orgánů činných v trestním řízení o trestném činu, kde dožádaná osoba je současně oznamovatelem trestného činu. Za státem uznanou povinnost mlčenlivosti se podle tohoto zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen zákonem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě tohoto zákona..

(5) Nestanoví-li zvláštní zákon podmínky, za nichž lze pro účely trestního řízení sdělovat informace, které jsou podle takového zákona utajovány, nebo na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, lze tyto informace pro trestní řízení vyžadovat po předchozím souhlasu soudce. Tím není dotčena povinnost mlčenlivosti advokáta podle zákona o advokacii.

§ 307**Podmíněné zastavení trestního stíhání**

(1) V řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže

- (a) obviněný se k činu doznal,
- (b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradu uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě,

a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

(2) V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky. Zkušební doba počíná právní mocí tohoto rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.

(3) Obviněnému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody, se v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil.

(4) Obviněnému lze též uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život.

(5) Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání může obviněný a poškozený podat stížnost, jež má odkladný účinek. Rozhodne-li o podmíněném zastavení trestního stíhání soud, má toto právo též státní zástupce.

§ 309**Narovnání**

(1) V řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, může se souhlasem obviněného a poškozeného soud a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout o schválení narovnání a zastavit trestní stíhání, jestliže

- (a) obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě,
- (b) uhradí poškozenému škodu způsobenou trestným činem, nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou trestným činem, a
- (c) složí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti trestního činu,

a považuje-li takový způsob vyřízení za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl trestným činem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

(2) Pro rozhodnutí podle odst. 1 může obviněný, poškozený a v řízení před soudem i státní zástupce podat stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 377**Ochrana zájmů státu**

Žádosti orgánu cizího státu nelze vyhovět, jestliže by jejím vyřízením byla porušena Ústava České republiky nebo takové ustanovení právního řádu České republiky, na kterém je třeba bez výhrady trvat, anebo jestliže by vyřízením žádosti byl poškozen jiný významný chráněný zájem České republiky.

3. Zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, č. 61/1996 Sb.**§ 1a
Vymezení pojmů**

(1) Legalizací výnosů z trestné činnosti se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu výnosů z této činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o příjem nabytý v souladu se zákonem. Není přitom rozhodující, zda k takovému jednání došlo zcela nebo zčásti na území České republiky. Uvedené jednání spočívá zejména

- (a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páchání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,
- (b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku a nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,
- (c) v nabytí, držbě, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti,
- (d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

(2) Výnosem podle tohoto zákona se rozumí jakákoliv ekonomická výhoda z jednání, které vykazuje znaky trestného činu.

...

(6) Podezřelým obchodem se pro účely tohoto zákona rozumí obchod provedený za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů nebo podezření, že v obchodu užitě prostředky jsou určeny k financování terorismu, teroristických činů nebo teroristických organizací; podezřelým obchodem jsou zejména

- (a) vklady v hotovosti následované jejich okamžitými výběry nebo převody na jiné účty,
- (b) zřizování účtů jedním klientem, jestliže jejich počet je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům, a převody mezi těmito účty,
- (c) pohyby na účtech klienta, které zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,
- (d) případy, kdy počet obrátů na účtu během jednoho dne nebo ve dnech následujících neodpovídá obvyklým peněžním operacím klienta,
- (e) transakce, které zjevně nemají ekonomický důvod,
- (f) případy, kdy účastníkem obchodu je přímo nebo nepřímo právnická nebo fyzická osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zvláštního právního předpisu,
- (g) případy, kdy předmětem obchodu je, byť i jen zčásti, sankcionované zboží nebo služby poskytované sankcionovanému subjektu nebo sankcionované osobě,
- (h) transakce směřované do země, která nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů.

4. *Zákon o státním zastupitelství, č. 283/1993 Sb.*

§ 3

- (1) Věci svěřené do působnosti státního zastupitelství vykonávají pouze státní zástupci; jiné orgány nebo osoby nesmí do jejich činnosti zasahovat nebo je při jejím výkonu nahrazovat anebo zastupovat.
- (2) Vyšší státní zastupitelství je oprávněno zasahovat do vyřizování věcí, ke kterým je podle zákona příslušné nižší státní zastupitelství, jen způsobem a v rozsahu tímto zákonem stanoveným.

§ 9

- (1) Nejvyššího státního zástupce jmenuje vláda na návrh ministra spravedlnosti.
- (2) Vláda může na návrh ministra spravedlnosti nejvyššího státního zástupce z funkce odvolat.
- (3) Náместky nejvyššího státního zástupce jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce.

§ 10

- (1) Vrchní státní zástupce jmenuje ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce.
- (2) Krajské státní zástupce jmenuje ministr spravedlnosti na návrh vrchního státního zástupce, který stojí v čele vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu má být krajský státní zástupce jmenován.
- (3) Okresní státní zástupce jmenuje ministr spravedlnosti na návrh krajského státního zástupce, který stojí v čele krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu má být okresní státní zástupce jmenován.
- (4) Ministr spravedlnosti může vrchního státního zástupce, krajského státního zástupce a okresního státního zástupce z této funkce odvolat, pokud závažným způsobem poruší povinnosti vyplývající z výkonu funkce vedoucího státního zástupce; nejde-li o odvolání z důvodu porušení povinností při výkonu státní správy státního zastupitelství (dále jen „správa státního zastupitelství“), činí tak na návrh vedoucího státního zástupce, který je podle odstavců 1 až 3 oprávněn navrhopvat jmenování do funkce, z níž má být vedoucí státní zástupce odvolán.
- (5) Ministr spravedlnosti může jmenovat nebo odvolat krajského nebo okresního státního zástupce též na návrh nejvyššího státního zástupce.
- (6) Náместky vrchních státních zástupců, krajských státních zástupců a okresních státních zástupců jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti na návrh vedoucího státního zástupce, o jehož náместka se jedná.

§ 24

- (1) Státní zástupce je při výkonu své funkce povinen odpovědně plnit své úkoly a respektovat přitom zásady, které zákon pro činnost státního zastupitelství stanoví; zejména je povinen postupovat odborně, svědomitě, odpovědně, nestranně, spravedlivě a bez zbytečných průtahů. Jakýkoli vnější zásah nebo jiný vliv, jehož důsledkem by mohlo být porušení některé z těchto povinností, musí odmítnout.
- (2) Státní zástupce je při výkonu své funkce, ve svém osobním životě i při výkonu svých politických práv povinen vystříhat se všeho, co by mohlo vzbuzovat důvodné pochybnosti o dodržování povinností uvedených v odstavci 1, ohrozit vážnost funkce státního zástupce nebo vážnost státního zastupitelství anebo ohrozit důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce. Státní zástupce zejména

- (a) ve výkonu své funkce se nesmí nechat ovlivnit zájmy politických stran, veřejným míněním nebo sdělovacími prostředky,
- (b) svoji funkci musí vykonávat nezaujatě a bez ekonomických, sociálních, rasových, etnických, sexuálních, náboženských nebo jiných předsudků a ve vztahu k osobám, s nimiž při výkonu své funkce jedná, se musí zdržet projevů osobních sympatií, náklonnosti nebo negativních postojů,
- (c) nesmí umožnit, aby funkce státního zástupce byla zneužita k prosazování soukromých zájmů,
- (d) musí odpovědně přistupovat ke správě vlastního majetku i majetku, jehož správa mu byla svěřena, uzavírat jen takové závazky, jejichž plnění není na újmu řádného výkonu funkce státního zástupce, a svoje finanční záležitosti uspořádat tak, aby jich nemohlo být využíváno k nepřipustnému ovlivňování jeho osoby v souvislosti s výkonem funkce státního zástupce,
- (e) nesmí působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu, zastupovat účastníky soudního řízení nebo působit jako zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby v soudním nebo správním řízení, s výjimkou zákonného zastoupení nebo případů, ve kterých takový postup umožňuje zvláštní právní předpis, anebo případů, v nichž půjde o zastupování dalšího účastníka řízení, v němž je účastníkem i sám státní zástupce.

5. *Kodex etického chování zaměstnanců veřejné správy*

Článek 7.

Oznámení nepřipustné činnosti

- (1) Zaměstnanec vynakládá veškeré úsilí, aby zajistil maximálně efektivní a ekonomické spravování a využívání finančních zdrojů, zařízení a služeb, které mu byly svěřeny. V případě, že zjistí ztrátu nebo újmu na majetku ve státním vlastnictví nebo na majetku ve vlastnictví územních samosprávných celků, podvodné či korupční jednání, oznámí tuto skutečnost nadřízenému vedoucímu zaměstnanci, popřípadě příslušnému orgánu činnému v trestním řízení.

Příloha č. 4 Ekonomické statistické údaje**1. Statistické údaje o obchodu**

V roce 2005 dovezla Česká republika zboží a služby v hodnotě 6,38 miliard USD, čímž se zařadila na 20. místo mezi 30 zeměmi OECD. Hlavními dovozními partnery (vyjádřeno v procentech z celkového dovozu) byly tyto země: 1) Německo (29,93%), 2) Rusko (5,69%), 3) Slovensko (5,42%), 4) Čína (5,14%), 5) Polsko (4,96%), 6) Itálie (4,75%), 7) Francie (4,54%), 8) Nizozemí (4,03%), 9) Rakousko (3,96%), 10) Japonsko (3,13%). Byly dovezeny především tyto kategorie zboží: 1) elektrické stroje, přístroje a spotřebiče (10,34%), 2) silniční motorová vozidla (8,59%), 3) nafta, naftové produkty a deriváty (6,02%), 4) všeobecné průmyslové stroje a zařízení (5,33%), (5) železo a ocel (5,26%).

V roce 2005 vyvezla Česká republika zboží a služby v hodnotě 6,52 USD, čímž se zařadila na 21. místo mezi 30 zeměmi OECD. Hlavními cílovými zeměmi vývozu (vyjádřeno v procentech z celkového vývozu) byly: 1) Německo (33,39%), 2) Slovensko (8,67%), 3) Rakousko (5,48%), 4) Polsko (5,48%), (5) Francie (5,31%), (6) Velká Británie (4,64%), (7) Itálie (4,25%), (8) Nizozemí (3,75%), (9) Belgie (2,69%), (10) Maďarsko (2,68%). Byly vyvezeny především tyto kategorie zboží: 1) silniční motorová vozidla (16,22%), (2) elektrické stroje, přístroje a spotřebiče (9,68%), (3) všeobecné průmyslové stroje a zařízení (7,19%), (4) kancelářské stroje a přístroje na automatické zpracování dat (7,19%), (5) výrobky z kovu (5,89%).

2. Statistické údaje o přímých zahraničních investicích

V roce 2002 vynaložila Česká republika na přímé zahraniční investice 1,4731 miliard USD, čímž se zařadila na 24. místo mezi 27 zeměmi OECD, u kterých byly tyto údaje k dispozici. V roce 2005 již přímé zahraniční investice dosahovaly výše 4,2393 miliard USD. Ke konci roku 2004 byly hlavními příjemci přímých zahraničních investic: 1) Slovensko (22,2%), 2) Nizozemí (11,5%), 3) Kypr (11,4%), 4) Spojené arabské emiráty (8,5%), (5) Bulharsko (8,4%). Hlavními sektory byly 1) finanční zprostředkovatelské služby (40,5%), 2) obchod a opravárenské činnosti (19,1%), (3) nemovitosti a podnikatelská činnost (13,1%), 4) energetika, plynárenství a vodárenství (8,4%), (5) chemické výrobky (4,2%).

Příliv přímých zahraničních investic do České republiky v roce 2002 představoval 38,7 miliard USD, čímž se Česká republika zařadila na 21. místo mezi 28 zeměmi OECD, u kterých byly tyto údaje k dispozici. V roce 2004 dosáhl příliv zahraničních investic podle odhadu 65,35 miliard USD, čímž se Česká republika zařadila na 17. místo mezi 25 zeměmi, u kterých byly tyto údaje k dispozici. Hlavními zahraničními investory byly na konci roku 2004 tyto země: 1) Nizozemí (32,6%), 2) Německo (20,6%), 3) Rakousko (11,2%), 4) Francie (6,6%), 5) Spojené státy americké (5,2%). Hlavními sektory byly 1) finanční zprostředkovatelské služby (16,5%), 2) obchod a opravárenské činnosti (12,9%), 3) nemovitosti a podnikatelská činnost (11,3%), (4) motorová vozidla (7,5%), 5) energetika, plynárenství a vodárenství (6,7%).

Zdroje: OECD (květen 2005), *Main Economic Indicators (Hlavní ekonomické ukazatele)*, OECD, Paříž, str. 25; Český statistický úřad www.czso.cz; OECD (2004), *International Direct Investment Statistics Yearbook (Statistická ročenka o přímých zahraničních investicích)* vydání 1991-2002, 2003, OECD, Paříž, str. 12, 17, 93-105; OECD (červen 2006), *Trends and Recent Developments in Foreign Direct Investment (Trendy a nejnovější vývoj v oblasti přímých zahraničních investic)*, OECD, Paříž; Česká národní banka (březen 2006), *2004 Foreign Direct Investment (Přímé zahraniční investice)*, Česká národní banka. Při převodu na USD bylo použito mezibankovního směnného kurzu ke dni 31. prosince 2002.

Příloha č. 5 Statistické údaje o korupci a souvisejících trestných činech

Všechny tyto údaje poskytl Ministerstvo spravedlnosti České republiky.

1. Trestní postih za trestné činy korupce

2002	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 55)	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1 – 5	5-15							
158	104	0	3	0	87	45	17	-	5	2	1
159	6	0	0	0	3	1	3	-	2	0	0
160	26	0	1	0	23	18	12	1	1	1	0
161	108	6	5	0	43	8	35	27	10	37	0
162	3	0	0	0	3	0	0	-	0	0	0

2003	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 55)	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1 – 5	5-15							
158	110	0	4	1	87	59	21	0	3	1	1
159	11	0	0	0	9	0	2	0	0	0	0
160	20	0	0	0	20	9	7	2	2	0	0
161	53	6	2	0	25	5	19	12	16	0	0
162	2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0

2004	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 55)	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1 – 5	5-15							
158	127	0	9	0	100	53	24	-	4	4	1
159	5	0	0	0	3	2	1	-	0	0	1
160	23	0	0	0	21	16	6	1	0	1	0
161	74	5	1	0	33	3	26	25	7	35	1
162	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0

2005	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 55)	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1 – 5	5-15							
158	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
159	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
160	38	0	0	0	3	1	20	-	0	0	7
161	93	3	5	0	0	0	0	-	3	7	7
162	1	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0

Poznámka:

- § 158: Zneužívání pravomoci veřejného činitele
- § 159: Maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti
- § 160: Přijímání úplatku (pasivní úplatkářství)
- § 161: Podplácení (aktivní úplatkářství)
- § 162: Nepřímé úplatkářství

V roce 2005 uložily české soudy rovněž 4 tresty propadnutí majetku (§ 51) a 2638 trestů propadnutí věci. Česká republika nedokáže určit, v jakém počtu z těchto případů šlo o podplácení (nebo související trestné činy, jako je například praní peněz nebo vedení nepravdivého účetnictví).

2. Trestné činy zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

Správní postih podle zákona o účetnictví

	2000	2001	2002	2003	2004	2000-2004 průměr
Řízení proti fyzickým osobám	511	539	166	117	196	1 529
• Průměrná pokuta v 1 řízení (Kč)	14 589,04	13 241,19	12 325,30	12 196,58	12 188,78	13 377,37
• Průměrná pokuta v 1 řízení (EUR)	510,62	463,44	431,39	426,88	426,61	468,21
• Průměrná pokuta v 1 řízení (USD)	656,51	595,85	554,64	548,85	548,49	601,98
Řízení proti právnickým osobám	237	261	71	94	325	988
• Průměrná pokuta v 1 řízení (Kč)	43 173,00	30 371,65	61 535,21	27 638,30	14 827,69	30 308,70
• Průměrná pokuta v 1 řízení (EUR)	1 511,05	1 063,01	2 153,73	967,34	518,97	1 060,80
• Průměrná pokuta v 1 řízení (USD)	1 942,78	1 366,72	2 769,08	1 243,72	667,25	1 363,89

Trestní postih podle § 125 trestního zákona (zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění)

Rok	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
		do 1 roku	1-5	5 let a více						
2000	23	2*	-	-	16	4	4	-	-	-
2001	32	1*	-	-	23	2	6	-	-	-
2002	62	0	0	0	50	8	8	3	1	3
2003	91	1	0	0	69	11	12	7	3	5
2004	119	3	0	0	94	17	14	5	0	5
2005	167	1	0	0	14	2	11	7	0	38

* V roce 2000 byly uloženy 2 tresty odnětí svobody a v roce 2001 1 trest odnětí svobody, české orgány však nesdělily délku těchto trestů.

3. Trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti

Trestní postih podle §§ 251 - 252a trestního zákona

2002	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1-5	5 let a více						
251	701	52	22	0	368	9	74	147	26	47
251a	7	0	0	0	5	0	0	2	0	0
252	19	1	0	0	9	1	8	1	0	0
252a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2003	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1-5	5 let a více						
251	663	37	13	0	301	5	79	183	11	56
252	22	0	0	0	11	0	7	3	0	1
252a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2004	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1-5	5 let a více						
251	632	41	15	0	278	8	64	175	16	51
252	22	2	0	0	6	0	13	2	1	0
252a	4	0	0	0	3	1	2	0	0	0

2005	Odsouzení	Odnětí svobody (počet let)			Podmíněný trest odnětí svobody	Zákaz činnosti	Peněžité tresty	Veřejně prospěšné práce	Jiné	Bez postihu
§		do 1 roku	1-5	5 let a více						
252a	7	0	0	0	0	0	0	1	0	1

Poznámka:

- § 251: Podílíctví
- § 251a: Pověření jiné osoby zastřením původu věci
- § 252: Podílíctví z nedbalosti
- § 252a: legalizace výnosů z trestné činnosti

4. Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Oznamování podezřelých transakcí

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Celkem	v %
Zprávy zaslané Finančnímu analytickému útvaru	1 917	1 398	1 264	1 970	3 267	3 404	13 220	100%
• Zprávy od bank	1 565	1 046	1 023	1 789	3 040	3 163	11 626	87,94%
• Zprávy od nebankovních subjektů	352	352	241	181	227	241	1 594	12,06%
Zprávy zaslané Finančním analytickým útvarům orgánům činným v trestním řízení	104	101	115	114	103	208	745	5,64%

Vymáhání zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti u nebankovních subjektů (Finančním analytickým útvarům)

Rok	Kontroly v terénu	Kontroly písemným stykem	Počet pokut	Celková výše uložených pokut		
				Kč	USD	EUR
2000	14	47	3	3 milióny	135 000	105 000
2001	5	206	14	12 miliónů	540 000	420 000
2002	6	74	33	30 miliónů	1 350 000	1 050 000
2003	5	27	4	650 000	29 250	22 750
2004	1	14	0	0	0	0

Vymáhání zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v bankovním sektoru (Českou národní bankou)

Rok	Kontroly v terénu
2002	2
2003	9
2004	5
2005	3

Pozn.: V letech 2002-2005 neuložila Česká národní banka žádné pokuty podle zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Příloha č. 6 Dohody o vydávání a vzájemné právní pomoci v trestních věcech, jejichž signatářem je Česká republika

Seznam poskytlo Ministerstvo spravedlnosti.

1. *Mnohostranné úmluvy*

- Evropská úmluva o vydávání, CETS č. 024
- Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních, CETS č. 030
- Evropská úmluva o dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachatelí, CETS č. 051
- Evropská úmluva o předávání trestního řízení, CETS č. 073
- Dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vydávání, CETS č. 086
- Druhý dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vydávání, CETS č. 098
- Druhý dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních, CETS No. 099
- Úmluva o předávání odsouzených osob, CETS č. 112
- Úmluva o legalizaci, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti, CETS č. 141
- Dodatkový protokol k úmluvě o předávání odsouzených osob, CETS č. 167
- Trestněprávní úmluva o korupci, CETS č. 173
- Druhý dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních, CETS č. 182
- Úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000 a Protokol ze dne 16. října 2001

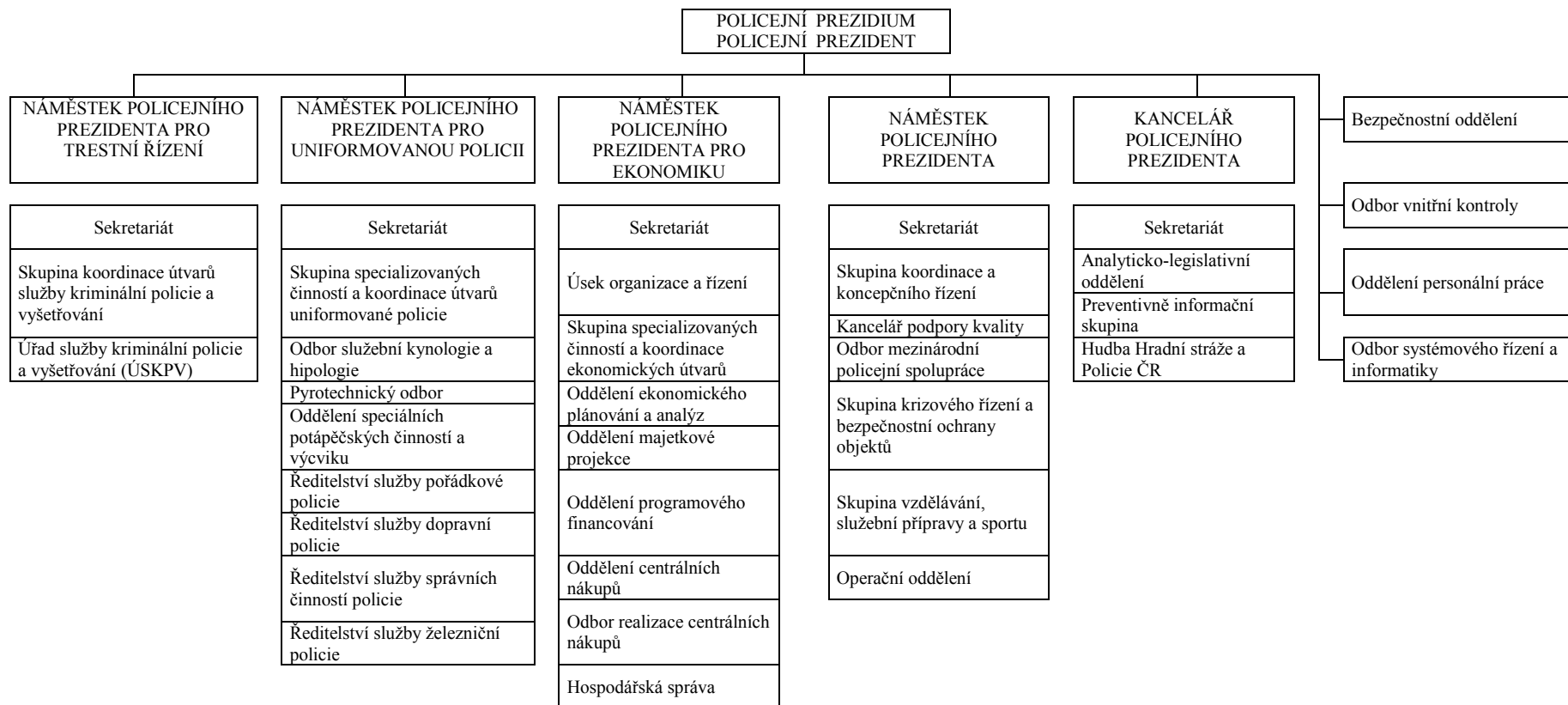
2. *Dvoustranné dohody*

- Dohoda mezi Českou a Slovenskou federativní republikou a Rakouskou republikou o vzájemném vykonávání trestních rozsudků (1990)
- Dohoda mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o dodatcích k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních ze dne 20. dubna 1959 a o usnadňování jejího použití (1994)
- Dohoda mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o dodatcích k Evropské úmluvě o vydávání ze dne 13. prosince 1957 a o usnadňování jejího použití (1994)
- Dohoda mezi Českou republikou a Kanadou o vzájemné pomoci ve věcech trestních (1997)
- Dohoda mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o dodatcích k Evropské úmluvě o vydávání ze dne 13. prosince 1957 a o usnadňování jejího použití (2000)
- Dohoda mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o dodatcích k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních ze dne 20. dubna 1959 a o usnadňování jejího použití (2000)
- Nóta Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 19. června 2002 o změnách v určení a pravomocích orgánů uvedených v Čl. 19(1) a 20(4) dohody mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o dodatcích k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních ze dne 20. dubna 1959 a o usnadňování jejího použití (2002)
- Nóta velvyslanectví Spolkové republiky Německo ze dne 1. ledna 2006 o změnách v určení a pravomocích orgánů uvedených v Čl. 23(3), řádek 2 písm. b) o dodatcích k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních ze dne 20. dubna 1959 a o usnadňování jejího použití (2006)

- Dohoda mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemné pomoci mezi soudními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech (1992)
- Dohoda mezi vládami České republiky a Slovenské republiky o vzájemné pomoci mezi soudními orgány v přípravném řízení v trestních věcech (1993)
- Dohoda mezi vládami České republiky a Slovenské republiky o výměně zápisů v trestním rejstříku (1995)
- Dohoda mezi Československou republikou a Spojenými státy americkými o vzájemném vydávání pachatelů trestných činů (1925)
- Dodatky k dohodě mezi Československou republikou a Spojenými státy americkými o vzájemném vydávání pachatelů trestných činů (1935)
- Dohoda mezi Československou republikou a Spojenými státy americkými o vzájemné pomoci ve věcech trestních (1998)

Příloha č. 7 Organizační schéma

Poskytla Česká republika, aktuální stav k měsíci květnu 2006.

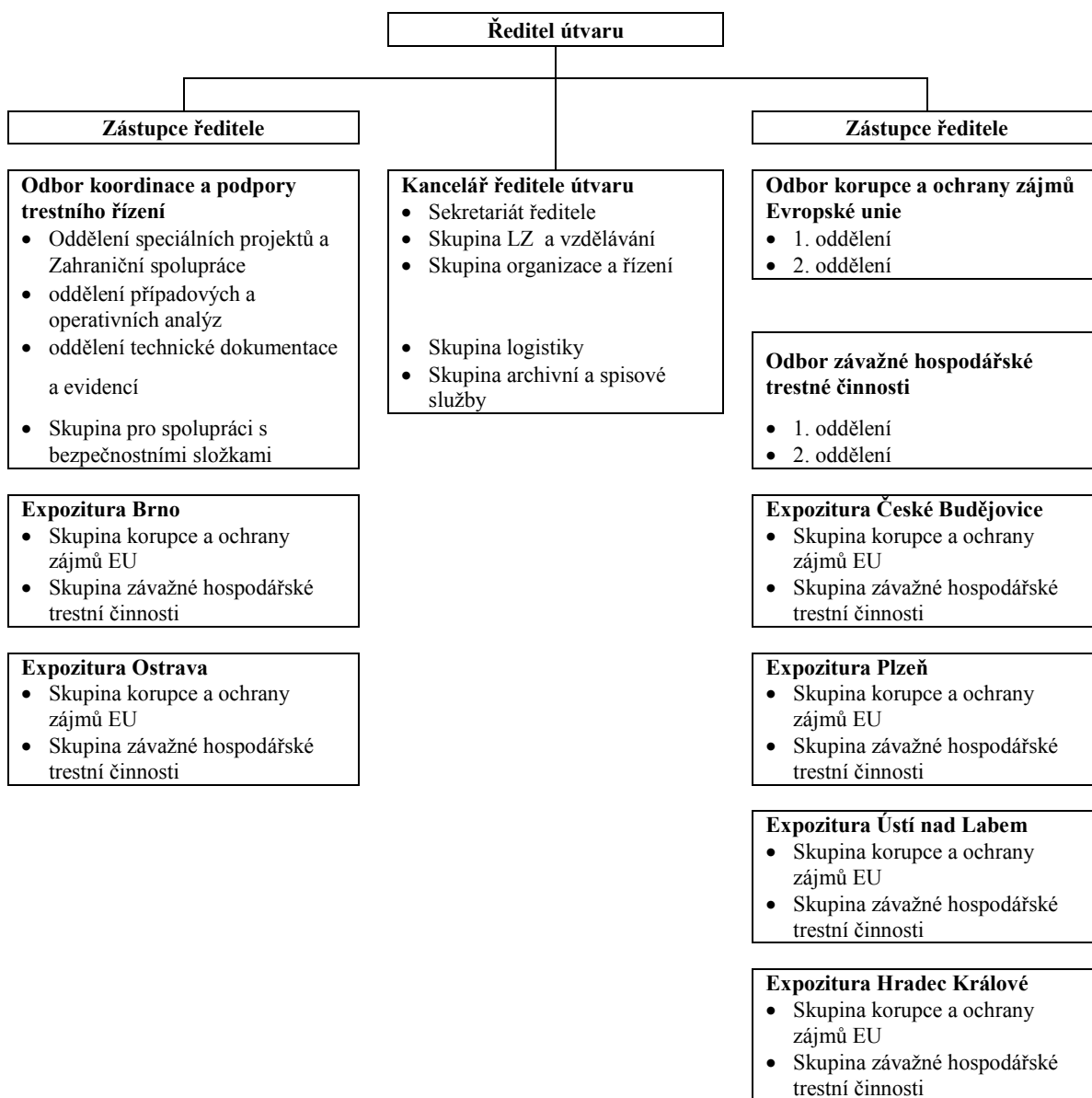
1. Organizační schéma České policie

Orgány spadající do kompetence Policejního prezidenta s celorepublikovou působností

Policejní prezident	Náměstek policejního prezidenta pro trestní řízení	Náměstek policejního prezidenta pro uniformovanou policii	Náměstek policejního prezidenta
Útvar rychlého nasazení	Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality <i>(v rámci SKPV)</i> Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV Útvar zvláštních činností SKPV Útvar speciálních činností SKPV národní protidrogová centrála SKPV	Útvar pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby Služba cizinecké a pohraniční policie Letecká služba Útvar pro ochranu prezidenta České republiky ochranné služby	Kriminalistický ústav Praha Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV

Policejní orgány s územní působností spadající do kompetence Policejního prezidenta

- Policie ČR Správa hlavního města Prahy
- Policie ČR Správa Středočeského kraje
- Policie ČR Správa Jihočeského kraje
- Policie ČR Správa Západočeského kraje
- Policie ČR Správa Severočeského kraje
- Policie ČR Správa Východočeského kraje
- Policie ČR Správa Severomoravského kraje
- Městské ředitelství Policie ČR Brno
- Městské ředitelství Policie ČR Ostrava
- Městské ředitelství Policie ČR Plzeň
- Policie ČR územní ředitelství
- Policie ČR Okresní ředitelství Praha I – IV

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (PČR ÚOKFK SKPV)

2. Organizace českého soudnictví

1. stupeň – Okresní soudy

Okresní soudy (75) + Pražské obvodní soudy (10) + Městský soud v Brně	
<i>Předseda, místopředsedové, soudci</i>	
<u>1. instance soudního řízení</u>	
<i>Senát: 1 soudce + 2 přísedící</i>	<i>Samosoudce</i>

2. stupeň – Krajské soudy

Krajské soudy (8)			
<u>Trestní věci</u>		<u>Občanské věci</u>	
<u>1. instance</u>	<u>2. instance</u>	<u>1. instance</u>	<u>2. instance</u>
<i>1 soudce + 2 přísedící</i>	<i>senát tří soudců</i>	<i>1 soudce</i>	<i>senát tří soudců</i>

3. stupeň – Vrchní soudy

Vrchní soudy (2)	
<i>Předseda, místopředsedové, soudci, kárný senát</i>	
<u>2. instance procesní a jiné věci</u>	
<i>3 soudci v senátě</i>	

4. stupeň – Nejvyšší soud a nejvyšší správní soud

Nejvyšší soud					
<i>Předseda, místopředsedové, soudci a kárný senát</i>					
<u>Trestní úsek</u>		<u>Občanský úsek</u>		<u>Obchodní úsek</u>	
Kárný senát procesní	Jiné věci	Kárný senát procesní	Jiné věci	Kárný senát procesní	Jiné věci
<i>pětičlenný senát</i>	<i>senát tří soudců</i>	<i>pětičlenný senát</i>	<i>senát tří soudců</i>	<i>pětičlenný senát</i>	<i>senát tří soudců</i>

Nejvyšší správní soud			
<i>Předseda, místopředsedové, soudci,</i>			
Věci vztahující se k politickým stranám a politickým hnutím, kompetenční senát	Jiné věci	Velký senát	Kolegium
<i>7 soudců</i>	<i>senát tří soudců</i>	<i>7 soudců</i>	<i>9 soudců</i>

Mimo strukturu obecných soudů

Ústavní soud	
<i>Předseda, 2 místopředsedové, 12 soudců</i>	
<i>Plénium (plenární shromáždění)</i>	<i>4 senáty, každý se 3 soudci</i>

Příloha č. 8 Délka funkčního období nejvyšších státních zástupců

Poskytlo Ministerstvo spravedlnosti České republiky

Nejvyšší státní zástupce	Funkční období	Ministr spravedlnosti (členství v politické straně)	Funkční období
JUDr. Jiří Šetina	květen 1992 – prosinec 1993	Jiří Novák (ODS)	leden 1992 – červenec 1996
JUDr. Bohumíra Kopečná	leden 1994 - březen 1997	Jiří Novák (ODS) Jan Kalvoda (ODA) Vlasta Parkanová (nestraník)	leden 1992 – červenec 1996 červenec 1996 – leden 1997 leden 1997 - červenec 1998
JUDr. Vít Veselý	duben 1997 – leden 1999	Vlasta Parkanová (nestraník) Otakar Motejl (nestraník)	leden 1997 - červenec 1998 srpen 1998 - říjen 2000
Mgr. Marie Benešová	leden 1999 - září 2005	Otakar Motejl (nestraník) Pavel Rychetský (ČSSD) Jaroslav Bureš (nestraník) Pavel Rychetský (ČSSD) Karel Čermák (nestraník) Vladimír Špidla (ČSSD) Pavel Němec (US-DEU)	srpen 1998 - říjen 2000 říjen 2000 - únor 2001 únor 2001 – červenec 2002 červenec 2002 – srpen 2003 září 2003 – červen 2004 červenec 2004 4. srpna 2004 – 3. září 2006
JUDr. Renáta Vesecká	Od září 2005	Pavel Němec (US-DEU) Jiří Pospíšil (ODS)	4. srpna 2004 – 3. září 2006 od 4. září 2006